

077
Դ. ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ

ՔԱՉ ՆԱԶԱՐ



ԴԵՏԵՐԱՆ 1929 ՅԵՐԵՎԱՆ

Ա. Զ. ԽԱՆՈՒՄՅԱՆ

ՀԱՅ. ԿԱՅԻՆ

977 1/2 8.7 JUL 2017

ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ

ՔԱԶ ՆԱԶԱՐ

(Արեվելյան հեփաթ հինգ արարով.
մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի յեվ ժողովրդի համար)

ՄՇԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ



ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ, — ՅԵՐԵՎԱՆ, 1929.

Հր. № 965: Գրառեղվար № 1814 (բ): Տիրած 2000:
Պետհրատի առաջին տպարանի վարչարչագատում:
Պատվեր № 68:



11-240589

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ ԲԱՅ ԱՆՈՂ.—(Ժպտաղեմ, գերուկ ու բարի
մարդ՝ արեվելյան պանսմունանով: Դուրս է գալիս նախաբեմ ու դի-
մում հասարակության):

Սիրելի հասարակին, մեծին ու պատկին, ուրախ ժամու՝
վողջուն շատ:

Պատիվ ունինք հայտնելու հարգելի հանդիսականներին, վոր
Քաջ Նազարը լեկել է և այժմ թատրոնումն է: Հենց նոր տեղս ժա-
մանեց իր խմբով Նազարստան աշխարհի Նազարաշեն քաղաքից
և հերոսական քրտինքների մեջ շապիկ է փոխում: Ու լեթե իր
քաջության կատաղի թափից բեմի տախտակամածը չխորտակվի՝
քաջակորով Նազար բեմի վրայից պիտի ընդունեն ամենքիդ ար-
քայաբար:

Հաստատում ենք նրա առանձին սերն ու խնամքը, վոր
տաճում է դեպի ձեզ: Յեվ մինչև վոր Գերագույնը ինքը անձամբ
դուրս կգա բեմ ամենքիդ տեսութունը լերջանկացնելու՝ իր խկ
բերնով ձեզ վողջուն հրամայեց նախապես:

Շատ բարե է անում ձեզ ինքը՝ Քաջ Նազարը, նրա կնիկը՝
Ուստիան խանումը և ցնդած Տիրացուն: Յեվ շատ բարե են ա-
նում Սարսաղաշենցի հերոսները՝ սարսափելի Սաքոն, աշխույժ
Թամազան, մագաղաթե վարժապետը, ալախոսիկ Տերտերը և
մյուսները:

Յեվ շատ բարե ունին լոթն հսկաները Սարսաղաշենի՝ ի-
մաստուն Դոռո-Բուղան, խելքի ծով Դանգիզը, Խոզենին, Արջա-
թոթոշը, Դառաղուռան, Դորոնթին, Դուզդունը և սրանց քույր
Փերիշանը:

Յեվ նաև բարե ունին ճարտարախոս Սենեկապետը, Նազիր-
Վեդիրը, պալատականները, դորքը, ժողովուրդը, վագրը և ա-
մենքը:

Յեվ վերջապես շատ բարե ունի այս դուշագանդերգության
հեղինակը, վոր այս րոպեյիս թատրոնում է: Իր քննադատների
խորհրդով գնացել է աքլորի մոտ քերգեցողության դաս առնելու:

Դասը վերջանալուն պէս՝ նա՝ չել թատրոն պիտի գա: Այժմ շատ
ե համեստացել նա: Յեւ չեթե այս յերեկո ծեծի չհանդիպի, ալի
իւր հերոսի պէս ինքն ել անսպասելի բախտով ձեր ծափերի ձայ-
նը լսե, համեստորեն բեմ պիտի դուրս գա չորրորդ արարի մեջ՝ իւր
շնորհակալութիւնը հայտնելու ձեզ:

(Խոնարհ վողջույն ե տալիս հանդիսականներին յել ապա իւր
յերկար գալագանով բաց անելով վարագույր՝ հեռանում):

ԱՐԱՐ ԱՌԱՋԻՆ

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐԸ ՏԱՆԸ

Տեսարանը ներկայացնում ե նազարի տան բակը: Չախա-
կողմը չարդախաժոր խրճիթ ե, մի պատուհանով յել դռնով: Դի-
մացը բակի պարիսպն ե, վոր դեպի աջ ձգվելով առաջ ե ծռու-
վում յել հենց այդ անկյունում բակի դռնն ե: Այնուհետեւ պա-
տը դեպի առաջ ե գալիս յել վերջանում այնպէս, վոր աջակողմը
մի փոքրիկ հրապարակ ե գոյանում:

Խրճիթի ձախ անկյունից մուտք ե բացվում դեպի նրա յե-
տեւը: Դիմացի պարսպի յետեւ յել աջակողմը անտառ ե: Պարսպի
դիմաց պատին լվացքի գույնզգույն շորեր են փռված:

Չախակողմը տան դռան յել չարդախի անկյունում մի կամ
ե դրած, վորի յետեւ ծակուռ ե գոյանում:

Որը թեքվում ե դեպի յերեկո: Արեւը ցոլում ե բակի մեջ,
ուր մի չինարի ստուեր ե անում: Շնեքի հեռու հաջոց ե լսվում:

ՆԱԶԱՐ.—(Մուլ շարժումներով, գգգոված մազերով, խոռո հասա-
կավոր մարդ, յերկար բեխեռ ունի, կզակր խուզված ե: Մոր-
քին գցել ե դռանը յել վրան քեք բնկած կիսաբուն յերագում
ե: Սքափվելով յել առանց նետն նայելու)... Ո՛ւստիան:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Չարագեմ, կոպիտ յել հաստիկ կին, կեռակուր ե խառ-
նում քոնքի մեջ): Հրամայի, աղա՛:

ՆԱԶԱՐ.—Ո՛ւստիան, ի՞նչ եմ ասում, որը թեքվեց, հը՛:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Քոն ես, մտիկ արա՛:

ՆԱԶԱՐ.—Յեա ել եզ եմ ասում:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Թե վոր եզ ես ասում՝ ել ի՞նչ ես խոսում:

ՆԱԶԱՐ.—Ասում եմ գնամ գեղամեջ, թալանը բերեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Հետաքրքիր) Թալանը, հա՛, ո՛ւր ե, բեր:

ՆԱԶԱՐ.—(Մոծակը բռնելով) Ասում եմ վեր կենամ մի գնամ:

(Վեր ե կենում յել մորթին քառ տալով բերում քցում ե քոն-
քի կողքին յել վեր բնկնում վրան) Գնամ ասում եմ, ես ի՞քը,
գեղամեջ...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Բը ե... ել ո՛ւր վեր ընկար:

ՆԱԶԱՐ.—Հա, եզ եմ ասում յես ել...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Բա գնում ելիր գեղամեջ թալան բերես:

ՆԱԶԱՐ.—Յեա ել եզ եմ ասում: Տեսնեմ տղերքը գեղամիջում
են: Մի դարկեմ սարը, քարվան-բան անցկենալիս կլինի...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Չեմ իմանում ինչ ես ասում: Բա ասում ելիր թա-
լանը յեկել ե:

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչ թալան:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Կրեմ գլուխդ, բա ո՛ւր ելիր ասում:

ՆԱԶԱՐ.—Եզ չե, ասում են Քյորդղուի իզիթներ են յեկել գեղը:

Գնամ մի տեսնեմ եզ վճնց են սիրտ արել:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ի՞նչ... ելի գնում ես գեղամիջում շնթոն: Ի՞նչ
գործ ունիս գեղամիջում:

ՆԱԶԱՐ.—Իզիթ եմ, պիտի գեղամիջում յերեամ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Դու մկան ծաղը հազար թումանի յես առնում, ա-
սում ես՝ իզիթ եմ:

ՆԱԶԱՐ.—Կարգի՛ն խոսի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Մեծաբերան ու սպառնազին) Բո՛, վճնց չե, «կարգի՛ն
խոսի»: Գեղի իշխան ես: Գլուխդ թաղեմ: Եզ վճնց ե, վոր
կարգին չեմ խոսում:

ՆԱԶԱՐ.—Չեմ հասկանում՝ դու ինձ ի՞նչի տեղ ես դրել, վոր ա-
սում ես «իշխան ես»: Ապա ի՞նչ եմ: Եզպես մի՛ խոսի, թե
չե՛ վեր կացա, հա՛...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Բո՛ւրդ թաղեմ, դու ո՛վ ես, վոր վրադ չխոսեմ: Մի
թալան ես բերում տո՛ն, թե մի հունար ունիս: Եզ ել լավ
ե: Աշխատանք անելու, ինձ պահելու տեղը՝ վեր ե կացել
գլխիս իշխան ե դառել:

ՆԱԶԱՐ.—Եզ ի՞նչ ես դուրս տալիս, յե՛ս պիտի քեզ պահեմ, թե
դո՛ւ ինձ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Վճնց թե: Յե՛ս պիտի պահեմ քեզ, ինչո՛ւ չես աշ-
խատում:

ՆԱԶԱՐ.—(Սպառնազնով) Եզ ի՞նչ իմացա, եզ ի՞նչ համարձակու-
թիւն եր...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Ակամա զարմացած) Ի՞նչ յեղավ:

ՆԱԶԱՐ.—Եզ վճնց բերնից թոցրի: Նազարն աշխատի: Գիտե՛ս,
աշխարհ իմանա, ի՞նչ կանի քեզ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Բո՛ո՛... Թաղավոր ես գլխիս, վոր չաշխատե՛ս:

ՆԱԶԱՐ.—Իմացի, վոր լիս չպիտի աշխատեմ, դու պիտի աշխատես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ինչո՞ւ, հողեմ գլուխդ, դու ի՞նչ ես:

ՆԱԶԱՐ.—Ենդուր վոր լիս ազնիվ եմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Վճնց թե ազնիվ ես: Եղ ել նո՞ր հնարեցիր:

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչ պիտի հնարեմ: Գրքերի մեջ գրած ե: Պապիս ա-

պուպապը թագավոր եր: Մենք ցեղով ազնիվ ենք:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Յիսեմ պապիդ գլուխը: Ցեղով ազնիվը դու դատար-

հա: Ձեա աշխատում հերիք չի՝ հիմի լի իմ աղնվութունն ուղում ես ձեռիցս խլիս: Ազնիվը դու լիս, թե չե՞ս:

ՆԱԶԱՐ.—Պո՛, դու չի՛ս ազնիվ դուքս լիկար: Դու ի՞նչ ազնիվ ես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ազնիվը լիս եմ: Դու վոր չես իմանում, աշխարք չի՞ իմանում:

ՆԱԶԱՐ.—Եղ վճնց լիկար ազնիվ, խելքի տոպրակ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Վճնց թե: Ազնիվ վոր չելի, ել իմ հերը ո՞ր կասեր:

ՆԱԶԱՐ.—Վտոներդ քեզ քաշի: «Ազնիվ»: Չհամարձակվիս Նա-

զարի մոտ եղ խոսքերն ասես, մին ել աշխատանքի անուն

տաս: Սովոր ես վրաս բերան պատուես: Անունս աշխարք

ե դըմբղմբացնում: Մի տես՝ իմ ահից Գլորողին մոտենում

ե գեղին: Եղ ո՞ւմ շնորհքն ե: Ա՛յ իմ գործը: Դու իգիթի

պատիվն ի՞նչ ես իմանում: Ի՛նչ... խոսեցրիր ու գործից դը-

ցեցիր: Ո՛վ ե իմանում գեղամիջում ինչ կոխի ե: Մի գնամ

եղ Դադատանի ավազակների աչքին լերեամ, գեղին փաս

չտան: (Վերցնում ե մորթին ու քառ սալիս դուռն լիսեմ) վե-

ե ընկնում վրան):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Հավերին քը՛շ արա, բակը չմտնես, թե չե՛ (ցույց

սալով պուճախը) տեսել ես պապական դադանակը: Կար-

կա՞ծդ կհղեմ:

ՆԱԶԱՐ.—(Ներս մտիկ սալով) Կաց մի ես կոխիվ վերջանա՛ տես

թե ինչ հարսանիք եմ սարքում գլխիդ:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—(Ներս մտնելով ամսեմի մուսքից) Ուստիան:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ո՞վ ե: Գլուխդ ար: Արի:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—Ի՞նչ ես շինում, ա՛ կնիկ: Ես վճնց ե վոր մարդդ

տանը չի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Վճնց տանը չի: Հրեն շնթուի ե դուռն լիտ:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—(Մի փոքր ցած) Ելի բանի չի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Վճնց կլինի, վոր բանի լինի: Ես քան կնկա մարդ

գնաց աշխարք թալանեց բերեց տուն, սա ընկած ե գլխիս

պարապ հացակեր: Ձեռիցը վո՛չ թալան ե գալիս, վո՛չ ել աշ-

խատանք:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—Գեղացիք նախարարան են ուղում: Ձի մտնի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Նազարը նախարարան: Դու մեկիք, իշխան ասա, սար-

դար, խա՛ն ասա, թե չե՛ նախարարանութուն լավի՞ կանի:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—Բա վո՞նց ե անելու:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ի՞նչ իմանամ: Են ե՛ ընկած ե միթիլի պես ու ա-

ռավոտ-իրեկուն սուլթանից ու մեկիքից ե խոսում:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—Ո՞վ ե իմանում, ա՛յ կնիկ, կարելի չե մեկիք ե

դառնում: Ի՞նչ կա վոր: Կասի, կասի, մի որ ել կդառնա:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ես փախքո՞ւմ: Քիթը չե կարում սրբի, ասում ես

մեկի՞ք:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—Յես ասում եմ՝ կդառնա:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Մտնելով) Կդառնա... Ի՞նչ գիտես:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—Լավ, չե՞ս ուղում դառնա:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ինչի՞ չեմ ուղում: Պակաս մեկիքի կնիկ եմ: Համա ես

փախար կտո՞րը պիտի իմ գլխին մեկիք դառնա: Խաբվեց իմ

հերը ինձ տվեց սրան: Թե չե՛ լիս իմ հոր տանը մեկիքի աղ-

ջիկ ելի, հիմի ի՞նչ ե իմ հալը: Մի կտոր հաց չուենք:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—Դու լի վոր տեսնում ես մարդդ անպետք ե՛

լինքդ աշխատի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ախր վո՞նց աշխատեմ, մատաղ: Եսոր, եսոր հերս

գեղի իշխան եր: Ինձ լավի՞ք ե, վոր աշխատեմ:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—Բա վճնց ե լինելու ձեր բանը:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Վճնց ե լինելու: Գլուխը կջարդեմ, աշխատել կտամ՝

կուտեմ: Տեսեմ ո՞վ ե մեկիքը: Բաս ի՞նչ: Կթողեմ վոր՝

մեկիքի աղջկան եսպես պահի, ու հըլա իշխանի տեղ իրան

դնի: Ազնիվը լիս եմ:

ՀԱՐԵՎԱՆՈՒՀԻ.—Ինչ եմ ասում, Ուստիա՛ն, լերեխա վախեցել ե,

մի քառ վախը չափե՛ս, հենց ապրես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Գնանք: Յես ել հենց գեղամեջ ելի գնում:

(Դուրս եմ լիկնում ամսեմի մուսքից: Միջոց):

ՆԱԶԱՐ.—(Թմեղ, ննջում ե գլուխը դուռն հեցում):

ԶԱՐԱԶԺԻ ՅԵՐԵԽԱՆԵՐ.—(Կամացուկ մոտենում եմ լի վայսով

նրա քի հե խաղալով զարեցնում եմ նրան):

ՆԱԶԱՐ.—(Վեր բռնելով) Հը՞, ո՞վ ե: (Ներս փախչելով):

ՅԵՐԵԽԱՆԵՐ.—(Փախչում եմ: Հեռվից) Փախքո՞ւմ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.—Ձեռներդ կտրեցեք, լակոտներ, ձեր հերերն եք տեսել,

չեք տեսել քաջ Նազարը: Ես ե, գալիս եմ:

ՅԵՐԵԽԱՆԵՐ.—Վախկո՞ւմ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.—Սպասեցեք, ձեր հերը կանիծեմ:

ՅԵՐԵԽԱՆԵՐ.—(Հեռանում եմ):

ՆԱԶԱՐ.—(Միջոց: Պառկում է: Ճանճերն սկսում են անհանգիստ
անել: Քեռւմ է նրանց) Քշտ... (Ծուլլ հորանջելով) Ձեռն թող-
նում քնի մարդ: Ի՛ր ի՛ր... շան կնիկ, արի մի սրանց քշի՛:
Եղ է՛լ չես անեմ: (Ներս է նայում) Վա, գնացել է: Ուս-
տիան: (Ուզում է մորթի վերցնի, ներս գա՛ ծուլանում է յեվ
վեր ընկնում) Ի՛ր ի՛ր... բեզարած եմ, թե վեր կենամ:
(Միջոց) Հիմի մութն ել կընկնի... ո՛վ է իմանում... գողի,
ավազակի տարի չե: (Ճանճերին) Դե, քշտ, Ե... իմ ցա՛ն
ինձ հերիք չի, դուք էլիք պակաս: (Մորթին պելլի ներս է
բառում մարմնով յեվ ինքն էլ սողում է ներս) Ի՛ր ի՛ր... Սա-
տանան ասում է, վերկաց ու մի անգամից ջարդի, պրծի:
(Բարկանալով) Տո, դուք ո՛ւմ հետ գործ ունեք, (խփելով ի-
րա յերեսին) ա՛յ ձեզ, ա՛յ ձեզ, ա՛յ ձեզ: Հ՛ը, սատկեցի՛ք: Դե,
գնացե՛ք, Քաջ Նազարն եմ, ասող ու անող եմ: (Նայելով
վայր քափված ճանճերին) Հ՛ը, քանիսն են: Մեկ, յերկու,
յերեք, չորս, հինգ: (Ծուլանալով) Դե, են է հազար ասա,
պրծի: (Դուռնում է) Քաջ Նազարն եմ, մի՛ն կզարկեմ, կջար-
դեմ հազար:

ՄԻ ՅՆԴԱԾ ՏԻՐԱՅՈՒ.—(Նիմառ, գիսախով, մագաղաթե գիրք
կռան սակիճ ներս է ընկնում):

ՆԱԶԱՐ.—Ո՞վ է, (վեր է բռնում) Հա, տիրացո՛ւն...

ՏԻՐԱՅՈՒ.—(Զույգ վոսով սեղում srshing սալով) Թալեմ բռնեմ,
բռնեմ թալեմ: (Նկատելով Նազարին)

Բարեվոդ՝ չուն, չեղրայր Նազար,

Այդ ի՛նչ աչդպես ջարդես հազար:

ՆԱԶԱՐ.—Ի՛ր ի՛ր... աշխարքը, ալարում եմ թե վեր կենամ ջարդեմ:

ՏԻՐԱՅՈՒ.—Ժամանակի՛ր նշան է:

ՆԱԶԱՐ.—Բայց մաքու՛մս զրեկ եմ, պիտի աշխարքը ջնջեմ, ճան-
ճերից եմ սկսել:

ՏԻՐԱՅՈՒ.—Ժամանակի՛ր նշան է:

ՆԱԶԱՐ.—Ահա՛ն, տես, մեկ զարկեցի, ջարդեցի հազար:

ՏԻՐԱՅՈՒ.—Ժամանակի՛ր նշան է: (Դիտելով ճանճերին) Ո՛վ Նա-
զարե, այս ճանճերը ճանճեր չեն, այլ դուրեցազներ: (Վոգե-
վորված յեվ հետզհետե արագ ու մեքենայական) Դուրեցազն մի
ահաժոր տեսա յերազիս, աջին՝ սուր, ձախին՝ դրոշ: Հայա-
նեցավ իբրև հուր յերկնային և ջարդեց հազար դուրեցազն:
Վոգորմությամբն աստուծո, դո՛ւ չես այդ դուրեցազնը: Ո՛վ
կատարումս յերազիս: Դու կտիրես աշխարհին, Նազարե՛ս,
և թագավորք կդողան քեզնից: (Բաց է անում գիրք յեվ
բակի մեջ քշան գործելով՝ սկսում է նայել զրեկն ու փրկը-

փրկալ) Ահա չեկի, գտա, տեսի և ստուգեցի Տիրոջն ոգնա-
կանությամբ: Որն է մեծ, յերազն ի բարին: Վոր և ստու-
գեմ, և գուշակեմ, և մեկնեմ: Ահա՛վասիկ (նախում է ճան-
ճեր), մեկ, յերկու, յերեք, չորս, հինգ, այսինքն հազար:
(Գրեկն նայելով) Նշանն է ճշգրիտ: (Մոտենալով պախի փռած
մի ներմակ փալասի) Ահա՛վասիկ և զրեմ, դրոշմեմ ի լուր
աշխարհի: (Մասը կոխելով իր քանափամանի մեջ՝ գրում է
փալասի վրա: Կարգում է)

Անհաղթ Նազար, քաջն Նազար,

Մէն կզարկի, ջարդի հազար:

(Փալասը ցույց տալով ողի մեջ) Նշան աստվածային, բան
խորախորհուրդ, դրոշ յերկնապարզե, գիր զարհուրելի: Վո-
րով և հույս աստված՝ կտիրես աշխարհին: (Փալասը կապում
է Նազարի նիզակին յեվ մեկնում Նազարին) Ա՛ռ, (չեռն նա-
յում է Նազարի աչքերին) ա՛ռ, (ավելի մոտենում է) ա՛ռ...

ՆԱԶԱՐ.—Ի՛նչ անեմ... (Յեռ-յեռ է փախում):

ՏԻՐԱՅՈՒ.—Ա՛ռ այս դրոշն աստվածազալը,

Զարկ թշնամյաց բլուր ու հազար:

ՆԱԶԱՐ.—Հա... դե հիմի ալարս գալիս է: Դի՛ր են պուճախը,
վաղը վեր կենամ ջարդեմ աշխարքը:

ՏԻՐԱՅՈՒ.—(Դուռակը դնում է անկյունը) Ահա դնեմ հանկյանն
խորանին, և կատարի բանն մարգարեին թե՛ (յերգելով)
«Ծառա իմաստուն տիրեսցես տերանց անմոռանց»: (Հանում
է ծոցից մի նամակի) Ահա՛վասիկ համայն մի: (Վերցնում է
գետնից մի-յերկու փոշի) Ահա՛վասիկ փոշին հսկաների: (Փա-
րարում է փոշին համայնի մեջ յեվ մեկնում Նազարին) Ա՛ռ:

ՆԱԶԱՐ.—Ի՛նչ է, ի՛նչ անեմ:

ՏԻՐԱՅՈՒ.—Դի՛ր համային այդ ի ծոցիդ և հաղթի՛ր թշնամյաց:
(Նազարն առնում է: Տիրացուն հանկարծ կանգ է առնում յեվ
սեղն ու սեղը srshing սալով՝ խնդմեղում է) «Բռնեմ թալեմ,
թալեմ բռնեմ»: Յեվ Տեր ընդ քեզ: (Դուռն է ընկնում):

ՆԱԶԱՐ.—Տիրացո՛ւ, տիրացու, մոտս կաց, մարդու փաս չտամ:
(Ուզում է վեր կենալ յեվ նրա յետվից գնալ, բայց ծուլա-
նում է) Ի՛ր ի՛ր... (Ականջ է դնում: Վախ գգալով իրան
սիւրս է տալիս) Մթնում է հա, մթնում է, ջանքման քաջ
Նազար: (Հանկարծ վախեցած վազում է խրճիթը) Ես շան
կնիկն ի՛նչ չեղա՛մ: Ուստիան: (Ավելի հեռվից) Ուստիան...
(Կրկին ներս է վազում յեվ դուռը խփելով կոպտում է: Իս-
կույն դուռը ծեծում են) Ո՛վ է, (Ականջ է դնում) Հաճի-
Մուրմուր: (Լուրջուն) Գոմե՛շ-Պատուհն, դո՛ւ չես:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Հը՞, սատանաները կերան:

ՆԱԶԱՐ.—(Խրնրից դուրս գալով) Բերանդ մի շաղ տա: Դու չես
իմանում ինչ ժամանակ է: Ի՞նչի ուշացար: Ո՞ւր ելիր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Քե՞զ ելի հարցնում:

ՆԱԶԱՐ.—Եդ իսկի իգիթի կնկա պատասխան չեր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ենդուր ել սրտաճաք ներս ընկա՞ր, կասես չեսեդ
հարամի չեր ընկել:

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչ պակաս մարդ եմ, վոր չեսես հարամի չընկնի:
Փախչեն ել մի հունար ե, բաս ի՞նչ, իգիթ եմ, ջանք մսըն
իգիթ: Կփախչեմ ել, փախցնեմ ել, զարկեմ ել, զարկեմ
ել, Իգիթի բանն եղպես ե: Լավ, լավ, հորդ ողորմի: Հաց
զցի, ուտեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Դրո՞ղս կեր: Շահաղոմ չես, հրամայում ես:

ՆԱԶԱՐ.—Յես գիտեմ իմ բանը: (Նստում ե քոնքի արիքն: Ուսիանը
նրազ ե վառում, բերում ե խոնչան չինարու քակ, հաց ե
փռում յեվ կերակուր դնում) Մթնեց... հը՞մ, աչք աչքի չի
գալիս... Յես ասեմ՝ զիշերը գեղին վրա կտան, մեր տունն
ել գեղի ծերերն: Կնիկ, թուրս պատրաստ պահի:

ՄԻ ԶԱՅՆ.—(Դրսից) Ե՛հ...:

ՆԱԶԱՐ.—(Մտնելով խրնրից յեվ գլուխը դնից դուրս հանելով)
Մի տես՝ ռի՞ կր... Դուրը կողպիր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Հանգիստ ուտում ե):

ԶԱՅՆԸ.—(Մտնելով) Հրես գալի՞ս եմ, հրես գալի՞ս եմ, հրես
գալի՞ս եմ...

ՆԱԶԱՐ.—Ե, Է, Է... Դուրը չբանաս, արանքից մտիկ տուր...
(Չալնը հեռանում ե) Գնաց... (Չալնը ավելի յե հեռանում)
Թե մին ել կգա՝ չես նրան ցույց տա: Յերեկ չեր իմա-
նում, թե ում դռանն եր գոռում: (Ականջ ե դնում) Ե՛հ,
փախավ... Ես ե՛ գեղամիջում հասկացրին իրեն, վոր Նա-
զարն հատեց ե: (Դուրս գալով խրնրից) Չենը Դադատանի
չեր: Ո՞վ ե իմանում լեզգի Հաճի-Մուրադն եր: Ախր ասում
եմ ձենը ծանոթ ե: Հա՛յ գիգի, հա՛. . . ի՞նչ սրեր ենք անց-
կացրել միասին: Մի իգիթի կնկա շնորհ չունեցար թե
ներս հրավիրելիք: Լավ, եղուց ինքս կերթամ սար, տուն
կերեմ: (Նստում ե յեվ սկսում ուտել):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ե՛րնակ ինձ: Մարդս իգիթ, չես վոսկե պալառում
լեվլեվում եմ:

ՆԱԶԱՐ.—Տղամարդու պատիվ պահի, ամեն ինչ կլինի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Քեզ նման տղամարդը չունենամ ել՝ կլինի:

ՆԱԶԱՐ.—Ինձ պես տղամարդը չունենամ: Եդ ի՞նչ տղամարդ ես

գտել, վոր ինձ հավան չես: Աչքդ դուրսն ե, հա՛: Լիսդ
կթոցեն: Ինձ աղա-Նազար կասեն: Համբերությունից մի
հանի, թե չե դազանակը պուճախից քաշող ենք, հա՛...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Բարկանալով) Բ՛ճ... Դու չես դազանակը քաշողը:
Վեր ե քոչում յեվ դազանակն անկյունից վեցնելով հարձակ-
վում ե Նազարի վրա) Դե քաշի տեսնեմ դազանակը:

ՆԱԶԱՐ.—Վահ, վահ, վահ, (Ցատկում ե սեղից յեվ պսվում չի-
նարու չորս կողմը՝ աշխատելով ազատել դազանակի հարվա-
ծից) Մի վախի, բան չեմ անի: Դեսը տուր դազանակը:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Կանգնի տեղը, կանգնի:

ՆԱԶԱՐ.—Տո՛, կնիկմարդը տղամարդ ծեծի՞. . . Եդ չեղավ մարդկու-
թյուն... (Փախչում ե մտնում կամի քակը: Դուլսը դուրս
հանելով) Կաց, ուր ես փախչում, գալիս եմ: Հրես չեկա,
անդամ կնիկ. . . Դեսը տուր դազանակը:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Դուրս արի, գլուխդ ջարդեմ, սիրտս հովանա: Դուրս
արի:

ՆԱԶԱՐ.—Չեմ դուրս գա: Խոսքս խոսք ե:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Վհնց թե չես դուրս գա:

ՆԱԶԱՐ.—Յես տղամարդ եմ, խոսքիս տերն եմ: Չեմ դուրս գա:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Հա՛, դե վոր տղամարդ ես՝ կաց եդ ծակուռում: Հո՛-
ղեմ պարծենկոտ գլուխդ: (Ցե՛ս ե փախում):

ՆԱԶԱՐ.—(Դուլսը դուրս հանելով) Դազանակը տեղը դիր, թե չե
դուրս կգամ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Դուրս արի (հարձակվելով Նազարի վրա):

ՆԱԶԱՐ.—(Դուլսը ներս ե քսում):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Նստում ե սեղը):

ՆԱԶԱՐ.—Կնիկ, դազանակը տեղը դիր: Բնութչունս վատ ե:
Վախում եմ արյունը գլուխս տա, վեր կենամ ջարդեմ քեզ:
Դրա համար եմ ծակուռը մտել: Ուզում ես, վոր գեղամի-
ջում ասեն թե կնկա վրա ձեռ եմ բարձրացրել: (Միջոց)
Դազանակը տեղը չե՛ս դնում: Լավ: Դե, սրանից զենը հերն
անիծեմ են մարդու, վոր իր խոսքը գետնով տա: Կաց եդ-
տեղ ու սատակի: Դուրս չեմ գա: (Դուլսը կոխում ե ծակու-
ռը: Միջոց: Ուսիանը դազանակը վառ ե դնում: Նազարը
գլուխը հանելով) Դազանակը տեղը դիր, չարանում եմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Դազանակը տեղն ե:

ՆԱԶԱՐ.—Դեսը տուր:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Արի տու:

ՆԱԶԱՐ.—(Տեսնելով վայր դրած դազանակը յեվ փաշայեղելով)
Հերսից տրաքվելու չեմ: Նախի՞ չար սատանին: Վախում

եմ մի փնաս տամ: Անգղանդ կնիկ... (Դուրս ե վազում ծա-
կուռից, բայց հանգիստ մոտենում ե խոնջալից) Լնվ, լնս կռվի
գլուխ չունիմ: (Նստելով) Մենք ցեղով ազնիվ ենք, կնկա
վրա ձեռն չենք բարձրացնի: (Դղալը վերցնում ե լեվ շարու-
նակում ուսել) Մի բան լինե՞լ փնաս չունի, թե չե լնս
կթողնեմ, վոր վրաս դադանակ վերցնես: Այ, ուր ե, ահից
մի սար ել չես գալիս, վոր տեսնես, վո՞նց եմ ավազակների
գլուխը ֆոռացնում: Թե չե՞ տան չորս պատերն ես տեսել,
սարսաղ: Տանը դադանակ վերցնելը տղամարդու թշու՛ռն ե:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Եդ մի գազ լեղուղ ել վոր չլինի՞ որըդ ի՞նչ ո՞ր ե:
ՆԱԶԱՐ.— (Ծածրակը քոշելով լեվ հորանցելով) Ասում եմ՝ կռվի
գլուխ չունեմ: Հացը հավաքի ու տեղաշորս գցի: Շուտ
քնեմ, չուտ վեր կենամ: Եզուց Չախմախի սարում Բյորոդ-
լուի կոխիլ ե: Պիտի գնամ:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Լեղուղ վոր բլբլում ե: Եդ լեղվիդ համար ի՞նչ կո՞
վոր... աշխարք, մարդիկ...
ՆԱԶԱՐ.— Աշխարք, մարդիկ... փի, բանի անուն տուր: Իսկի
վոտիս լեղունկն արժե՞ն: Աշխարքը վոր կա՞ իմ գերին ե:
Ե՛նպես, բաց եմ թողել, վոր գնան իրենց համար ապրին:
Վոր ուզենամ՝ վոտիս տակ կգցեմ:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Դու աշխարքը վոտիդ տակ գցես:
ՆԱԶԱՐ.— Յե՛ս: Դու ինձ մեր գլուղի քոսոտաները գիտես:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ես վոր իսկի մարդու չի հավանում՝ եդ եմ արաք-
վում, ե:
ՆԱԶԱՐ.— Տրաքվելը դու ես ժամանակ մտիկ, վոր ինձ մեծ փառ-
քերի մեջ նստած կտեսնես:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Յերեկի մարդ ես դառնալու՝ աշխարք դարձացնես:
ՆԱԶԱՐ.— Սպասի, տես թե քո ջգրու՞ վո՞նց եմ աշխարքը քան-
դելու: Եդ քո ասած չերեկի մարդկերանցից ե՞ն բարձրը
պիտի բազմեմ: Վո՞նց ես, վոր հիմի վեր կենամ նստեմ աշ-
խարքի գլխին:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Տո մի տեսնեք ես փըսլնքոտ քթի տակին ի՞նչ մեծ
գոռոզութուն կա:
ՆԱԶԱՐ.— Ի՞ ի... Ծուլանում եմ թե վեր կենամ սրան մի շնա-
թակ տամ: Աղջի, ասում եմ ձեռքդ կտրի:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Տես մի մեջքին գալի՞ս ե:
ՆԱԶԱՐ.— (Շարժում անելով) Տո դու ո՞ւմ վրա լնս խոսում: (Բայց
ձուլանալով) Լնվ, ֆնա եզուց: (Հանում ե չուխան լեվ պա-
րասվում ե ֆնելու) Ափսո՛ս, վոր ինձ պես տղամարդու պա-
տիվը չես իմանում: Բո՛հն ի՞նչ ե՞ նստես ու վրաս վըռվը-

ռաս, ել չես ասում թե լնս եստեղ ի՞նչ բանի լեմ: Մի աշ-
խարք ե մտքովս անց կենում: Աշխարք եմ տալիս անուն:
Ենքան բանը, վոր իմ մտքովս անց ե կենում, մի պար-
ծանք ե քեզ համար, ե: (Պառկում ե: Միջոց) Կնիկ, ի՞նչ
կասես... Մի որ գալիս ես թե՛ թշնամին վրա տվեց: Զորք
եմ կապում, նստում եմ ձիս, թուրս քաշում, շիփ-շիտակ
քշում թշնամու վրա ու ջանքման Նազար...
ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Ամաններ դեպի ձախ դուրս ե տանում):
ՆԱԶԱՐ.— (Վեր ե քոչում) Ե՛ ե... ուր, ուր:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գնա՛ վրա տուր թշնամուն... ուր ես գալիս: Յե-
ս ամաններն եմ տանում տեղը գնեմ:
ՆԱԶԱՐ.— Մենակ ուր ես գնում: Սպասի հետդ գամ՝ չվախես:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Տեղդ վեր ընկի, տեղդ: (Դուրս ե լեկում):
ՆԱԶԱՐ.— (Յետևից գնալով) Վո՞նց թե: Ես գողի, ավազակի տա-
րին՝ լնս կնիկմարդ կթողնեմ վոր մենակ դուրս գա տանից:
Խախն իմանա՛ ի՞նչ կասի:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Ներս ե մտնում):
ՆԱԶԱՐ.— (Հետևում ե նրան): Եդպես՝ Վախիլ մի: Յես եստեղ եմ:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Կրկին ուզում ե դուրս լեկել լեվ մոտենում ե ձախ
մուտքին):
ՆԱԶԱՐ.— (Հետևում ե նրան: Բայց Ուսխանը միտք փոխելով լե-
ս ե դառնում լեվ ինչ վոր բան մտածելով ուզում ե փակել դա-
բասի դուռը): Ուստիան, բան եմ ասում: Դանի չես քնել՝
մի դուռը բաց պահի լնս արա, գնամ ախոռը տեսնեմ իշի
առջև դարի կո՞:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Դժկամ կասարում ե խնդիր):
ՆԱԶԱՐ.— (Դուրս ե լեկում: Դրսից լավում եմ նրա խոսքեր) Դու-
ռը չփակես, եղտեղ կաց: (Բիչ ավելի հեռվից) Ես եշի առջև
դարի չկամ, ի՞նչ ե: (Միջոց) Մի վախի, լնս եստեղ եմ: Լը-
ռուրյուն: Լուսինը դուրս ե գալիս) Լուսնակը դուրս չեկավ:
(Միջոց) Կնիկ, ի՞նչ քարվան կտրելու գիշեր ե: Դեսը բեր
գենքերս, գնամ Դադստանու խանի քարվանը կտրեմ բերեմ:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Արհամարհանով) Դե, քիթդ սրբի, ծակուղ մտի,
քեզից քարվան կտրող դուրս չի գա:
ՆԱԶԱՐ.— Ա՛յ կնիկ, համբերութունից մի հանի: Դեդ ասում եմ
գենքերս բեր գնամ քարվանը կտրեմ:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Սա վոր եսպես խոսքի տակ չի ֆնում, ես հերսիցս
ուտում եմ ինձ... (Վնուական) Քարվանս ես ուզում կտրել:
ՆԱԶԱՐ.— Բա ի՞նչ: Շան կնիկ, ինչի՞ չես թողնում գնամ քարվան
կտրեմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ել հերքիք չեղավ, քո մարդ ասողի հերն անիծած,
(ներս մտնելով յեվ դուռը փակելով) դե գնա քարվանս կտրի:
ՆԱԶԱՐ.— Վահ, վահ, վահ, դուռը, դուռը, խնչ հա անում:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ռոգ չեղի:
ՆԱԶԱՐ.— Դուռը բաց արա՛ թե չե՛ կջարդեմ:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Լուռն է):
ՆԱԶԱՐ.— Բաց արա դուռը, չեմ ծեծի:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Դու չես ծեծողը: Կրեմ գլուխդ: (Լուռն է):
ՆԱԶԱՐ.— Ուստիան, դուռը բաց, հարամիները գալիս են:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գնա ճաքի, չեմ բանա:
ՆԱԶԱՐ.— (Ուրիշ կողմից) Բաց արա դուռը, հարամիները չեկան,
դենքերս պիտի կապեմ:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— (Պատից վայր է բերում Նազարի ժանգոտ սուրբ, վերց-
նում է դռնակը, չուխան յեվ դուռն արանքից դուռն է լրց-
նում): Ա՛ռ անտերներդ, չքվի գնա:
ՆԱԶԱՐ.— Հիմի հա մթանը ռւբ գնամ:
ՈՒՍՏԻԱՆ.— Գնա Դադաստան, գլուխդ պահի: Ել քեզ կնիկ չեմ:
(Պառկում է):
ՆԱԶԱՐ.— (Վերցնում է չուխան հագնում, գեներ կապում է, դու-
ռնակը բռնում) Ուստիան, չեկան... (Նայում է անհատի կող-
մը յեվ կույզ գալիս դուռն մոտ) Յեկան: Բը՛, բը՛, բը՛... (Ա-
վելի բարձր) Բը՛, բը՛, բը՛... (Ավելի բարձր) Բը՛, բը՛, բը՛...
Ո՛ւմ վրա չեք գալիս... Կայծերդ կհանեմ... Բը՛, բը՛, բը՛...
Եհէ՛... (Փախչում է սան յետևի ձախ կողմից):
ՍԱՔՈ.— (Ծառների միջից ներս գալով աջակողմը, ներմակ փա-
փախը գլխին) Աման, աստվածասեր, տո՛ւն ե, գե՛ղ ե, ռ՛վ
կա, հասե՛ք, ճամբեն կորցրել ենք:
ՎՈՍԿԱՆ.— (Առաջ գալով նրա յետևից նույնպես ներմակ փա-
փախով) Ա՛յ տղա, ձին կապի ծառից, տեսնենք ռւբ ըն-
կանք:
ՍԱՔՈ.— Աման, Վոսկան, ձեռից գնացինք: Ջահանգամ-դարա-
սին ենք ընկել:
ՎՈՍԿԱՆ.— Աստված վողորմած ե: Մի վախի, Սաքո:
ՆԱԶԱՐ.— (Մոտենալով ձախից, բայց դեռ չի յերեվում) Քաջ Նա-
զարն եմ հա, մին կղարկեմ, կջարդեմ հազար:
ՍԱՔՈ.— Աման, Վոսկան, հա խնչ քաջ Նազար ե:
ՎՈՍԿԱՆ.— Չեմ իմանում: Աստի, ժաժ մի գա: (Կույզ են գալիս
բիւրի մեջ):
ՆԱԶԱՐ.— Համբո: Բուրջի ծերին հա: Լավ մտիկ տուր, դեմիցը
քարվանս է գալիս: Թե Քյորոզլուինն է, կտրենք: Եղուց Սար-

դարի մոտ ճաշի չենք: Ընծա տանենք: Ես ե՛ ձիս թամբում
եմ: Տղերք, դուք ել պատրաստվեցեք: (Լուռն է): Իհնի ի-
րեն հարց է տալիս) Քաջ Նազար, եղ ռւմ հա ես իտում:
(Պատասխանում է) Այի, բեզարեցի եղ Քյորոզլուին՝ զորքը
ջարդելուց, տղերանցը տանում եմ: Գնանք ջարդենք: (Հարց
է տալիս) Եղ Քյորոզլուինից վազ չես գալիս, ելի: Մեղք ե,
բաշխի: (Պատասխանում է) Չե, պիտի գլուխը աղեմ: (Ա-
կանջ է դնում) Ե՛, ռ՛վ կա եղտեղ: Համբո, եղտեղ մինը կանգ-
նել՝ աղանջ է դնում: տես ռ՛վ ե, բունի բեր: Բոնեցիք: Պո-
կի վիզը: Պոկեցիք: Հա, դե լավ, դեն պցի: Եղպես:
ՍԱՔՈ.— Աման, վա՛յ թե մեր ուրն ել հասեղ պիտի հատենք:
ՎՈՍԿԱՆ.— Սուս կաց:
ՆԱԶԱՐ.— (Սպանակի) Հե՛ Ե՛ Ե՛ Ե՛ Ե՛ Ե՛...
ՍԱՔՈ.— (Առաջ լինելով) Հիսուս-Քրիստոս... Հիսուս-Քրիս-
տոս, Հիսուս-Քրիստոս...
ՆԱԶԱՐ.— Բըմբուլներդ կթոցնեմ չերկինք, հա: (Լուռն է): Ելի՛
մարդ կա: Դուլի-Սալան, են կուռը բոնի: Գեջա-Ղուշի, ես
կուռը: Ես ե՛ նստում եմ ձիս:
ՍԱՔՈ.— Վոսկան, փախչենք...
ՎՈՍԿԱՆ.— Ո՛ւր, ճամբան կտրել են:
ՆԱԶԱՐ.— Նստեցի: Յեկան: Քարվան-Ղան, հասի: Ջամուշ-Պատ-
ոան, խփի: Բոնեցե՛ք... Եհէ՛... ջարդուբուրդ կանեմ:
(Վազում է դեպի աջ, նախաբեմ: Վոսկանը մտնում է բիւրի
արանքի: Սաքոն դուռն է վազում բիւրիից յեվ մնում շփարված:
Նազար գալիս է դիպչում Սաքոյին յեվ ընկնելով սկսում է
լինել) հը՛ը՛ մը՛ը՛ մը՛... Քաջ Նազար...
ՍԱՔՈ.— հը՛ը՛ մը՛ը՛ մը՛... Քաջ Նազար...
ՆԱԶԱՐ.— Քյորոզլուին...
ՍԱՔՈ.— (Փաքարվում է Նազարի մեջին յեվ գոռում) Եհէ՛...
ՆԱԶԱՐ.— (Նույնպես փաքարվում է Սաքոյի մեջին յեվ գոռում):
Եհէ՛...
ՍԱՔՈ.— (Դուռն է) Բաց թող...
ՆԱԶԱՐ.— (Դուռն է) Բաց թող...
(Յերկուսն էլ հանկարծ իրար բաց են քողում յեվ փախչում.
Նազարը՝ ձախ, դեպի սան յետևի, Սաքոն՝ աջ, բիւրի մեջ):
ՎՈՍԿԱՆ.— (Բիւրիից դուռն գալով) Սաքո, ճղի... (Վազում է աջ
կողմը):
ՍԱՔՈ.— Աման, սուրբ մայր Աստվածածին: (Վազում է նրա յե-
տևից)
(Լուռն է):

ՆԱԶԱՐ.—(Բերքն օրհնելու և գետնին: Վաղարշ լիվ Սափո նրա վրայով վազում են դեպի աջ լիվ անհետանում: Նազարը դեռ պառկած է, ապա հետզհետե վեր է կենում: Ապա սկսում է դիտել Սափոյի ձիուն: Մի քիչ վաղան) Հը՞, անտեր, տերդ կորցրեց ինձ, թե՛ ելի գալու չի: (Լուրջում) Չե, չի չերե-վում... Փախա՞վ, ի՞նչ արավ... Կլնի վոր փախավ... (Վաղարշ) Հը՛, թվ է ասում թե քաջ չեմ: (Գոռում է) Եհէյ, մի՛ն կզարկեմ, հազար կջարդեմ: (Մոտենալով դռանը) Ո՛ւտիան, դուռը բաց: (Լուրջում) Ե, սրանից դենը հերն անիծած են տղամարդու, վոր կնիկմարդու անուն տա: Յես գնացի: Եհէյ, ճամբա տվեք, խաբարդա: Քաջ Նազարն չեկավ: (Ականջ է դնում: Ուսիանը լուռ է): Լավ, միա, լուսը բացվի, մի շնաթակ տամ քեզ՝ հետո կերթամ: (Լուրջում) Շան կնիկ, գնացի: (Նստում է ձիին) Եհէյ...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Վեր ցատկելով՝ խլում է դագանակը լիվ դուռը բաց անելով՝ դուռն լեցնում): Հերիք զահլա չտանես: (Դագանակով հարվածում է Նազարին ու ձիուն): Ա՛ռ քեզ, քյոփակ:

ՆԱԶԱՐ.—Ե, Ե, Ե, ձիւն կփախցնի... (Ձիւն փախցնում է նրան) Փախցրեց... ամա՛ն... հասե՛ք: (Ձայնը հեռանում է լիվ կուշում):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Ներս գալով) Դե՛, հիմի գնա ու սրտաճաք չեղի, աչքդ ել կարեմ: (Ներս է մտնում, վոր պառկի անկողնում):

ՎԱՐԱՐԱՆՈՒՅՐ

ԱՐԱՐ ՅԵՐԿՐՈՐԴ

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐԸ ՍԱՐՍԱՂՍՏԱՆՈՒՄ

(Անտառ: դիմացը, աջ ու ձախ շավիղներ: Մեջտեղը փոքրիկ բացատ: Գյուղական քեֆ է: Հյուրերը բոլորված են սուփրի շուրջը):

ՀՅՈՒՐԵՐ.—Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:

ՄԻ ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ.—(Շորտալով ու կոստյումով կենցաղաւոր է պարում, հետեւ էլ ինքն իրան չափ է ցալիս: Դիմով է) Ը՛մ, տարա-նի՛րի՛ր, նի՛չ-նամ... Ը՛մ, տարա-նի՛րի՛ր, նի՛չ-նամ (դիմում է հյուրերից մեկին) Խնամի թաթոս... Ը՛մ, տարա-նի՛րի՛ր, նի՛չ-նամ... Խնամի թաթոս, զոչա՞ղ ես... Հա՛, զոչա՞ղ կաց, թե չե կալծերդ կհանեմ... Ը՛մ, տարա-նի՛րի՛ր, նի՛չ-նամ:

ՀՅՈՒՐԵՐ.—(Պարողին) Ջան, Դու՛նկիանոս խնամի, ջան:

ՄԻ ՀՅՈՒՐ.—Ջան, Դու՛նկիանոս խնամի: Նստի՛: Ա՛յ տղա, Դու՛նկիանոս խնամու համար գինի ածեք:

(Առույզ ծերուկին նսեցնում են):

ԹԱՄԱԴԱ.—Գեղի իշխանավորներին՝ հրաման: Թասերդ լցրեք:

ՄԻ ՀՅՈՒՐ.—Ջան, իշխանավոր թամաղա: Հրամայի, մեր տերն ես:

ԹԱՄԱԴԱ.—Ասելս են ե՛ վոր աստված մեր զուր հաստատ պահի գեղերի գլխին: Ես ել աստված չեն պահի մեր նոր խնամի ու մեր գեղի քեթխուղա Մաթոսեց թաթոսին:

ՀՅՈՒՐԵՐ.—Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան: Խնամի թաթոս, կենացդ (խմում են):

(Դուռը աղմուկ է լսվում):

ԹԱՄԱԴԱ.—Մի տեսեք ե՞մ թվ է, ի՞նչ ձիավոր է:

ՉԱՅՆԵՐ.—Ճամբորդ է:

ԹԱՄԱԴԱ.—Ճամբորդը ասածու հյուրն է: Ձիուց վեր բերեք, սուփրի մոտ: (Դուռն են լեցնում լիվ դիմից ներս են բերում Նազարին, վոր դուռակը ձեռին, սուրը կապած՝ կանգնում է լիվ վախեցած ու խոժոռ հայում է հյուրերին: Հյուրերն ել կասկածով մեկի են ցալիս նրան):

ԹԱՄԱԴԱ.—(Նայելով նրա դուռակին լիվ լեցնողին, կասկածոս) Համեցեք: (Իր մոտ նստողներին) Ա՛յ տղա, ճամբա տվեք հյուրին, անց կենա դեսը: (Ճամբա լեն ցալիս):

ՆԱԶԱՐ.—(Անվաճառ, բայց խոժոռ հայացով նայում է չորս դիմ, հագում է լիվ իր դուռակով ցալիս, նստում է Թամաղի, Վարժապետի լիվ ծերերի կողքին, Լուրջում: Նորից հագում է):

ԹԱՄԱԴԱ.—(Նույնպես հագում է):

ՆԱԶԱՐ.—(Կիտովին վեր է կենում, վոր փախչի):

ՀՅՈՒՐԵՐ.—(Փախչելու շարժում են անում):

ԹԱՄԱԴԱ.—(Նազարի վարանոս շարժումը նկատելով) Համեցեք, անհա՛րա:

ՀՅՈՒՐԵՐ.—(Մի փոքր հանգստանում են լիվ սկսում են ունել):

Ա. ՀՅՈՒՐ.—(Իր մոտ նստողներին) Ո՞վ է, ի՞նչ մարդ է:

Բ. ՀՅՈՒՐ.—Հա՛, Ե, ես զրոշակը, թուրը...

Գ. ՀՅՈՒՐ.—Ինքն ել սուս ու փուս:

ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ.—Սա վոր եսպես զրոշակով, թրով նստեց՝ արա տակին շատ բան կըլնի:

(Լուրջում):

ՆԱԶԱՐ.—(Հագում է) Հը՛մ...

ԲՈՂՈՐԸ.—(Նայում են նրան):

Ա. ՀՅՈՒՐ.—Ի՞նչ ասավ:

Բ. ՀՅՈՒՐ. — Ասավ «հը՛մ»:

Դ. ՀՅՈՒՐ. — Ի՞նչ ասավ:

Դ. ՀՅՈՒՐ. — Ասավ «հը՛մ»: (Հերթով նույն հարցն ու պատասխանը՝ մինչեւ մի ծերունուն):

ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ. — Վոր ասավ «հը՛մ»՝ ասել է Քյորոզլին է:

Բ. ԾԵՐՈՒՆԻ. — (Չեւքն հակսին հովանի անելով յեւ մօտիկ տալով Նազարին) Ձե՛, Քյորոզլու թոռն է:

(Լուսնուն):

ՆԱԶԱՐ. — (Հպարտ) Գլադա՛: Մի բան կուզեմ իմանամ հս ժողո՛ւրդից: Դուք Դադաստանցի՞ լեք:

ԹԱՄԱՒԱ. — Ձե՛, մենք Սարսաղաշենցի լենք:

ՆԱԶԱՐ. — Աշխարքի անհունը:

ԹԱՄԱՒԱ. — Սարսաղաստան:

ՆԱԶԱՐ. — (Դուխը ծանր շարժելով) Սարսաղաստան: Շատ լավ: Ե՛դ կուզեի իմանամ: (Բեխերը սրում է: Լուսնուն: Հա՛զում է) Գլադա՛, Հնդրստանու ճամբեն վճիռ կողմով է գնում:

ԹԱՄԱՒԱ. — Ձենք իմանում:

ՆԱԶԱՐ. — (Դուխը ծանր շարժելով) Ձեք իմանում: Հա՛: Լավ: Ե՛դ կուզեի իմանամ: (Լուսնուն):

ԹԱՄԱՒԱ. — Հրամանքդ վճիռ աշխարքից էս:

ՆԱԶԱՐ. — Նազարստան աշխարքից, Նազարաշեն քաղաքից:

ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ. — Նազարաշեն ցաղաքից: Հա՛, գիտեմ: Իմ պապիս քաղաքն էր:

Ա. ՀՅՈՒՐ. — Ձանում, մի իմացեք, տեսեք ռձ է:

Բ. ՀՅՈՒՐ. — (Իր կողմից) Մի իմացի ռձ է:

(Շարունակ բութելով մեկմեկու յեւ յերբեմն միմեկի մարդ մեջ տալով՝ հարցնում են «ռձ է», մինչեւ հասնում են Տերտերին, վոր նստած է Նազարի կողմին):

ՎԵՐՋԻՆԸ. — (Տերտերին) Տերտեր, մի իմացի ռձ է, թե՛ն մարդ է:

ՏԵՐՏԵՐ. — (Մտիկ տալով Նազարի դրոշակին յեւ կարգավով՝ սառստափում է: Ապա դիմելով վերջին հարցնողին՝ կիսաձայն)՝

Անհաղթ Նազար, քաջն Նազար,

Մին կզարկի՛ ջարդի հազար:

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՐՅՆՈՂ. — (Իր կողմից, սա յեւ հերթով մինչեւ Ա. հյուրին)՝

Անհաղթ Նազար, քաջն Նազար,

Մին կզարկի՛ ջարդի հազար:

ԹԱՄԱՒԱ. — Հը՛մ...

ԲՈՂՈՐԸ. — Հը՛մ...

ՆԱԶԱՐ. — (Հազում է):

ՍԱՔՈ. — (Ներս է մտնում մույլ ու հպարտ):

ՀՅՈՒՐԵՐ. — Ոհո՛, Սաքո՛, բարձր, Սաքո՛, համեցե՛ք:

ՍԱՔՈ. — (Լուսն) Ասածու բարին:

ԹԱՄԱՒԱ ՅԵՎ ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ. — Համեցե՛ք, նստի՛, հս վճիռ քամին քեզ բերեց:

ՍԱՔՈ. — Կացեք մի, խիստ բեղարած հմ:

ՀՅՈՒՐԵՐ. — Ձիգ վճիռեղ է:

ՍԱՔՈ. — (Նստելով յեւ խորը շունչ փառելով) Են է, ենքան զորքը խոտի պես հարել թափել էլի վոտիս տակ՝... եղ անտեր ձին տակիս չոքեց: Վոտով հմ չեկել:

ՀՅՈՒՐԵՐ. — Վահ, կռիվ կա՛ր:

ՍԱՔՈ. — Սուս կացեք, մի դիմաթ էր՝ վոր կուսս դադարեց: Պահ, եղքան ջարդել կըլնի՛:

ԹԱՄԱՒԱ. — Հլա մի հոց անուշ արա... Այ տղա, եղ ինչե՛ր էս ասում:

ՍԱՔՈ. — (Չիբուխն է լցնում: Սասիկ տալով է պատկերում մարմաշով: Ամենքն սպասում են հետաքրքիր: Վառում է չիբուխը, փափսացնում յեւ սասիկ մեծամիտ ձայնով սկսում) Են է՝ ախպեր ջան, ախպորս վոր ասեմ՝ ձիս նստել՝ գնում էլի Դուռմանլու Չամլըբել: Եսպես գիշերվա դուռը կեսը կըլնե՛ր, մին էլ տեսա վոր ընկել հմ Դարանլու Մեշի Չահանդամ Դարասին: Հիմի, ախպեր ջան, ախանջս ձենի՛ ձիուս հարաքլաթ, դամշուռ բարաքլաթ՝ գնում հմ: Ամա՛ մի մթնագիշեր էլ է, վոր աչք աչքի չի գալի: Մին էլ մի ձեն ընկավ ախանջս: Ասի, չա գաղան է, չա ավաղակ: Ախանջ զրի վոր՝ գաղանի, ավաղակի բան չի, սերվի պես գալիս է: Այ տղա, էս ինչ բան է: Ես մտքով ելի, մին էլ տեսնեմ թե՛ն. մի զորք է գալի, մի զորք է գալի, վոնց վոր դիմաթ: Ձեն տվի, աղա եղ ռձ գորքն է: Ձեն չավին: Են է՝ թուրս պրոկեցի, ձիս կրակեցի, ընկա եղ զորքի մեջն ու սկսեցի դամշիլը: (Չիբուխն է փափսացնում յեւ քուրունը դրսում):

ՎՈՍԿԱՆ. — (Ներս է մտնում ձախից յեւ տեսնելով, վոր ամենքն զբաղված են՝ չխանգարելու համար զգուշ մտնելով է Սափոյին յեւ յետեվը կանգնում: Ապա տեսնելով Նազարին՝ նախաջում է, յեւ զարմացած դրդում իր մոտ նստած հյուրերից մեկին) Ո՞վ է:

ՄԻ ՀՅՈՒՐ. — Քաջ Նազարն է:

ՎՈՍԿԱՆ. — (Սարսաղած նայում է Նազարին յեւ լուում):

ՍԱՔՈ. — Եսպես դամշեցի մի վախտ, մին ել տեսնեմ մթան մեջ
մի ձիավոր ձեն ե տալի. «Սախկակ-Թութան, բռնի, Զա-
մուշ-Պատուան, խփի»:

ՆԱԶԱՐ. — (Կիսովին վեր ե կենում տեղից. Մյուսների ուժը Սափոյի
վրա յե):

ՍԱՔՈ. — Ես իմանալս եր: Վոր ձիս չթոցրի, չհասա ու սրան
հենց եսպես ձեռքով ձիախառն գետին չգտնելի...

ՆԱԶԱՐ. — (Այլալվում ե) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛:

ՎՈՍԿԱՆ. — (Անհանգիստ նայում ե Նազարին):

ՍԱՔՈ. — Սա փաթաթվեց վոտիս ու մենակ եսքանը գողաց. «Ա՛-
ման, Քյորոզլի, բնշխի»: Տո, քու Քյորոզլու ըսենց ընեն-
ցը... Ախպեր ջան, սրան գցեցի վոտքերիս տակ, բ՛մ, հիմի
վճնց եմ տալի փորին, գլխին, մեջքին... մեջքին, փորին,
քթին... շինեցի քյուֆթա... Եստեղ լուսնյակը դուրս չեկավ:
Մտիկ տվի վոր՛ քաջ Նազարն ե:

ԲՈՂՈՐԸ. — (Շփոթված) Ա՛յ տղա, ա՛յ տղա... դեսը, դեսը... (Հա-
զում են):

ՎՈՍԿԱՆ. — Հա՛, ես մեր բանն ես պատմում:..

ՍԱՔՈ. — Շինեցի քյուֆթա... (Հանկարծ նկատելով Վոսկանին)
Հա՛, հա՛...

ՎՈՍԿԱՆ. — Սաքո՛, քաջ Նազարն ե, Սաքո՛, քաջ Նազարն ե: (Աչ-
քով ե անում յեվ ցույց տալիս Նազարի վրա):

ՍԱՔՈ. — (Բոլորովին շփոթվելով) Հա՛... հա՛... հա՛, Բ... (Հանկարծ
նկատելով Նազարի այլալվումները) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...

ՆԱԶԱՐ. — (Նույնպես շփոթված) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...

ՍԱՔՈ. — Հա՛, Բ... Տո... Մի դրոշակ եր ձեռին, թուր եր, ի՞նչ
եր... Վոր մին վրա չընկած... ա՛յ ջանըմսըն քաջ Նազար...
Հիմի սա վճնց ե տալի փորին, մեջքին, գլխին... գլխին,
մեջքին, փորին...

ՎՈՍԿԱՆ. — Մենք ել լավ ճղեցինք:

ՍԱՔՈ. — Հա՛, բաներ շատ չեղան... բը՛, բը՛, բը՛, բը՛... (Յած
ձայնով դիմում ե իր կողմի ընկերներին) Ի՞նչ եք ասում, ռ՛վ
ե, Բ՛նչ ե...

Ա. ՀՅՈՒՐ. {

Բ. ՀՅՈՒՐ. { Քաջ Նազարն ե:

Գ. ՀՅՈՒՐ. {

ՍԱՔՈ. — (Կասկածով նայում ե Նազարին յեվ նստում) Ասեք, ելի՛...
բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...

ՆԱԶԱՐ. — (Նույնպես նստում ե յեվ կասկածով դիմում Սափոյին):

ՀՅՈՒՐԵՐ. — Վերջը, վճնց չեղավ: Զարդոդն ռ՛վ եր:

ՍԱՔՈ. — Ո՛վ պիտի լիներ: Քաջ Նազարը... Մենք ել կովի մեջն
եյինք ու... (Իր կողմի նստողներին) Վճի տեղի քաջ Նազարն ե:

ԿՈՂՔԻՆԸ. — Նազարաշենի:

ՍԱՔՈ. — Հա՛, Նազարաշենի՛ քաջ Նազարն ե: Վա՛հ, ի՞նչքան փոխ-
վել ե. մի անգամից չճանաչեցի:

Ա. ՀՅՈՒՐ. — Ճանաչե՛լ ես, հա՛:

ՍԱՔՈ. — Վճնց թե ճանաչե՛լ ես, տնաշեն, Դադստանու կովին
հինգ տարի միասին ախպերութուն ենք արել:

ՆԱԶԱՐ. — (Սպառնալի) չը՛մ... (Նայում ե Սափոյին):

(Սափոն յերեսը շուռ ե տալիս յեվ կծկվում):

ԹԱՄԱՂԱ. — Ճանաչե՛լ ես, հա՛: Բա ձեն հանի, Ե...

ՀՅՈՒՐԵՐ. — Ճանաչե՛լ ես, հա՛:

ՍԱՔՈ. — (Նազարին) Քաջ Նազար: Ի՞նչ են ասում: Ճանաչե՛լ եմ:

ՆԱԶԱՐ. — (Անուշ ձայն ե հանում յեվ ձեռք քալի տալիս):

ԹԱՄԱՂԱ. — (Նազարին) Քաջ Նազար ախպեր: Բարո՛վ չեկար:
(Ձեռ ե տալիս նրան) Անուշ վաղուց եյինք իմացել, մենակ
քեզ չեյինք տեսել: Հիմի մեզ համար մե՛ծ բախտավորու-
թուն ե, վոր տեսանք:

ՀՅՈՒՐԵՐ. — (Հերքով վեր են կենում յեվ մոտենալով Ձեռ են տալիս
Նազարին) Բարո՛վ չեկար, քաջ Նազար ախպեր:

Ա. ՀՅՈՒՐ. — (Սափոյին) Ա՛յ տղա, վճնց ել ճանաչեցիր քաջ Նա-
զարին:

ՍԱՔՈ. — Տեսա՞ք, վճնց լուս գցեցի քաջ Նազարին: Ա՛յ հա՛յ, Դա-
դստանից մինչի Հնդստան չերկու իգիթ եմ ճանաչում. մի-
նը քաջ Նազարն ե, մինն ել... քաջ Նազարն ինքը կասի
ռ՛վ ե:

Բ. ՀՅՈՒՐ. — Հասկանում եմ ինչի համար չեկած կլինի մեր կող-
մերը: Կա ու չկա ես ե:

ՉԱՅՆԵՐ. — Ինչի՛ համար:

Բ. ՀՅՈՒՐ. — Հետո կասեմ:

ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ. — Գիտեմ, գիտեմ ինչի համար ե: (Աչքով ե
անում Նազարին) Ես վոր չես ու դու գիտեմք:

ՄԻ ԾԵՐՈՒԿ. — Յես հլա ձեն չեմ հանում, տեսնեմ դուք գլխի՞
կընկնեք. թե ո՛վ ե քաջ Նազարը:

Բ. ԾԵՐՈՒԿ. — Քաջ Նազարին ռ՛վ չի ճանաչում: Սաղ աշխարքը
գիտե: Քառասուն տարի չե մեր սարերում ման ե գալիս
քաջ Նազարը:

ՀՅՈՒՐԵՐ. — Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:

ԹԱՄԱՂԱ. — (Նազարին) Ե, Նազար ախպեր: Մենք եսքան խո-
սեցինք՝ դու սուս կացար: Ո՛վ գիտե, մտքումդ ի՞նչ բաղեր

գնացիր ու լեկար: Հիմի տեսնենք մեզ համար ի՞նչ էս բե-
րում եղ բողբոխ: Հրամանքդ հիմի վճռողից էս գալիս:
ՆԱԶԱՐ.— (Հպարտ հագալով) Ախպորս ասեմ՝ չես հիմի Քաֆրստա-
նու միջիցն եմ գալիս: Գնացել էլի Բաղր խանի գլուխը
կտրելու: Կտրեցի ու չեկա: Ճամբին ել Քյարիմ խանի գլու-
խը կտրեցի:

ՀՅՈՒՐԵՐ.— Վահ...

ԹԱՄԱՒԱ.— Դալար կենա կուռ: Ժողովուրդ ել ջարդում ես:

ՆԱԶԱՐ.— Ճանճի պես, մին դարկում, հազար ջարդում:

ԹԱՄԱՒԱ.— Ասել ե խաների գլուխը կտրելով ու ժողովուրդ ջար-
դելով ման ես գալիս:

ՆԱԶԱՐ.— Եղպես ե մեր սովորութունը: Մենք ել ուրիշ գործ
չունենք: Մեր գործը ջարդելն է:

ԹԱՄԱՒԱ.— Հիմի ասոված վոր հաջողի՝ սաղ աշխարքը ջարդե-
լու չեմ:

ՆԱԶԱՐ.— Մտքներս եղ ե:

ԹԱՄԱՒԱ.— Դալար կենա կուռ: Բա վոր եղպես ե՝ մի խնդիրք
պիտի անեմ:

ՆԱԶԱՐ.— Ասա, լսում եմ:

ԹԱՄԱՒԱ.— Այ, եսպես վոր տեսնում ես մեզ, հենց բռնի՝ ամենքս
գեղերի իշխաններ ենք: Բայց ի՞նչ անենք, վոր գերի չենք
մեր հարևանների ձեռին:

ՆԱԶԱՐ.— Վհնց թե գերի չեք:

ԹԱՄԱՒԱ.— Գերի չենք, նազար ախպեր, գերի չենք: Չեն ուղում
իրենց աշխարքը մեզ տան: Չի՞ լինի մեզ ազատես դրանց
ձեռից: Մեզ կերան:

ՆԱԶԱՐ.— Իրենց աշխարքը ձեզ չեն տալիս: Վհնց թե: Յես նա-
զարը լինեմ, աղանջս եղպես բան իմանա: (Վոսքր գետին
խփելով) Ե՞սպես եք պահում իմ ժողովրդին: (Բալորը ցրնց-
վում են) Դրա համար են իմ պապերը թագավոր լինել, վոր
իմ ժողովուրդը դուք եսպես նեղութուն մեջ պահեք:

ԲՈՒՐՈՐԸ.— (Վոսքի յեմ կանգնում յեմ փափախները հանում):

ՆԱԶԱՐ.— Ե՞, չասեք, սովքեր են:

ԹԱՄԱՒԱ.— Յոթը հսկաներ են:

ՆԱԶԱՐ.— (Վեր բռնելով տեղից, վախեցած), Յոթը հսկաներ... բը՛,
բը՛, բը՛... (Անհանգիստ) Վճրաեղ են:

ՉԱՅՆԵՐ.— Հեռու չեն:

ՆԱԶԱՐ.— (Հանգստացած) Հա՛, հեռու չեն: (Սրապնդվելով) Ե՛հ,
վհնց են համարձակվել եղքան հեռու լինեն: Վճրաեղ են:
(Սաֆոյին) Գլաղա, մի տես վորտեղ են՝ գնա բեր, մի հում-

հում ուտեմ դրանց: Վհնց թե իրենց լերկիրը ձեզ չեն տալիս,
եղ քանի գլուխ ունեն, վոր ձեզ եղպես նեղութուն են տա-
լիս: Բա դրանք չե՞ն իմանում, վոր չես հսկա փշրաողեմ: Հա-
զար հատ են որը փշրտեցի, ալյուր շինեցի, տվի քամուն:
Ես լերկու հատիկ փոշին մնաց՝ են ել դրի համալիլս մեջ:
(Յույց ե տալիս համալիլը):

ԲՈՒՐՈՐԸ.— (Չառնացած յեմ լերկուղած) Պահ...

ՏԵՐՏԵՐ.— Տա՛ւր մի հատը մեր գեղին հիշատակ, որհնայալ:

ՆԱԶԱՐ.— (Բաց ե անում համալիլը յեմ մի հասիկը տալիս ՏԵՐՏԵՐին)
Ա՛ռ: (Մոռացնելով) Կացեք, ես հսկաներին ել փոշի շինեմ,
ամենքիդ մի-մի հատ կտամ հիշատակ: Դե, ինձնից հրաման
իմ ժողովրդի չեթխուղաներին: Չեր բոլոր հարևանների
լերկիրը ձեզ: Իմացա՛ք:

ԲՈՒՐՈՐԸ.— Իմացանք, քաջ նազար:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— (Մագաղաթի նման մաղ) Հասավ մեծ ժամանակը:

Յեկավ ազգի հերոսը:

ԹԱՄԱՒԱ.— Չան, վարժապետ, ջան:

ՏԵՐՏԵՐ.— Խորհուրդ խորին, անհաս, անսկիզբ:

ԹԱՄԱՒԱ.— Քո լեկ կարգը որհնվի, Տերտեր, խոսի մի, ե՛:

ՆԱԶԱՐ.— Նալլաթ չար սատանին: Եղ հսկաները ձեզ եղպես նե-
ղութուն տան: Հապա չես հա՛ւր եմ: (Սաֆոյին) Գլաղա: Ասա
ձիուս պարի տան: Ես ե, վեր կենամ գնամ դրանց վերջաց-
նեմ:

ՍԱՔՈ.— (Մի կողմ) Ասեք զարի տան:

ԲՈՒՐՈՐԸ.— Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— (Վեր բռնելով) Ո՛վ հասարակութուն, ո՛վ ժողո-
վուրդ, ո՛վ ազգ ամենայն: Հասել ե ժամանակը: Քաջակո-
րոջն նազար, սուրբ գործի համար գնում ե Հնդկաստանի
ազգի վրա, վոր մեր պապերի հողը չես խլի: Մեծ նազարեն
պիտի նստի թագավոր: Նա վեր ե կացել բոլոր աշխարքի,
բոլոր ազգերի դեմ:

ՏԵՐՏԵՐ.— Մենք Քաջ նազարի ազգն ենք, ե դրանով, գոհու-
թյուն աստուծո՛ւ ամեն ազգից բարձր ենք:

ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ.— Թահա՛... Կթողնենք, վոր մեր ազգի վրա
մեկ ուրիշ ազգ ծուռը մտիկ տա: Բմբուլները լերկինք
կհանենք, հա՛...

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— (Ընդհատելով, վոսքի յե բռնում) Վոտքի կանգնեցեք:
Մահ Հնդկաստանի թագավորին: Կեցցե՛ք Քաջ նազարը:

ԲՈՒՐՈՐԸ.— (Վոսքի յեմ կանգնում) Կեցցե՛ք Քաջ նազարը: Ապրես,
Քաջ նազար: (Ասում են):

ԹԱՄԱՆԱ.—Քան Նազար, հիմի վսեմք ենք անում մեր հարևան հսկաների բանը:

ՆԱԶԱՐ.—Ջնջեցի, գնաց, ել հսկաներ չկան: Պատրաստվեցեք, գնում ենք:

ԹԱՄԱՆԱ.—Գնում ենք:

ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ.—Յես ել եմ գալիս:

ՄԻ ԾԵՐՈՒՆԻ.—Հլե չես ել եմ գալիս:

ԲՈՂՈՐԸ.—Մենք ել ենք գալիս:

ԽՆԱՄԻ ԹԱԹՈՍ.—(Հաղթական) Հը...:

ԲՈՂՈՐԸ.—(Նրան) Խնամի Թաթոս, գնում ենք հսկաներին ջնջենք:

ԽՆԱՄԻ ԹԱԹՈՍ.—Յես ել եմ գալիս:

ԹԱՄԱՆԱ.—(Դուրսուկյիններին) Ապա մի Քան Նազարի ածեք:

ԴՈՒԴՈՒԿԱՅԻՆԵՐ.—(Նվագում են):

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.—(Նվագի հետ արտասանում է):

Կեցցես Նազար, ապրես Նազար,

Վոր ջարդում ես հազար, հազար,

Ապրիր դու մեր ազգի համար,

Ջարդիր միշտ դերթ բողի ու գազար:

ԹԱՄԱՆԱ.—Ջան, վարժապետ, ասա մի, ե, շնորհքը թափի:

ՀՅՈՒՐԵՐ.—Այ ջան, այ ջան, այ ջան...

ԹԱՄԱՆԱ.—(Նվագի հետ) Քան Նազար, գնում ենք (խմում է):

ՆԱԶԱՐ.—Գնում ենք, հալրիկ ջան, գնում ենք (խմում է):

ՏԵՐՏԵՐ.—(Չայնը մաքրում է յեվ սկսում կերկրածայն ինքնահնար լեղանակ, վորին ապա ձայն են տալիս դուրսուկյինները յեվ հյուսերը):

Ի վոստանեն Նազարաշեն,

Ի ամրոցեն Պղընձաշեն,

Յերավ արև առնուծ հազար:

Յեկ, արեզակ մեր, չեկ,

Յեկ, անձկալիդ մեր, չեկ:

ՀՅՈՒՐԵՐ.—Ջան, տերտեր, ջան: Որհնվի կարգի:

ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ.—Քան Նազար, ջնջում ենք (խմում է):

ՆԱԶԱՐ.—Ջնջում ենք, հալրիկ ջան, ջնջում ենք (խմում է):

ԹԱՄԱՆԱ.—Խնամի Թաթոս, գնում ենք:

ԹԱԹՈՍ.—Գնում ենք ..

ՀՅՈՒՐԵՐ.—Այ ջան, այ ջան, այ ջան:

(Դուրսուկը դադարում է):

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.—Թանաներդ լցրեք: Սուրբ կենաց պիտի առաջարկեմ: Խմենք մեր քաջակրոնի Նազարի կենացը:

ԲՈՂՈՐԸ.—Քան Նազարի կենացը: Քան Նազար, կենացդ: (խմում են: Դուրսուկյինները սուս են անում, ապա խորին լուռլուռ):

ՆԱԶԱՐ.—(Ծանր ու հպարտ վեր կենալով տեղից) Շնորհակալ եմ իմ ժողովրդից (խմում է ու նստում):

ԹԱՄԱՆԱ.—Անուշ:

ԱՌՈՒՅԳ ԾԵՐՈՒԿ.—Ջանըդ անուշ:

ԲՈՂՈՐԸ.—Հրամանքդ անուշ:

ՆԱԶԱՐ.—Դուք անուշ:

ՏԵՐՏԵՐ.—Սրանից դենը տղա շատ ծնեցեք: Բոլորի անունը պիտի դնեմ Քան Նազար:

ՆԱԶԱՐ.—(Գինով) Ը՛մ, հում-հում կուտեմ... Շուտ արեք:

ՄԻ ՀՅՈՒՐ.—(Հանկարծ նայելով դեպի ձախ) Են ձվ ե, թնչ մարդ ե:

ԲՈՂՈՐԸ.—(Հաղթած ձայնով) Ի՞նչ ե...

ՄԻ ԳՅՈՒՂԱՅԻ.—(Անհատի խորհից, աջից) Աման, հասեք, թնչ բանի չեք:

ԲՈՂՈՐԸ.—(Անհանգիստ) Ի՞նչ կա...

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.—(Ներս քնկնելով) Աման, հասեք, վազր ե լուս ընկել անտառը:

ԹԱՄԱՆԱ.—(Քա՛ն քա՛ն ծիծաղում է) «Վազր ե լուս ընկել»:

ԲՈՂՈՐԸ.—(Նույնպես ծիծաղում է) «Վազր ե լուս ընկել»:

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.—(Շիտրված) Ի՞նչի՞ չեք ծիծաղում: Բան եմ ասում, վազր ե լուս ընկել անտառը...

ԹԱՄԱՆԱ.—(Հանգիստ ժպտով) Լուս ե ընկել, թող ընկնի... Նազարն եստեղ չի՞, վազրի հոգեառը:

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.—Ի՞նչ Նազար, թնչ դառա՞փաթ... չեները փչացրեց, հասեք...

ՍԱՔՈ.—(Հագում է յեվ վեր կենալով կամաց-կամաց մոտենում է ձախ մուսիին յեվ հանկարծ փախչում):

ՆԱԶԱՐ.—(Գեպի դուրս) Գլադա: Ջուր տվեք ձիուս: Ես ե վեր կացա: (Գլուղացուն) Վճրտեղացի չես, բարեկամ:

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.—Քյալլազուդ գեղից:

ՆԱԶԱՐ.—(Գլուղի ծանր շարժելով) Հա: Ի՞նչ ե, թնչ վազր ե: Վճրտեղ ե, ե վսեմք ե սիրտ արել մտնի ձեր անտառը:

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.—Մեր անտառը չե, ես անտառն ե մտել, ու հիմի գալիս ե...

ՆԱԶԱՐ.—(Վեր քոչելով յեվ հագալով) Գլադա:

ԹԱՄԱՆԱ.—Հը, Քան Նազար, եսպես բաներ սիրում ես: Տեսնո՞ւմ վսեմք բախտդ բանեց:

ՆԱԶԱՐ.—Սիրում եմ...(Մտնող ման է գալիս) Բը՛, Բը՛, Բը՛, Բը՛... (Գլուղացուն) Վճր կողմից ե գալիս, գլադա...

ԳՅՈՒՂԱՅԻ.—(Աջ կողմից ցույց տալով) Ես կողմից:

ՆԱԶԱՐ.—(Բարձր հագալով վեր է կենում յեվ պատրաստվում է

փախչելու) Կայծերդ կհանեմ, հա ա ա .. (Փախչում է ձախ կողմից):

ԲՈՒՆՈՐԸ.—Ո՛ւր ե գնում, հար ե գնում:

ԹԱՄԱՆԱ.—(Ձախ կողմից) Վագրի ճամբան ե ուղում բռնի: Ի՞նչ անշնորհքն եք: Դուք բռնեցեք, նա գնա վագրի վրա: Դեսն եկեք:

(Դյուղացիները վազում են դեպի ձախ յեվ մեկնում են Նագարի ֆամակը յեվ պատի պես արգելում նրան փախչելու), Քնջ Նագար, դու վագրի վրա գնա, մենք կբռնենք վագրի ճամբան:

ՉԱՅՆԵՐ.—(Ձախից) Գալիս ե, գալիս ե...

(Մեծ մասը փախչում են դեպի աջ):

ՉԱՅՆԵՐ.—(Աջից) Գալիս ե, գալիս ե...

(Շփոթություն: Մի մասը փախչում է դեպի ձախ, մյուսը՝ աջ. յերուդր՝ դիմաց կողմը):

ՆԱԶԱՐ.—Բ՛ը, բ՛ը, բ՛ը... (Փախչում է դեպի դիմաց կողմը):

ԴԻՄԱՅ ՓԱԽՉՈՂՆԵՐ.—(Յեռ վազելով) Ե՛ս կողմից ե գալիս:

ՆԱԶԱՐ.—(Յեռ է փախչում դեպի աջ) Բ՛ը, բ՛ը, բ՛ը...

ԱԶԻՑ ՓԱԽՉՈՂՆԵՐ.—(Յեռ վազելով) Ե՛ս կողմից ե գալիս:

ՆԱԶԱՐ.—(Յեռ է փախչում դեպի ձախ) Բ՛ը, բ՛ը, բ՛ը... (Դուռն է վազում, բայրն ընկնում են Նագարի յեսելը: Նագարը ներս է ընկնում դեմից յեվ վազում դեպի աջ յեվ ապա դուռն վազելով՝ ներս է մեկնում դեմից):

ՉԱՅՆԵՐ.—Յեկամ, չեկամ...

ԹԱՄԱՆԱ.—Նագարին առաջ գցեցեք: Նագարին առաջ գցեցեք:

ԲՈՒՆՈՐԸ.—(Մեկնում են Նագարի ֆամակը):

ՎԱԳՐԸ.—(Յեռվում է աջից: Նագարին հրում են Վագրի վրա յեվ իրեն փախչում են դեպի ձախ: Նագարը սարսափից յեվ շփոթությունից մեկնում է տեղում մեխված: Ապա հանկարծ մագրվում է ծառի վրա: Վագրը գալիս է մեկնում նույն ծառի տակ յեվ կանգնում քիթի մեջ):

ՉԱՅՆԵՐ.—(Հեռվից) Փախեք, փախեք... (Լուռություն):

ՆԱԶԱՐ.—(Ծամածուռ ձայնով, սարսափահար) Ամա՛մա՛ն (Վագրը կաղկանձում է, Նագարը սարսափով նայում է Վագրին յեվ դալում: Հանկարծ վայր է ընկնում ծառից ուղիղ վագրի մեջքին՝ յեվ սարսափից հեծնելով վրան՝ պինդ կպչում է նրան իր մասներով: Վագրը վախենում է յեվ ցատկելով տեղից՝ սկսում է փախչել, ցանցելով իր հետ Նագարին):

ԹԱՄԱՆԱ.—(Դիմաց, մուսֆի մոտ, դեպի դուռն) Ա՛յ, աղա՛, հասե՛ք, վագրին բռնել ե, վագրին բռնել...

ՉԱՅՆԵՐ.—Գալիս եմք, գալիս...

ԹԱՄԱՆԱ.—(Դեպի ձախ) Պի՛նդ բռնի, Քնջ Նագար, պի՛նդ բռնի: (Դյուղացիներին՝ դեպի աջ) Հասե՛ք, գարկե՛ք: (Վագրը ներս է մեկնում ձախից՝ Նագարը վրան: Դյուղացիք հետևում են վագրին բաներով, փայտերով ու ֆառերով. շրջապատում են վագրին յեվ առեն կողմից հարվածելով սպանում են նրան: Նագարը սարսափից իրեն կորցրած դեռ նստած է վագրի մեջքին: Լուռություն):

ՄԻ ՉԱՅՆ.—Ուշքը վրան չե:

ՈՒՐԻՇ ՉԱՅՆ.—Սուս կացե՛ք... Թու՛նդ ե չարացած:

ՅԵՐՐՈՐԴ ՉԱՅՆ.—Մորթին ե պատում:

ՉՈՐՐՈՐԴ ՉԱՅՆ.—Վեր բերե՛ք՝ չպատի:

ԹԱՄԱՆԱ.—Մի պատուի՛ թող հիշատակ մնա:

ԲՈՒՆՈՐԸ.—(Նագարին) Վեր արի, Քնջ Նագար, բավական ե՛ (Վայր են բերում վագրի մեջքից):

ԹԱՄԱՆԱ.—Վագրը մաշկեցե՛ք: Ի՞նչ անճարակն եք. եղ ե՛լ Նագարն անի:

(Միմեիսը վագրի ֆառում են դեպի խորք՝ մաշկելու):

ՆԱԶԱՐ.—(Ուճի գալով) Ո՛ւր ե վագրը:

ԲՈՒՆՈՐԸ.—Սպանեցինք:

ՆԱԶԱՐ.—(Նայելով վագրին հագում է ինքնիրեն) Հա՛, հը՛մ... Ես պես եր չեղել բանը... (Վագրին՝ դիմելով) Լա՛վ պրծար ես մի անգամս եր (Բարձր հագալով, զյուղացիներին) Ես անելու բան եր՝ վոր արե՛ք:

ԲՈՒՆՈՐԸ.—(Շփոթված) Ի՞նչ կա:

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչի սպանեցիք, հի՛վ եր ասում ձեզ սպանեք:

ԲՈՒՆՈՐԸ.—Բա չսպանեցինք:

ՆԱԶԱՐ.—Յես չե՛լի կարող սպանել: Ափսո՛ս: Հաղիվ մի ձի արել, նստել ղշում ելի: Վագրին ել մարդ ձեռ տա՛: Անփսս ա՛նասուն:

ԲՈՒՆՈՐԸ.—Ձեյինք իմանում, ես մեկը բաշխի, ել չենք անի:

ՍԱՔՈ.—(Ձախից ներս արձնելով) Ո՛ւր ե, ի՞նչ վագր ե, ասում են վագր ե չեղել:

ԲՈՒՆՈՐԸ.—Ուշացար: Քնջ Նագարն սպանեց:

ՍԱՔՈ.—(Մեծաբերան) Զարդ ու բուրդ կանենք, հա՛... ապա ի՞նչ գիտեք...

ՎԱԳՐ ՄԱՇԿՈՂՆԵՐ.—(Չեռների վրա պարզած առաջ են բերում մորթին) Ա՛յ հա՛յ...

ԹԱՄԱՆԱ.—Բերե՛ք, փոցե՛ք Քնջ Նագարի վորքի տակ: (Փռում են): Ապրիս, Քնջ Նագար, մեր տեր, մեր փրկիչ, Եսպես ել

29

ԽՈՋԵՆԻ.—(Հանկարծ դադարելով) Հա՛: Պրծա՛լ: Ի՞նչ ես ասում:
ԴԱՆԳԻԶ.—Ղոռոբուղան հասեղ չի:
ԽՈՋԵՆԻ.—Վորսի չե գնացել, վորսի...
ԴԱՆԳԻԶ.—(Կանգ առնելով յեվ մտածելով) Ասում ես վորսի: (Ելի
 կանգ եւ առնում յեվ մտածում):
ԽՈՋԵՆԻ.—Տէս, հասկացա՛ր:
ԴԱՆԳԻԶ.—(Կանգ առնելով յեվ մտածելով) Հա՛, հասկացա: (Ըն-
 կումում ե: Սակայն իսկույն դուրս գալով) Մեծ պղինձը չես
 պիտի ուտեմ:
ԽՈՋԵՆԻ.—(ձողում ե) Բաաա, վճնց թե. (Բամբիում ե գլխին) Ա՛
 քեզ: (Դանգիզը բնկումում ե ցած) Համամ...
ՓԵՐԻՇԱՆ.—(Հանկարծ դուրս պրծնելով ամրոցի խորքից, ողբ հո-
 փոսնելով) Մարդահոտ եմ առնում...
ԽՈՋԵՆԻ.—Մարդահոտ... Համամ:
ՓԵՐԻՇԱՆ.—(Կռանալով դեպի ներքեվ) Ղոռոբուղա... Մարդահոտ
 ե գալիս...
ՂՈՐՈՆԹԻ.—(Շիլ հսկա, շեկ մագերով: Գլուխը դուրս հանելով)
 Մարդահոտ... (Հոսոսում ե ողբ):
ԽՈՋԵՆԻ.—(Յույց տալով դեպի ձախ) Ղոռոբուղա ապերը, Ղառա-
 դուռան:
ՓԵՐԻՇԱՆ.—Մեծ ապերն չեկա՛վ, մեծ ապերն չեկա՛վ (Ծափ ե
 տալիս):
 (Ձախ կողմից ներս են մտնում Ղոռոբուղան յեվ Ղառա-
 դուռան, առաջինը վիթխարի հսկա յե քալ հոգնելով, յերկրոր-
 դը՝ ավելի փոք. կառնահասակ հսկա յե. Յերկուսի գլուխն ել
 անկած ե, միայն գագաթներին բողած ե մի-մի փունջ:
 Շալակներին բերում են արջ յեվ այլ վորսի կենդանիներ):
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—(Խորդալով ցած ե դնում բեր) Համամ...
ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—Համամ... (Նույնպես ցած ե դնում բեր):
ՓԵՐԻՇԱՆ.—Մեծ ապեր, մենք բան գիտենք:
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—Համամ... Ի՞նչ:
ՓԵՐԻՇԱՆ.—Մարդահոտ ե գալիս...
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—(Յույց տալով ձախ) Համամ .. ա՛յ, Ղուզղուռը բե-
 րում ե, ճամբին գտանք: Համամ...
ՂՈՒՋՂՈՒՆ.—(Ներս ե մտնում ձախից՝ շալակին Տերտեր):
ՓԵՐԻՇԱՆ.—Բո՛, ես Ի՞նչ բան ե:
ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—Ո՛ւր քաշ տվիք սրան, հիվանդութուն կրերի
 հետը: Տարեք դե՛ն գցեք:
ՓԵՐԻՇԱՆ.—Ապի, ինձ տվեք՝ խաղամ:
ԱՐՋԱԹՈՐՈՇ.—Չե՛, իմն ե:

ԽՈՋԵՆԻ.—(Մոտենալով Տերտերին, ժպտալով յեվ հետաքրքիր նայում
 ե նրան, յեվ ապա գրկում ե յեվ գցում Ղոռոբրի գիրկը):
ՂՈՐՈՆԹԻ.—(Գցում ե Ղուզղուռնի գիրկը):
ԱՐՋԱԹՈՐՈՇ.—(Ղուզղուռնին) Ի՞նչ տուր:
ՂՈՒՋՂՈՒՆ.—(Գցում ե Ղառադուռայի գիրկը):
ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—(Գցում ե Դանգիզի գիրկը):
ՓԵՐԻՇԱՆ.—(Լաց ե լինում) Վե՛ա:
ԱՐՋԱԹՈՐՈՇ.—(Նույնպես լաց ե լինում) Բա՛հ...
ԴԱՆԳԻԶ.—Փի, մեռելի հոտ ե գալիս, դե՛ն գցեք:
ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—Ջուրը գցեք, թող տանի ..
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—Չե՛հե... Կացեք մի բան հարցնեմ:
ՏԵՐՏԵՐ.—Ամա՛ն, որհնայա՛ներ, բաց թողեք, սիրտս կճաքի:
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—Կաց... Ինչո՛ւ հարեանութուն չեք անում ել...
 Ինչո՛ւ բանի որ ե՛ ել աղ չեք բերում մեզ... Համամ...
ՏԵՐՏԵՐ.—(Վեր բռնելով) Բոլոր աղը մատաղի չենք տվել, որհ-
 նալ: Աղ չի մնացել:
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—Մատաղ... հ՞ը, Ի՞նչ մատաղ: Համամ:
ՏԵՐՏԵՐ.—Մի քաջ մարդ ե ընկել մեր աշխարհը, մատաղ ենք
 անում աստծուն, վոր նրա պատուհասից մեզ ազատե:
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—Ի՞նչ մարդ ե, անունն Ի՞նչ ե: Համամ:
ՏԵՐՏԵՐ.—Քաջ Նազար:
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—Քաջ Նազար... Ղառադուռան, քաջ Նազար... Ղո-
 ռոնթի, քաջ Նազար... հո՛, հո՛, հո՛, հո՛, (հսկայաբար ծիծա-
 դում ե: Ծիծադում են յեվ մյուսները մինչեվ սնվալը):
ՏԵՐՏԵՐ.—Դուք ծիծաղում եք, որհնայա՛ներ, բաց Քաջ Նազարը
 գերի չե արել մեր աշխարհը: Ջարդում ե ու ջարդում:
ԽՈՋԵՆԻ.—Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—Հո՛, հո՛, հո՛, հո՛...
ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—Հա՛, հա՛, հա՛, վճնց ե ջարդում: Համամ:
ՏԵՐՏԵՐ.—Չեզ համար հեշտ ե, բաց մեզ համար դժվար ե՛ որհ-
 նայաներ:
ՂՈՐՈՐՈՒՂԱ.—Հա՛, եղ մեկը զորթ ե համամ...
ՏԵՐՏԵՐ.—Ավելի դժվար ե հոգեւորներին համար: Քանի վոր աշ-
 խարհիս մեղքը մենք ենք բառնում:
ԽՈՋԵՆԻ.—(Կիսովին վեր ե կենում ու ժպտալով յեվ հետաքրքիր մո-
 տենում ե Տերտերին յեվ բռնելով նրա միտքի ծայրից՝ շուռ-
 փում ե) Ես Ի՞նչ ե:
ՏԵՐՏԵՐ.—Միտքիս ծայրն ե, որհնայալ:
ԽՈՋԵՆԻ.—Ինչի՞ չե տուր:
ՏԵՐՏԵՐ.—Նվազ ենք, քիչ ենք ուտում:

ԽՈՋԵՆԻ.—Վա՛յ, քիչ էք ուտում, խեղճ: (Միտուք բռնած դես դեն ե քաշում Տերտերին):

ՏԵՐՏԵՐ.—(Խեղճ ու լացակուլած ձայնով), Այո որհնչալ, մենք աստուծո փոխանորդն ենք: Քիչ ենք ուտում, վոր չեթե աշխարհիս բեռը շալակներիս բարձրանանք չերկինք, աստուծո մոտ՝ թեթե լինենք: Այո, մենք աշխարհի ծառաներն ենք: Աղետ ե լինում՝ աղոթում ենք, ե դրա փոխարեն միքիչ ցորեն, միքիչ յուղ ենք հավաքում ե համեստ ապրում: Իսկ չերբ աշխարհում ջարդ ե լինում՝ լաց ենք լինում ալսպես: (Լաց լինելով) Մեա՛:

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—Լավ մարդիկ եք դուք...

ՏԵՐՏԵՐ.—Այո, որհնչալ, լավ մարդիկ ենք:

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—Ապա եղ քաջ Նազարը ինչի՞նչ ջարդում ձեզ: Համա:

ՏԵՐՏԵՐ.—Մեղ չի ջարդում շատ: Ավելի շատ հականերին ե ջարդում:

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—Բո՛հ...

ՏԵՐՏԵՐ.—Մին զարկում ե, հազար ջարդում:

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—Բո՛հ, վա՛նց թե ..

ՏԵՐՏԵՐ.—Դրոշակ ունի ձեռին, սրբոց ձեռամբ գրած՝ թե՛ անհաղթ Նազար, քաջն Նազար, մին կզարկի, ջարդի հազար: (Լացակուլած) Ա՛խ, որհնչալներ, կրակ ե դժոխային, հուր աստվածային:

ՂՈՐՈՒՌՈՒՂԱ.—Հը՛... վախեցնում ես...

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—Փե՛, թե վախեցրել ես՝ համամ...

ՏԵՐՏԵՐ.—Ձե, որհնչալ, չե, ճշմարիտ ե, վկա աստված կենդանի: Այդ Քաջ Նազարը ձեզնից մեծ ուժի տեր ե:

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—Բո՛հ...

ՏԵՐՏԵՐ.—Այո, որհնչալներ, փախեք՝ քանի չի չեկել:

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—Փե՛հ... ի՛նչ ե ասում:

ՏԵՐՏԵՐ.—Աման, որհնչալ, ճշմարիտն եմ ասում: Փախեք, աղատվեցեք: Դուք ձեր հականերն եք տեսել, չեք տեսել Քաջ Նազարը: Քաջ Նազարը գալիս ե վոչնչացնելու հակաների ցեղը: Ահալասիկ, ամեն ասեմ ձեզ, ե պատմեմ, զոր տեսի աչոք իմոք ե լվա աղանջոք: Տեսիլ զարմանահրաշ: Հինգ հարյուր հականեր իմ աչքի առջև ջարդեց, փշրեց, փոշի շինեց, տվեց քամուն: (Մոցից հանելով մի մասնառուփ յեղ պզուղով հանելով մի փոփ) Ահա, ես մի հատիկ փոշին մնաց, աչն ել չես վերցրի հիշատակ: (Լաց ե լինում) Մեա՛...

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—(Սասիկ աղոված) Ղորոնթի՛, մի փոշի չե մնացել... Ղառաղուռն... Ղուզղոն...

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—Ախր ձեզ ասում եյի՛ ես մեռել ուտողին մի բերեք դեսը: Տեսա՞ք վոնց խելքդ գողացավ:

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—(Գլուխը բռնելով) Գողացավ. համամ... (Տերտերին) Գողացավ... համամ...

ՏԵՐՏԵՐ.—Ձե, աստված մի արասցե:

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—(Մոտենալով Տերտերին) Քեզ չասի՞ թե մի վախեցնի: Զղմե՛:

ՏԵՐՏԵՐ.—(Ղուռբուղայի փախկը մտնելով) Կանի՞մ...

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—Բո՛հ, բո՛հ...

ՏԵՐՏԵՐ.—Կանի՞մ, վոր ձեզ ել Նազարը ջնջի, գնի մասնատուփը: (Ուզում ե դուրս գալ հակաների ողակից) Մի ճամբա վոր տալիք՝ լավ կլինեք: Եստեղ մի քիչ շոգ ե: (Հեկում ե սարսափից):

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—Ձե, չենք թողնի: Դու մեզ թլիսմ արի՛ր: (Ղուռբուղային) Քեզ թլիսմեց: Բռնի ու բաց մի թողնի դրան, մինչե թլիսմը չանցնի:

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—Հը՛... (Շալակում ե Տերտերին):

ԽՈՋԵՆԻ.—(Նայելով դեպի ձախ) Մեծ ապեր, մեծ ապեր, են հվքեր են: (Յույց ե քալիս ձախակողմը):

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—Հը՛...

ՏԵՐՏԵՐ.—Աման, Քաջ Նազարն ե:

ՀՍԿԱՆԵՐ.—Համամ...

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.—Բերդը մտեք: (Վազում ե ամրոցը, մյուսները հետևում են նրան):

ՂՈՌՈՒՌՈՒՂԱ.—(Դեկած փախցնում ե Տերտերին):

(Բոլոր հակաները պահվում են ամրոցի մեջ: Ձախից ներս են մտնում Նազարը, Թամադան, Առույզ Ծերուկը, Սափն, Վարժապետը յեղ մյուս գյուղացիները):

ՄԻ ԳՅՈՒՂԱՅԻ.—Ախպեր, ես մեր Տերտերը գնաց հականերին գտնելու՝ ինքը կորավ:

ՎԱՐժԱՊԵՏ.—Գնաց շահատակ, ընկավ նահատակ: Հայրենյաց համար: Հառնջ...

ԹԱՄԱԴԱ.—Ե՛, լավ, Տերտերը կորավ: Բա հականերն ուր կորան:

ՆԱՋԱՐ.—Հակաները կորչեն: Գլուխներդ կջարդեմ, թե կորցրել եք: Քաջ Նազար եք բերում եստեղ ու հսկա չեք կորցնում: (Սափնին) Գլադո՛, շուտ, գնա բեր եղ հականերին: Գտաք թե չե՛ ինձնից հրաման.—վրա տվեք, ինձ մի նայեք: Յես գիտեմ իմ անեղիքը: Իմացա՞ք: Դե, գնացե՛ք:

ՎԱՐժԱՊԵՏ.—Սաքո՛, գնա՛:

ՍՍ.ՔՈ.—Ե՛ս սհաթին (Կրնկի վրա պսույս է գործում յեվ կանգնում
սեղնուսեղը: Մյուսներին) Գլաղեք, գնացեք:

ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.—(Դրսից՝ ուրիշներին) Գլաղեք, գնացեք:

ԲՈՂՈՐԸ.—(Կանգնած են իրենց սեղը յեվ վոյ վոյ չի գնում):

ԹԱՄԱԴԱ.—Ե՛հ, հապա մի նստի, վորդի, հաց անուշ անենք:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.—Նստի՛ր, հերոս, նստի՛ր: Թող քաջությանդ կատա-
ղությունը իջնի պահ մի:

ԹԱՄԱԴԱ.—Գինու տիկը բերեք (Բերում են դնում Նազարի,
Թամադայի, Վարժապետի յեվ մի յերկուսի առջեվ: Սրանք
նստում են յեվ սկսում ուտել-խմել):

ԹԱՄԱԴԱ.—(Դռնում է) Ե՛յ, հսկաներ, վո՛ր ծակն եք մտել...
Հիմի դուրս արիք, Ե՛...

ՆԱԶԱՐ.—Կամաց, մի գոռա, կփախչեն:

ՄԻՆԸ.—Նազար ախպեր, արի եղ հսկաներին ես մեկ անգամը
սերի՛ր, մեղք են:

ՆԱԶԱՐ.—Ձե, ել չխնդրվեք, վոր չեմ ընդունի: Ես մեկ կռիվն ե
ու աստված: Սրանց պիտի ջնջեմ:

ՄԻՆԸ.—Ձանըմսըն Նազար, եղ վո՛րդ ե, վոր չես վախում:

ՆԱԶԱՐ.—Վախ. ի՞նչ բան է վախը: (Խմում է):

ՄԻՆԸ.—Բա քաջությունն ի՞նչ տեսակ բան է, վոր քաջերը միշտ
եսպես են խոսում:

ՆԱԶԱՐ.—Քաջությունը... դարտակ բան է քաջությունը: Ահա
եսպես բռնում եմ հսկաներին, եսպես խփում, գլուխները
թոցնում. դա չեղավ քաջություն: Ա՛յ, քաջությունն են ե,
վոր իմանաս, թե ի՞նչ բան է վախը: (Խմում է):

ՄԻՆԸ.—Այ ջանըմսըն. բաս եսդուր ես անվախ կովում, Ե՛:

ՆԱԶԱՐ.—Կո՛վ. ո՞վ է կովում: Հենց գիտես թե չե՞ս: Կռիվը ինքը
իրան-իրան կովում է: Կովի միջին իսկի միտս ել չի, թե
կովում եմ:

ՄԻՆԸ.—Խոսքդ շաքարով, Քաջ Նազար, հսկա շատ ես ջարդել:

ՆԱԶԱՐ.—Բի՛... հսկա... (գիհի յե լցնում ու խմում) ճանճի չափ...

ՂԱՌԱՂՈՒԱ.—(Դուրս է նայում ամբողջ աստվածներից. նրան հե-
տեվում են Ղառբուղան յեվ մյուսները):

ԹԱՄԱԴԱ.

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.— { (Անհանգիստ շարժում են անում):

ՄԻՆԸ.

ՆԱԶԱՐ.—(Վեր է բռնում) Հը՞, հսկաներն են:

ԹԱՄԱԴԱ.—Ձե, դու քո բանը պատմի:

ՆԱԶԱՐ.—Գինի տվեք: Եղ հսկաները վոր չկան՝ սիրտս շատ
տխուր է: Համա մի անգամ...

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.—Կսի՛ր, ժողովուրդ, լսի՛ր:

ՆԱԶԱՐ.—Կռիվ չեղավ մի անգամ, գլաղահ, Գոգ-Մագոգաց աշ-
խարհում: Հսկաներ լեկան վրաս: Հարյուրը չեկան՝ փրթեցի:
Հազարը չեկան՝ փրթեցի: Հետո չեկան, չեկան, չեկան...
Գալիս են, փրթում եմ, գալիս են, փրթում: Վերջը ձեռքիս
թողի, ինչ ուզում ե թող ինքը անի: Եսպես ջարդելով-ջար-
դելով հասա Հաբեշտան: Են ե՛ չերբ ցարթնեցի՝ տեսա, վոր
բոլորին ել փոշի չեմ դարձրել, տվել քամուն: (Հանում է
մի շորի փաթաթած կտոր) Ե՛ս մի հատիկ փոշին ե մնացել
եղ հսկաներից հիշատակ: Մինն ել տերտերի մոտ է:

ՀՍԿԱՆԵՐԸ.—(Գլուխները հանում են յեվ հետաքրքիր նայում են
փոռու հասիկին):

ՆԱԶԱՐ.—Ես ե՛ ես հսկաների գլուխն ել կտրեմ ու պրծնեմ:

ՀՍԿԱՆԵՐԸ.—(Գլուխները պահում են):

ԹԱՄԱԴԱ.—Ե՛յ, հսկաներ, վո՛ր ծակն եք մտել. հիմի դուրս արիք, Ե՛:

ՆԱԶԱՐ.—Կամաց, կփախչեն:

ԹԱՄԱԴԱ.—Վախում եմ թե փախել են:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.—Հաղթություն, փախավ թշնամին: Հերոսական հաղ-
թություն:

ԹԱՄԱԴԱ.—(Չուռնայիներին) Ապա մի գուռնա:

ՋՈՒՌՆԱԶՆԵՐ.—(Անում են մի գվարք յեղանակ):

ՆԱԶԱՐ.—(Վեր է բռնում սեղից յեվ դրոսակը սազ անելով սկսում
է յերգախառն արսասանել)

Ձեռս զցեք, հո՛ւմ-հո՛ւմ ուտեմ դրանց չես,

Վոսկորները կըչըր-կըչըր ջարդոտեմ:

Ձեռս զցեք, փոշի շինեմ քամու պես,

Յերկիրն հանեմ, հետքն ու փոշին կորցնեմ:

Ե՛յ, վո՛րտեղ եք, մեյդան արիք, հսկաներ,

Գլուխներդ ֆուռացնեմ, զցեմ վեր:

ԲՈՂՈՐԸ.—Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:

ՆԱԶԱՐ.—Քաջ Նազարն եմ, Նազարաշեն քաղաքից,

Ցեղս աղնիվ, ապուպապս թագավոր:

Թո՛ռ, զարկի ինչպես կայծակ յերկնքից,

Կրակն չեղավ, բռնեց աշխարհ, սար ու ձոր:

Ե՛յ, վո՛րտեղ եք, մեյդան արիք, հսկաներ,

Գլուխներդ ֆուռացնեմ, զցեմ վեր:

ԲՈՂՈՐԸ.—Ա՛յ ջան, ա՛յ ջան, ա՛յ ջան:

ՆԱԶԱՐ.—Գլադան, եղ հսկաներին բերեք. աղցան շինեմ գրանց,
մի ճանկս գցեցեք դրանց վոսկորները, մի հապես կըչըտաց-
նելով ջարդեմ, ջարդվելով, վաշտեմ, տամ քամուն, ե:
ԹԱՄԱԴԱ.—Հակառակի պես չեն ել լերևում:
ՆԱԶԱՐ.—Ենքան գոռացիք, վոր ել հսկա կմնա: (Սաֆոյին) Հը՞,
բնչ խաբար:
ՍԱՔՈ.—(Ներս գալով) Շատ փնտրեցինք, չկան:
ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.—(Ներս գալով) Քաջ Նազար, հսկաները չկան:
ՆԱԶԱՐ.—Չկան: Եղ եք ուզում, վոր ասեք՝ չկան: Եղ բնչ խոսք
եր՝ իմացա: Եսքան տեղը Քաջ Նազար եք բերում ու կանգ-
նում թե՛ չկան: Դե՛հ, հոգիներդ պահ տվեք: (Վերցնում է
մտրակը յեվ հարձակվում Սաֆոյի յեվ մյուսների վրա):
ՍԱՔՈ.—Քաջ Նազար, բաշխի:
ԹԱՄԱԴԱ.—Ես մեկը բաշխի:
ՆԱԶԱՐ.—Թողեք, սրանց պիտի վերջացնեմ: (Խփում է Սաֆոյին
յեվ մյուսներին):
ԲՈՒՐԸ.—Քաջ Նազար, բաշխի...
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—(Գլուխը հանում է ամբողջ):
ՍԱՔՈ.—(Տեսնելով նրան) Փախեք: (Փախում է):
ԹԱՄԱԴԱ.—Հը՞... (Փախում է):
ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.—Աման... (Փախում է):
ՆԱԶԱՐ.—(Մտախոս է ծառերը) Վհնց թե չկան:
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—(Վեր բռնելով) Բո՛հ, բո՛հ... (Սարսափած դուռն է վա-
զում դեպի Նազար): Համա՞...
ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.—(Հետևելով եմ նրան յեվ բոլոր քաղաքներով Նա-
զարին քափվում գետի վրա):
ՆԱԶԱՐ.—(Փախում է դեպի Ղոռոբուղան):
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—Համամ... (Աղաչական, բազկասարած սողում է
դեպի նա): Բաշխի՞...
ՆԱԶԱՐ.—Ա՛հ... (Փախում է դեպի Ղոռոբրին):
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—Համամ... (Բազկասարած սողում է դեպի նա): Բաշխի՞...
ՆԱԶԱՐ.—Ա՛հ... (Փախում է դեպի Ղուզղունը):
ՂՈՒՂՂՈՒՆ.—Համամ... (Բազկասարած սողում է դեպի նա):
Բաշխի՞...
ՆԱԶԱՐ.—Ա՛հ... (Չանգազան կողմեր է վազվզում յեվ հանկարծ
վախի կասաղության մեջ գտնում է) Ե՛հ... (Բռնում է ծառի
բնից):
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—(Բաց բողբոլով Տերտերին, չոփեղ վազում է նրա
մոտ): Ոճախդ ենք ընկել, Քաջ Նազար:
ՆԱԶԱՐ.—Բը՛, բը՛, բը՛...

ՄՅՈՒՍ ՀՍԿԱՆԵՐԸ.—Ոճախդ ենք ընկել, Քաջ Նազար, բաշխի:
ՏԵՐՏԵՐ.—Թողութուն արա, Քաջ Նազար:
ՆԱԶԱՐ.—(Տերտերին տեսնելով) Հը՞...
ՏԵՐՏԵՐ.—Հաղթվել են, խնայիր, մեղավոր են...
ՀՍԿԱՆԵՐ.—Բաշխի, Քաջ Նազար:
ՆԱԶԱՐ.—(Կասկածոս նայում է Տերտերին, հսկաներին յեվ ապա
գլխի բնկնելով՝ ուժի յե գալիս) Հը՛մ, հապես եր յեղել բանը:
Ապրես, Քաջ Նազար (Վախեցած մտիկ է տալիս Ղոռոբու-
ղային):
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—(Նախաք գետին գալիս յեվ բարձրացնելով):
Քաաջ Նազար, լսել ելինք անունդ, քեզ չեղինք տեսել:
Շատ աղաչանք ենք անում գաս դառնաս մեր մեծավորը:
մենք ել կդառնանք քո ճորտը: Հրամայի՛, աշխարք քան-
դենք, բերենք վոտդ: Մենակ բաշխի մեզ:
ՆԱԶԱՐ.—Գլադան, բնչ է ձեր աշխարքի անունը:
ՏԵՐՏԵՐ.—Տիտանստան:
ՆԱԶԱՐ.—Տիտանստան: Լավ: Բաշխեցինք:
ՏԵՐՏԵՐ.—(Խաչակնելով) Խաղաղութուն ամենեցուն: (Ինքն իրեն):
Հաղիվ աղաավեցինք: Որհնյալ լինիս, ո՛վ քաջ, (Լուսքյուն):
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—Համա: Հրաման է, վեր կենանք, մեծավոր:
ՆԱԶԱՐ.—Վեր կենանք: (Մտնում է) Վեր կացեք ու... մի քիչ
հեռու կանգնեցեք:
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—Թուրդ հանի, մատաղ, տակոֆն անցնենք:
ՆԱԶԱՐ.—(Հանում է բուր յեվ հսկաներն անց են կենում
Լուսքյուն):
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—Հիմի բնչ կհրամայես, մեծավոր:
ՆԱԶԱՐ.—Վոչինչ չեմ հրամայում: (Դեռ դեմ է նայում, վոր հնար-
գետի փախչելու: Ման է գալիս):
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—(Հետևելով է նրան) Հիմի վո՛նց է ուզում սիրտդ:
Աղուհացի սուփրան հստե՞ղ բաց անենք, թե ներսը, ամրո-
ցում: Համա՞...
ՆԱԶԱՐ.—(Տարակուսանով) Սուփրան: Եստե՞ղ բաց արեք: Ես-
տեղ, ներսը մութ կլինի:
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—Վո՛նց վոր քեֆդ է, մատաղ: (Նազարի յետևից ման
գալով) Քաաջ Նազար: Չե՛ս նստում, համա՞, մատաղ:
ՆԱԶԱՐ.—Հը՞... (Նստում է յեվ տարակուսանով մտիկ տալիս հսկա-
ներին):
ՂՈՒՌՈՒՂԱ.—(Նստելով նրա մոտ յեվ դառնալով մյուս հսկանե-
րին) Ինչ եմ ասում... Ճաշ պատրաստեցեք, համամ...
ՀՍԿԱՆԵՐ.—Աչքներիս վրա (Հեռանում է):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Նրանց յետևից) Արջեր շամփրեցեք: (Ավելի բարձր)
Համամ, գոմեշներ խաշեցեք: (Ավելի բարձր) Համամ, ուղտեր
տապակեցեք: Համամ. .

ՆԱԶԱՐ.—(Ամեն նոր շեշին վեր ե քոչում տեղից):

ՀՍԿԱՆԵՐ.—Շամփրում ենք, ապեր, տապակում ենք: (Ընկնում
են ծառերի մեջ յեվ հսկայական շարժումներով, լայն փայլե-
րով ու արագ սկսում են ծառերն արմատահան անել, մեծում
են ամրոցը, դուրս են բերում ահագին քաբախներ, դառնա-
կեր. վերցնում են ահագին փառեր, դնում իրար կողքի խառույ-
կի համար):

ՆԱԶԱՐ.—(Սարսափից շփոթված) Հսկա ախպեր ..

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Անհանգիստ) Համամ...

ՆԱԶԱՐ.—(Նրանից վախենալով լուռ նստում ե տեղը):

ՓԵՐԻՇԱՆ.—(Հանկարծ Փերիշանը սայրափելով ընկնում ե մի ծառի
վրա, ծառը ջարդվում ե յեվ քափվում Նազարի առջև, Նա-
զարը վեր ե քոչում: Խոզենին ծիծաղում ե, մյուսները վարակ-
վում են. հանկարծ փոքրվում ե նայել Ղոռոբրեղան: Սկսվում
ե հսկայական ծիծաղի մի փոքրիկ: Նազարը վեր ե կենում
տեղից յեվ սկսում ե դարձյալ անհանգիստ անց ու դարձ անել):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Նորից նետվելով) Բնջ տղերք են, մեծավոր, լավ
կովել գիտեն:

ՆԱԶԱՐ.—Ձենները թող կտրեն:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Ձեններդ կտրեցեք:

ՀՍԿԱՆԵՐ.—(Լուռ ե: Միայն Խոզենին ծիծաղը չի կարողանում
զսպել, հսկաները վրա յեն քափվում յեվ սկսում քակել)
Պրծա՛վ, պրծա՛վ: (Շարունակում են իրենց գործը):

ԱՐԶԱԹՈՐՈՒՇ.—(Ուզում ե պոկել Նազարի գլխավերել մի ծառի
մեծ նյուղ):

ՓԵՐԻՇԱՆ.—(Արգելելով նրան) Մի պոկի, մի պոկի, փթած ե:
(Արջաքորոզին նետում ե դեպի խորք):

ՀՍԿԱՆԵՐ.—(Վերջացնում են ծառ պոկելը յեվ սկսում են պղինձ-
ները դնել խառույկի վրա):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Նկատելով Նազարի մտահոգ դեմքը) Միտող նեղա-
նում ե, համամ... Մի արջ բերե՛մ պատուհաս:

ՆԱԶԱՐ.—(Վախեցած) Ձե, հարկավոր չե:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Լավ խոշորները կան: (Մյուս հսկաներին) Համամ,
հաշը բերեք:

ՀՍԿԱՆԵՐ.—Բերում ենք: Համամ...

ՂԱՌԱՂՈՒՌԱ.— (Բերում են պղինձը դնում Նազարի առաջին):
ՂՈՒՂՈՒՆ.—

ՓԵՐԻՇԱՆ.—(Թեղիներ փշած՝ ձեռք կոխում ե պղինձը, խառնում
ե շերտով):

ՀՍԿԱՆԵՐԸ.—(Թրփալով նստում են տուրջը):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Նազարին) Համամ... անհշ արա, մատաղ, սիրտդ
խնչ ե ուզում: Յե՞ղ. համամ... (ավելի բարձր) Տեղա, համամ...
փի՞ղ, համամ... (թեղիներ փշած հանում ե մսի խոշոր կտրեր
յեվ դնում Նազարի առջև) Անհշ արա: (Մյուսներին) Կերեք:
(Ինքը փառում ե մի մեծ կտոր, մյուսները նույնպես թեղիներ
փշած հարձակվում են պղինձի վրա ու սկսում են լափել):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Համամ... մուռնեմով, խմաց տուր թագավորին,
թող զա կռիվ անենք: Ասա Փերիշանին քեզ կնիկ չենք տա-
լու: Ասա ել մեր թագավորը չե:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.—Աչքիս վրա: (Ածում ե պարկապուկը՝ ձախ ձեռքի
մասներով, իսկ աջով փչում ե գունդան) Ե՛լ թագավոր, քեզ
խմացում: Փերիշանը քեզ չենք տալիս: Ել մեզ թագավոր
չե: Արի կռիվ անենք:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Վեր ե քոչում) Համամ...

ՆԱԶԱՐ.—(Յնգվելով) Մնա՛ր մի ուրիշ անգամ: Իմանում ես:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Դես-դեն ընկնելով, անհամբեր, կռվի տրամադր-
ված) Իմանում եմ, մատաղ, իմանում եմ... (Հսկաներին) Լավ
դիմեցեք. կռիվ պիտի տանք... Համամ... (Շառաչ հանելով
հագնում ե զենք ու գրանը. Հսկաները նույնպես: Ապա բարձ-
րանում ե ամրոցը, այնտեղից դիտում ե շրջակայքը. վազում
ե վար ու դարձյալ պսույսներ գործում դես ու դեն):

ՆԱԶԱՐ.—(Նրա յետևից ման գալով) Ը՛, Ը՛, գլաղա, ինչ եմ տա-
նում... Խաղաղությունն ավելի լավ ե... Իմանում ես:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Հը՞. հա (Մեքենաբար կրկնում ե) խաղաղությունն
ավելի լավ ե: (Վազում ե նորից ամրոցի գլուխը յեվ իջնում
ցած): Համամ... չեկան:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.—Դեսպա՛ն յեկավ թագավորից:

ՆԱԶԱՐ.—(Հազում ե) Ը՛հը...

ԴԵՍՊԱՆ.—(Մտնելով ձախից):

Այդ ի՞նչ մարդ եք բերել, ընտրել
ձեր աշխարհին տեր ու իշխան.
Թագավորին չեք հարցրել
ու անպատուել աչքսես նրան:
Շեւտ, վար առեք այդ նոր պետին,
չղթա դրեք ձեռն ու վտարն,
հիմա կգա թագավորը
սևացնելու դրա որը:

ՆԱԶԱՐ.—(Դողից ասանները կափկափելով, դես ու դեն ե ընկնում) Բը', բը', բը', բը'... Ես ել քեզ նոր խաթա... Տեսնենք վո՞նց ես պրծնում:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Կորի, գնա, անխելք մարդուկ, Գաջ Նազարին չեք տեսել դուք, տեսել եք ձեր թագավորին, մոծեղ-մլակ ձեր զորքերին: Գնա, սաս թագավորին, վոր ել իրեն չենք ճանաչում, ճանաչում ենք Գաջ Նազարին, ասաված վերև, նա՛ մեր միջում:

ԴԵՍՊԱՆ.—Կերթամ կասեմ թագավորին, գա սև կապի թող ձեր որին: (Դնում է):

ՆԱԶԱՐ.—(ձամբա վորոնելով փախչելու) Զանում, ես իմ ձին հըստարան: (Ման է գալիս անհանգիստ):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Հսկաներին): Համամ... զենք կապեք, պատրաստվեցեք, Գաջ Նազարին հետեցեք: չեկեք մեջտեղ, շարվեք մի-մի, կռիվ պիտի բացվի հիմի: (Փողեր են փչում):

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.—Թշնամիները չերևացին...

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Համ... Բերեք շուտով Նազարի ձին:

ՆԱԶԱՐ.—Գլադա, մի ուրիշ անգամ կանչվեք: (Հագում է): Ի՞նչ դրա ժամանակն եր:

ՀՍԿԱՆԵՐ.—Մեջտեղ բերեք Նազարի ձին, թշնամիներն չերևացին:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—Ապրի մեր պես Գաջն Նազար,

վո՞նց պիտ ջարդի հարցուր հազար:

(Բոլորը զինված շարժվում են աջակողմ: Հսկաներ, բացի Ղուռթուղայից, բարձրանում են ամրոցի գլուխը: Հեռվից լսվում է փողերի ձայն: Ապա հետզհետե զորքերի գոռոց):

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.—Զորք ե գալիս, պահ, պահ, պահ, պահ,

ՀՍԿԱՆԵՐ.—Զորք ե գալիս, վահ, վահ, վահ, վահ:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Քաջ Նազարը ետեղ ե համ...

ՀՍԿԱՆԵՐ.—Փախչենք, ապեր, շատ են, վա՛յ, վա՛յ:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Ո՛ւր եք փախչում, շան լակոտներ: Հոգիներդ կհանեմ հա: Քաջ Նազարը կթողնի՞ վոր փախչեք, համամ...

Գուրգերդ ամուր բռնեցեք:

ՀՍԿԱՆԵՐ.—Մեծ ապեր, արի տես, շատ են:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Բարձրանում է ամրոցը) Բահ... Ես ի՞նչ ե: (Վայր իջնելով յեվ ընկնելով Նազարի վոսները) Համամ... աման, Գաջ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.—Աման:

ՀՍԿԱՆԵՐ.—(Նույնպես ընկնելով Նազարի վոսները) Աման, Գաջ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.—Աման: (Առանց գեների դուրս ե փախչում):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Ո՛ւր ե գնում առանց զենքի: Բռնեցեք:

ՀՍԿԱՆԵՐ.—(Բռնում են Նազարին յեվ յես բերելով, գեներ են կապում Նազարի վրա):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Բերեք մեր ձին: (Բերում են): Նստեցրեք: (Նստեցնում են):

ՆԱԶԱՐ.—(Սասիկ անհանգիստ է: Չորս կողմն ե նայում, վոր նամբա գսնի փախչելու յեվ յերկյուղից հետզհետե ձայն բարձրացնելով) Ը՛հ, Ը՛հ... Կռիվ ե... տեսեմ վո՞նց ես պրծացնում քեզ, ա՛յ ջանքմա՛ն, հա՛յ-հա՛յ...

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Հիմի, մատաղ, հիմի: Համբերի:

(Սակայն Նազար մի հնար ե ուզում գսնել փախչելու: Հանկարծ աչիք գցում է փքած ծառի վոսին, վոր կախված է իր գլխի վերել: Շարժումներ ե անում, վոր հարմարեցնի այնտեղ բարձրանալու: Հեռվից աղմուկ ե լսվում, վոր գալով սասկանում է):

ԹԱԳԱՎՈՐԻ ԶԱՅՆ.—(Աջից) Ո՛ւր ե անդամ ապստամբը, առաջ բերեք:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Դուրս նայելով) Պի՛նդ կաց տեղդ, հիմի կգա: (Նազարին) Դե, քեզ տեսնենք, Գաջ Նազար:

ՀՍԿԱՆԵՐ.—Վրան տուր. Քաջ Նազար:

ՆԱԶԱՐ.—(Դուռում ե անից) Եհէ... (Շուռ ե գալիս յեվ նստում յերեսը դեպի ձիու գավակը, ու ձեռները գցում է ծառի վոսին: Հսկաներ գոռում են: Հանկարծ ձին խոսնում է յեվ բռնիք գործում առաջ: Ճյուղը կոտրվում է, մնում Նազարի ձեռին. յեվ սա ձիու հետ միասին բռնում են դեպի բեմամին: Լսվում է Նազարի գոռոցը) Աման...

ԹՇՆԱՄՈՒ ԶՈՐԲ.—(Երսից) Ծառը պոկեց, փախեք...

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Թշնամին փախչում ե... Հասեք...

(Հսկաներ հարձակվում են բեմամու զորքի վրա):

ԶՈՐԲ.—Աման, Գաջ Նազարն չեկամ...

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Զարկեք: (Կռիվ, գոռոց, իրարանցում, վոր գնալով հեռանում է):

ՉԱՅՆԵՐ ԴՐՍԻՅ.—Ա՛յ ապրես, Նազար, վոնց ե քշում:
 — Վոնց պոկեց ծառը.—Տես վոնց ե ջարդում:
 — Փախան, մարդ չմնաց: (Լուսնայում):
 — Նազարին բերում են:

(Ձայները մոտենում են հետզհետե յեկ ռուսով ներս են գալիս
 հսկաները ժողովրդի հետ, ձիու վրա բերելով Նազարին, վոր
 սարսափից ուշագնաց ե յեղել):

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Ծառը ձեռիցն առեք, վեր բերեք ձիուց: Ապրի
 Նազարը:

(Նազարին վայր են բերում ձիուց յեկ առնում ձեռքի նյուղը:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ. Խալիներ բերեք, բարձերը շարեք:
 Նազար-իշխանը թող հանգստանա:
 Գնացեք դաշտից ավարը բերեք:

ՏԵՐՏԵՐ.—(Ասեցիցի դուրս գալով) Մատաղների լեկ պղինձը դրեք:
 ՎԱՐԺԱՊԵՏ.—Ազգային ճաշի սուփրան բաց արեք:

ՉԱՅՆԵՐ.—Փախած թշնամուց դեսպան ե լեկել:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Համամմ...

Նեղն ե ընկել,
 կանչեք, տեսնենք,
 վիզը պոկենք:

(Գետապանին ներս են բերում):

ԴԵՍՊԱՆ.—Հաղթված, ջարդված մեր քաջ զորքից,
 ժողովրդից ու աշխարքից
 խնդիրքով ենք լեկել ահա,
 Քաջ Նազարին խնդրենք հիմա:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Համամմ... ասա...

ԴԵՍՊԱՆ.—Մեր թագավորն սպանվեց ես կովի մեջ: Ժողովուրդն
 ու աշխարհը ցնացել ե անթագավոր: Հիմի մեր ջարդված
 զորքը, վողջ աշխարհը խնդրում ե Քաջ Նազարին, վոր նա
 մեր աշխարքն ել միացնի ձեր աշխարքին ե դառնա մեր ու
 ձեր թագավորը:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Նազարին) Քաջ Նազար, կուզես թագավոր դառ-
 նաս:

ՆԱԶԱՐ.—(Ուժեի գալով, ձայնը փորն ընկած) Բերեք, կդառնամ:
 ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—(Գետապանին):

Գնա հայտնիր ձեր քաջ զորքին,
 ժողովրդին ու աշխարքին,
 վոր մեր Նազար մեծավորը
 դառավ մեր-ձեր թագավորը:

ԴԵՍՊԱՆ.—Յերթամ հայտնեմ մեր քաջ զորքին,
 ժողովրդին ու աշխարհին (մեկնում ե):

ՎԱՐԺԱՊԵՏ.—Կեցցե թագավոր փրկիչ Նազարը,
 ջարդեց հազարը, ջարդե հազարը:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—Կեցցե Նազար թագավորը:
 (Ձուռնայիները նվագում են):

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ԱՐԱՐ ԶՈՐՐՈՐԴ

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐԸ ԹԱԳԱՎՈՐ

Պալատական սրահ՝ արեվելյան վոճով զարդարված, աջակողմը՝
 թագավորական թախտ, դիմացը վարագույրով սքողած մուտք:
 Իսկ ձախակողմը՝ շուշաբանդ պատշգամ, վոր բացվում ե հրա-
 պարակի վրա: Պատշգամի պատի վրա, դիմաց ու ծախ պատերի
 անկյունում դեպի դուրս ե նայում մի այլ փոքրիկ պատշգամ—
 հովանիով: Թախտի մոտ պատին ե կպցրած վագրի մորթին:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս ե գալիս յեկ բարեկ բռնած կանգնում վա-
 րագույրի աջակողմը: Չոր ու ցամաք, արագաճարժ, մանրա-
 փայլ արարած՝ մկան աչքերով: Շարժ ու ձեվերը ծիսական,
 մեքենական):

ՆԱԶԻՐ.—(Ներս մտնելով խոնարհ վողջունում ե Սենեկապետին)
 Տեր իմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Պարսկական վողջունով) Տեր իմ:

ՆԱԶԻՐ.—(Կանգնում ե Սենեկապետի դիմացը):

ՎԵՋԻՐ.—(Ներս մտնելով Սենեկապետին ու Նազիրին ջոկ-ջոկ) Տեր իմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— } (Իրենց հերթին) Տեր իմ:
 ՆԱԶԻՐ.— }

Մտնում են ապա մյուս պաշտոնյաներ՝ ԶՈՐԱՊԵՏ, ԳԱՆԶԱ-
 ՊԵՏ, ՊԱՆՍՏԱԿԱՆՆԵՐ ու բոլոր նույն կարգով վողջունելով
 իրար՝ կանգնում են յերկաթ ու բարեկ բռնած՝ սպասում
 յերկյուղածուքյալք):

ՆԱԶԻՐ.—(Սենեկապետին) Արթնացել ե Գերագույնը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Յերեկոյան ընդունելով մահի՞՞ անփուլթ ննջեց
 մինչև արշալույս, ծագեց արեգական հետ ե ահա իսկույն
 կճառագե արեգնափայլ:

ՆԱԶԻՐ.—Անմոռաց որեր են: Ի՞նչ եր մեր պետութեան նալը մեր նախկին պարտված թագավորի որոք: Ալեկոծյալ տախտակամած:

ՎԵՉԻՐ.—Այո, ինչ Գերագուշնը հաղթեց մեր նախկին ժլատ ու ապիկար թագավորին՝ չես յերջանկութիւնից չեմ քնում:

ՆԱԶԻՐ.—Յես եւ չեմ քնում: Յեվ արդարեւ, Նազար յերջանիկը յերջանկացրեց մեր պետութիւնը եւ հիմա արժան եւ իրավ, վոր ինքը հանգիստ առնե պահ մի:

ՄԻ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.—Յերջանկութիւնը իմ ել աչքերից քունը դադարեց: Վայելում եմ հարատե արթնութիւն մի, վոր դրախտային քնի չե որինակ:

ՆԱԶԻՐ.—Յերջանկութիւնը: Սա թագավոր չեր, այլ յերկնային մանանա: Յեվ անձկալի, Վեց նահանգ սրա որով չես կցեցի իմ իշխանութեան կալվածներին:

ՎԵՉԻՐ.—Չորս նահանգ ել չես կցեցի:

ԶՈՐԱՊԵՏ.—Յես կալվածատեղ դառա, վոր յերբեք չելի նախկինի որոք:

ՄԻ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.—Հոգևոր դասն ել պարարեց որինավոր:

ՆԱԶԻՐ.—Միով բանիլ՝ ամենքս լավ դրստվեցինք:

ՎԵՉԻՐ.—Դեռ սպասիր, տեր իմ, ել կդրստվենք:

ՄԻ ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ.—Աստված մեծ ե: Աղաչենք մի պատերազմ ել տա:

ՆԱԶԻՐ.—Այն Աստվածը, վոր մինը տվեց՝ մյուսն ել կտա հաւրարար:

ԶՈՐԱՊԵՏ.—Թագավորներս ել՝ աստծու տվածից քաջարին դուրս չեկալ: Սպասենք նոր հաղթանակի:

ՆԱԶԻՐ.—Ուրեմն, տիրաք, ոգնենք թագավորին իր ծանր պարտականութեանց մեջ:

ԲՈՂՈՐԸ.—Ոգնենք, ոգնենք:

ՆԱԶԻՐ.—Յեվ աստված պահե թագավորին:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Անհանգիստ շարժ ու ձեկերով դուրս ե վազում յեվ ներս նայելով) Գերագուշնը...

ԲՈՂՈՐԸ.—(Յերկրագունդ եմ յեվ մնում յերեսներ գետնին):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս վազելով ու դողդոջ ձեռներով վարագույր բաց անելով) Ահի՜ կացցուք: (Ներս ե մտնում ՆԱԶԱՐԸ՝ բազալոր, յեվ շատ հպարտ՝ գլխների վրայից անցնելով՝ առաջանում ե դեպի բախար յեվ կանգնում ե նրա մոտ՝ յերեսը դեպի պալատականներ: Նրա յետիկից՝ նույնպէս պալատականների գլխի վրայից անցնելով՝ գալիս ե ՍԱՔՈՆ, նոր զգեստներով ու գրեւակր ձեռին. կանգնում ե նրա յետիկ):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Յերջանիկ ընդունելութիւն Նազար արքային:

Որ յերեսներորդ: Յերկուղածութեամբ առաջ մատիք: Աստված պահե թագավորին:

ԲՈՂՈՐԸ.—(Կիսաբոլոր կանգնում եմ Նազարի առաջ յեվ խոնարհ յերկրագունդ) Ամեն: (Մնում եմ յերեսներ գետնին):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Առաջ ե գալիս յեվ վորում բուրբ բանալով՝ գլուխ ե շալիս Նազարին յեվ սկսում կարգալ) Թագավոր քաջ, արեգակն արդարութեան, ծով խելաց, կարողութեան բազուկ, բերան ճշմարտութեան, համարձակում եմ կարգալ այսորման ֆերմանը, վոր զիշերս հրամայեցիր այսորման որման, վոր ե ահա վասիկ ահա.—«Յես, Նազար հազարերորդ, անհասանելի կամոքն աստծո թագավոր ե կրոնապետ Նազարստանի, Տիտանստանի, Գոգա ե Մագոգա, Աճուճա ե Պաճուճա ե այլն, ե այլն, ե այլն: Տեր աշխարհի, հաղթող ամենից ե ամենայնի, ահա վասիկ հրամայեմ, կարգադրեմ, որինեմ ե տնորինեմ: Թող այսոր եւ արեգակը ծագե արեւելքից ե մայրամուտ ունենա արեւմուտքում: Մարդիկ ծնվեն ե մեռնեն: Յեվ ամենայն գործ մարդկային, վոր գործվի, թող շարունակե գործվել: Վորով թող կատարվի խոսքն աստծո ե որինքը մարդկային, թե թագավորք հրամայեն ե աշխարհ դառնա»: Ստորագրված ե՝ «Նազար հազարերորդ: Ընդ իսկականին ճիշտ ե՝ քարտուղար քարտուղարաց՝ Բաղախորիկ»:

ՆԱԶԱՐ.—(Ձեռնով նշան ե անում քե հավան ե):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Համարձակում եմ բարձրացնել աչքս դեպի յերկինքը յերեսհարքիդ՝ սպասելով թե ունեա այլ հրաման, կենտրոն տիեզերաց: (Լռութիւն):

ՆԱԶԱՐ.—(Գրպանից հանելով բանալի յեվ մեկնելով Սենեկապետին) Քիշմիշ բեր:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Քիմք նրբաճաշակութեան, արդյոք Հնդկաստանի խաղողանուշ կհաճելիր, թե Հաբեշտանի:

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչ ե դուրս տալիս: Քիշմիշ բեր, վորը կլինի կլինի:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Ստույգ հրամայեցիր, Բերան ճշմարտութեան: Կոշանակի՝ յերթամ բերեմ վորեւէ՝ քիշմիշ:

ՆԱԶԱՐ.—Հա, հա, վորեւէ՝ քիշմիշ, հալման, դե հալմա:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Գնում ե):

ՆԱԶԱՐ.—(Ընկողմանում ե բախտի վրա յեվ աջ վոսը դնելով վեր, ձախը կախ ե գցում կիսովին: Համբիշք մեկնելով պալատականներին) Ե՛, դեսը մտիկ: Տերութիւնը կարգի՞ն ե: Սխալութիւն հո չկա: Նազիր-Վեղի՞ր:

ՆԱԶԻՐ.— } Ամեն ինչ որինավոր ե, թագավոր իրավագոր:
ՎԵՋԻՐ.— }

ՆԱԶԱՐ.— Զորապետ, զորքը վճնց ե:

ԶՈՐԱՊԵՏ.— Քաջ, թագավոր քաջ:

ՆԱԶԱՐ.— Խազնադար, խազնան վճնց ե:

ԳԱՆԶԱՊԵՏ.— Հաշիֆներն ստույգ են, թագավոր բազմահարուստ:

ՆԱԶԱՐ.— Հիմի կերթաք ու տերությանը լսվ մտիկ կտաք: Ամեն բան կարգին: Զորք ե, հաշիվ ե, հարստություն ե՝ լավ կպահեք, թե չե կարկաժներդ կճղեմ, հարամադարաներ: Ահա ինձնից հրամանք: Տերության մեջ գողություն չլինի: Թալանները լավ տեղավորեք: Զգողանան: Իմացա՛ք:

ԲՈՒՈՐԸ.— Իմացանք, տեր արքա:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս գալով) Փոթորիկ բարկության, նոր իշխան-ներն ակնկալում են ունկնդրությանդ:

ՆԱԶԱՐ.— Հը՞:

ՆԱԶԻՐ.— Սարսաղաշենցի թամաղա իշխանը և Ղոռորուղա Բղեշ-խը իր խճբով:

ՆԱԶԱՐ.— Ե՛, վե՛րջը...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ասել կուզե՛ իշխանն Սենեկապետ ցանցարաշեն-ցի, ալ և Խոզերինջն և Վարադենի և համահարզ նորին:

ՆԱԶԱՐ.— (Անհանգիստ շարժւումով) Ովքե՛ր են, ջանը՛մ, ասա մի ներս գան:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս ե նրավիրում թամաղային, Ղոռորուղային յեվ մյուս հսկաներին, բոլորն ել իշխանական նոր զգես-ներով):

ՆԱԶԱՐ.— (Նրանց տեսնելով) Բո՛, թամաղան ե, Ղոռորուղան, ելի՛: Եղպես՝ ասեք: (Նրանց) Հը՞, չեկա՞ք:

ԹԱՄԱԴԱ.— Յեկանք, թագավորն ապրած կենա:

ՆԱԶԱՐ.— Լավ եք:

ԹԱՄԱԴԱ.— Փառք աստուծո, լավ ենք, թագավորն ապրած կենա:

ՆԱԶԱՐ.— Բոլոր սարսաղաշենցիներիդ և հսկաներիդ մի-մի յերկրի իշխան կարգեցի: Հող ու ժողովուրդ ստացա՛ք:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ստացանք, թագավորն ապրած կենա:

ՆԱԶԱՐ.— Հիմի ինձանից հրամանք: Բոլոր սարսաղաշենցիքդ ու հսկաներդ պիտի ապրեք պալատիս մեջ, զոլամ պիտի դառնաք. անձս պիտի պահեք: Ձեր հողերը կտաք կառա-վաքչի: Ժողովուրդը կաշխատի՝ դուք կուտեք: Յեվ հրաման չե, վոր դուք աշխատեք: Հիմի ամենքդ ազնիվ եք: Իմացա՛ք:

ԹԱՄԱԴԱ.— Իմացանք, թագավորն ապրած կենա:

ՆԱԶԱՐ.— Ղոռորուղա, իմացա՛ք:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.— Իմացա, համամ... թագավոր:

ՆԱԶԱՐ.— Կամաց: Ձենդ քաղաքավարի հանի: Պալատ ե, ախոռ չե: Հալվան: (Ամենքին) Դե, հիմի ռազ յեղեք: (Սափոյին) Իշխան Սաքո՞. գրողակը թող:

ՍԱՔՈՆ.— (Դրոշակը սնկում ե քախսի ծայրին):

ՊԱՆԱՏԱԿԱՆՆԵՐ.— (Խոնարհ գլուխ եմ տալիս ու հեռանում. ՍԱՔՈՆ հետևում ե նրանց: ՍԵՆԵԿԱՊԵՏԸ հետևում ե սրան):

ՆԱԶԱՐ.— (Լավ ընկողմանելով քախսի վիա) Ուխտիս... եո՞՞ֆ...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս ե մտնում մի ՄԱՆԿԼԱՎԻԿԻ հետ, վոր ձեռին մատուցարան ունի՝ վրան փափե: Սենեկապետը նշան ե անում մանկավիհին, վոր հրամցնի քաղաքին: Մանկավիհը զանա-զան ձեվեր ե անում, ապա աջ ծունկը գետնին դնելով յեվ բարձրացնելով՝ մոտենում ե Նազարին յեվ հրամցնում փափե):

ՆԱԶԱՐ.— (Ապստեղելով մանկավիհին) Ի՞նչ ես ծնումում մեծունի պես: Քիշմիշը բեր, ելի՛:

ՄԱՆԿԼԱՎԻԿ.— (Քիւմիւր դնում ե Նազարի քախսին):

ՆԱԶԱՐ.— Ռո՞ղ յեղիր:

ՄԱՆԿԼԱՎԻԿ.— (Հեռանում ե զանազան ձեվերով):

ՆԱԶԱՐ.— (Սենեկապետին) Դե՛ ինչ տնկվեցիր իշի պես:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Պատկեր գեղեցկության, չերեսհարքդ այսոր դեռ լիպցումս և ոճումս չի ընդունել արքայաբար:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Արդյոք վարդաջրով հաճելի կլինի թարմացնել չերեսհարքդ, Ստվեր արեգակն, թե՛ ալ բուրախից թարմա-շունչերով:

ՆԱԶԱՐ.— Չհասկացանք:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ձյուն մաքրության, այսոր դեռ չես լվացվել:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ հորս ցափն ե եզ ամեն որ լվացվելը: Ծովաքա՛ր եմ, թե լվացքի տաշտ: Չի՞ լինի վոր չլվացվեմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Կարգ ե թագավորաց, Գանձարան որինապահու-թյան:

ՆԱԶԱՐ.— Իշի կարգ: Ամեն որ լվացվի, հա՛ լվացվի:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Կբարեհաճելի՞ր անցնել լոգարանի ոթչակը, Ձայն ափետյաց:

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ, բաղնիս:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Այո, տեր իմ, բաղնիս:

ՆԱԶԱՐ.— Յերեսարբիշը թրջի, բեր, թող վերջանա գնա՛: Ո՞վ գլուխ ունի տեղից վեր կենալու:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Խոր գլուխ օտարի) Կատարող եմ ձեր բոլոր հրա-
մանաց: Ել վոչինչ չեմ որինում, Գրիշ յերկնային:

ՆԱԶԱՐ.—Դե, ել հերթը ե: Յալլա: (Քաջի յե. օտարի):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Գլուխ ե օտարի յե. հեռանում):

ՆԱԶԱՐ.—Բաղնիս: Իշի թոռ, պապս բաղնիսում մեռավ, ալ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Մտնում ե յերկու ՄԱՆԿԼԱՎԻԿԻ հետ, վորոնցից մինը
բերում ե անուշահոտ ջրեր, իսկ մյուսը քվիկն գցած յերեսաբը-
բիցներ, դեմքակ յե. սփածանելի: Նրանք Սենեկայեսի ցույց
սված ձեկերով նախ քաց յերեսաբիցով սրբում են Նազարի
յերեսը, ապա յե. ոտներով նրան՝ լաթերը փաթարում են մեջ-
քին, Սենեկայեսի ցուցմունքով):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Յույց ե օտարի) Ոճեցեք նախ քիթը արեգակնային
գեղեցկության: Այդպես: Սփանծանալի հրամցրեք: Այդպես:
Հիմա յոթն կաթիլ հնդկական վարդեջուր կաթեցրեք զնչին
շնորհաց աղբյուրի: Այդպես: Դենջակ: Յերեք կաթիլ արա-
բական ստաշխենի սքանչելյաց ծոծրակին: Այդպես: Դեն-
ջակ: Ամենայն զգուշությամբ ե յերկուդածությամբ յերեք
անգամ յերեք կաթիլ Շիրազի վարդեջուր՝ ամպաշուք հոն-
քերին ե ընչացքներին: Այդպես: Դենջակ:

ՆԱԶԱՐ.—(Մտնածովով դուրս յե. աչերը նայնպացնելով) Կացեք,
կացեք, հալվաններ, աչքերս լցվեցին:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Դադար պահ մի:

ՆԱԶԱՐ.—(Հոսոսելով ողի մեջ) Հը՛մ... լավ հոտ ունի անիծածը:
Ապա մի են թասի մեջ մի քիչ ածեք բերեք: (Բերում են:
Խմելով) Լա՛վա է: Բո՛ւ... դուր տեղը ինչի՞ չեք փչացնում: Ել
չփչացնեք: Հարկավոր չե: Ամեն որ բերեք, չես կխմեմ:
Հիմի՛ յալլա:

ՄԱՆԿԼԱՎԻԿԻՆԵՐ.—(Հավաքում են ժեռերն ու սրբիցներ յե. գնում:
Սենեկայեսը հետևում ե նրանց):

ՆԱԶԱՐ.—(Թիկն ե օտարի ու փեմի՛ս ուտելով, սկսում ե յերգել:
Նրան ձայնակցում ե Սաֆոն) Աման էլ, ալ ջան, ջան, ջան, էլ
աման, աման:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս մտնելով) Ունկն վողորմածության: Մի
գեղջուկ կին ե յեկել ե հրամանոց տեսությունն ե խնդրում:

ՆԱԶԱՐ.—Հա, հետո: Իշի թոռ

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Մի գեղջուկ կին ե յեկել, կհաճիս արժանացնել
իրեն արեգնատեսիլ յերեսաբիցի:

ՆԱԶԱՐ.—Ձեմ հասկանում ինչ ես ասում, մենակ գնա ասա՛
(յերգելով) Հա՛...

ՍԱՔՈ.—(Յերգում ե) «Գնա ասա հա՛»...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Գնում ե):

ՌԻՍՏԻԱՆ.—(Ներս ե մտնում յե. կանգնում շեմքին):

ՆԱԶԱՐ.—(Չի նկատում նրան, շարունակում ե յերգել):

ՌԻՍՏԻԱՆ.—(Մի քաղ առաջ ե գալիս):

ՆԱԶԱՐ.—(Նայելով նրա կողմը) Հը՛, հի՛ ե:

ՌԻՍՏԻԱՆ.—(Առաջ գալով): Ձեա ել ուզում չանանչես: Յես եմ,
Ուստիանը:

ՆԱԶԱՐ.—Փի՛ե... Աղջի Ուստիան, դու չես: Արի, արի:

ՌԻՍՏԻԱՆ.—Վա՛յ: Ես զրոհւտ ե: Ես ի՞նչ բան ե: Յերա՞ղ ե: (Առաջ
ե գալիս յե. զարմացած նայում Նազարին) Ես ի՞նչ բանի չեա,
ալ մարդ:

ՆԱԶԱՐ.—Տեսնում ես, ելի: Աշխարհը բռանա միջին:

ՌԻՍՏԻԱՆ.—(Տարակուսելով) Վա՛յ, ինձ ասում եյին, չեյի հավա-
տում: Յանի ես զրոհւտ ե:

ՆԱԶԱՐ.—Դրոհւտ ե, Ուստիան խանում՝ զրոհւտ ե: Ասում եյիք
թե ինձնից բան չի դուրս գա: Տեսա՞ր: Ասում եյիք թե վախ-
կոտ եմ: Տեսա՞ր: Հիմի հի՛ ե ինձնից քաջ, հի՛ ե ինձնից
խելոք, ինձնից հարուստ: Հա՛: Դու գիտես թե տերություն-
ներ են ինձնից զողում: Գիտես թե տերությանս սահման-
ները վո՞ր աշխարհի ծերերն են: Դուրս վրաս կփակե՞ս: Դե
գնա, հիմի, թագավոր եմ: Կերա՞ր:

ՌԻՍՏԻԱՆ.—(Աչքի օտարի նայում ե նրան):

ՆԱԶԱՐ.—Լավ մտիկ տուր: Տեսածիդ հավատում ես: Թագա-
վոր եմ:

ՌԻՍՏԻԱՆ.—Ի՞նչ ասեմ, զրոհւտ ե, թագավոր ես:

ՆԱԶԱՐ.—Հար-բա՛... Թագավոր եմ ու աշխարհ եմ զողացնում:
Հիմի ի՞նչ կասես քո խելին:

ՌԻՍՏԻԱՆ.—Ի՞նչ պիտի ասեմ:

ՆԱԶԱՐ.—Ձե, ասա, ելի՛, խելքդ խելք եր:

ՌԻՍՏԻԱՆ.—Ի՞նչ ասեմ: Մինչև հիմի ունեցած խելքովս եսպես
չպիտի լինեմ: Հիմի յերևում ե, վոր իմ խելքը զրոհւտ խելք
չեք յեղել:

ՆԱԶԱՐ.—Հա, եղպես: Դե հիմի արի ձեռս պա՛չ արա ու դառի
թագավորի թագուհի:

ՌԻՍՏԻԱՆ.—Բո՛ւ, բո՛ւ... արևիդ մատաղ, զրոհւտ (Համբուրում ե
Նազարի ձեռը) Վա՛յ, խելքս կկորցնեմ. չես թագուհի չեմ:

ՆԱԶԱՐ.—Դե հիմի շորերդ փոխի ու խելքդ ել հետը, են հի՛ն
խելք եր: (Դեպի դուրս) Ե՛, տո՛, Սենեկայես:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս ե մտնում):

ՆԱԶԱՐ.—Ուստիան խանումի համար հին թագուհու շորերից մի
լավ ձեռք հանել կուտս վերի ամբարիցը: Իմացա՞ր:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Խոնարհարար իմացա, Շեփոր հրամանի: Միայն,
Յերկինք մտածութեան, զգեստը իբրեւ ոճյալի, թե հարձի
համար լինի:

ՆԱԶԱՐ.— Մտա արի: (Սենեկապետը մոտենում է, ծածռակին բոքե-
լով) Հը՞. լեզվիդ տուր, լեզվիդ տուր: Ելի՞ եղ լեզուն: (Մի
հաս փայլի տալով) Դե, հայդե:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Գնում է յեւ յեւ գալիս) Առաքեցի պատվերն առ
պատկանելուն, Անձրե՛ կենաց, և ճեպական արագութեամբ
կհղվի զգեստը:

ՆԱԶԱՐ.— Լավ: Սամուր քուրքս բեր գցի վրաս ու գնա Ուս-
տիան խանութի համար հարազ բեր, մինչև շորերը պատ-
րաստեն: Են վոսկե սինիով բեր, թող տեսնի: (Սենեկապետը
դուռն է գնում յեւ ճեպն է մտնում մանկավիճիկների հետ. վոր
բերում են Նագարի ծիրանին յեւ միաժամանակ վոսկի մասու-
ցարան՝ վրան զանազան փայտեղանակներ յեւ չոր մեղեդներ:
Սենեկապետի ցուցումներով, մանկավիճիկները հազցնում են Նա-
գարին յեւ ապա մասուցարանը դնում Ուստիանի առջեւ, վոր
գլուղական կնոջ նման խուցիկ-մուցիկ անելով վերցնում է):
Հիմի չե՛լ գնա վոսկի թագս բեր (Սենեկապետը գնում է: Նա-
գարը ձգվում է քախսի վրա) Ոխխա՛յ... Եսֆ... ա՛յ տղա, ի՞նչ
լավ բան է թագավորութունը: Ափսոս չի՞: Ի՞նչ ելի ան-
խելքացել, ենքան ժամանակ մնացել գեղում վեր ընկած:
Մատս մատիս չեմ կպցնում: Կեր, խմի, քնի, վեր կաց, գնա
բաղչում ման արի, չեկ ճաշդ անուշ արա, հետո թինկը
տուր բարձին ու նարգիլե քաշի (Յերգում է) Աման, աման,
ա՛յ ջան:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Բերում է բազր յեւ դարձյալ նույն ձեւերով դնում
է Նագարի գլխին, վորը դեռ յերգում է):

ՆԱԶԱՐ.— Մի սխմի, հայլան: (Ուստիանին) Հա, առավոտից, ախ-
պեր ջան, նստում եմ թախտը ու հրամայում եմ մինչև ճաշ:
Հետո բերում են ճաշը, ու աչքը բարին տեսնի՝ դնում են
առջեղ լավ չեղը, մեղրը, կարագը, գաթան, գառան փլավը:
Անձը արա:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Յես ելի, վոր չորթան ել չունելի տանը:

ՆԱԶԱՐ.— Պալատս, ախպորս ասեմ՝ հարստութեան ծով է: Հար-
լուր ու հինգ հազար ծալք տեղաշոր, լավ դուրի չորդան-
դողակ մենակ ես վերի քոշկում կա: (Սենեկապետին) Գյա-
դա, աշխարհը բեր, բռնեմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Գնում է):

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Վա՛ւ, ի՞նչ լավ է: Ասել է մեզ համար լավ կապրենք
հիմի:

ՆԱԶԱՐ.— Կապրենք... քեփ կքաշենք, ասա: (Յերգում է կարն)
Աման-աման ա՛յ ջան:

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Կապրենք ու սրանից զենը ել իրար դիպչողա-
կան խոսք չեն ասիլ: Մարդ ու կնիկ ենք՝ ի՞նչ ունենք բա-
ժանելու: Եսոր-եսոր դու թագավոր ես, չես՝ թագուհի: Մեզ
համար հիմի սաղական չե հասարակի պես ժաժ գալը, կովելը,
չես ի՞նչ իմանամ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Բերում է աշխարհագրունդը մանկավիճիկի ձեռքով,
մասուցանում է Նագարին յեւ դուռն յեկնում):

ՆԱԶԱՐ.— Լավ կյանքի մեջ ընկա, Ուստիան, լավ, ափսոս առաջ
եր չեղել: Ասում ես չերազ ե, ելի, ես ամենը: (Դեպի դուռն)
Ե՛, գլադա, սենեկապետ: (Սենեկապետը գնում է գալիս) Մտա
արի: (Թերեկ ապսակ է տալիս նրան) Հը՞...

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ի՞նչ կհրամայես, տեր իմ:

ՆԱԶԱՐ.— (Բրից բռնում քափ է տալիս) Հը՞... (Սպասում է)
Ցավեց:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ցավեց, տեր իմ:

ՆԱԶԱՐ.— (Բռնում է Սենեկապետի ականջը: Ուստիանին) Ահա հիմի
տես: (Հուպ է տալիս ականջը: ՍԵՆԵԿԱՊԵՏԸ աշխատում է
դեմի կծկումները զսպել յեւ կուչ ու ձիգ է գալիս՝ նստելով
ու վեր կենալով) Ես չերազ ե: (Սենեկապետին) Ուղ չեղի:
(Սենեկապետը գնում է): Ձե, ջանք, քեփիդ նայիր, չերազ
չկա, բոլորը ճիշտ է: (Յերգում է) Աման, աման, ա՛յ ջան:
(Իրան դրսեկով) Եսֆ... (Չանձուր զգալով) Եհ, հիմի ի՞նչ
անենք: Հա: (Դեպի դուռն) Նագիր-Վեղեր:

ՆԱԶԱՐ.— \ (Ներս բնկնելով յեւ դուռն մեջ իրար դիպչելով)

Վեղեր.— \ Հրամայի, թագավորն ապրած կենա:

ՆԱԶԱՐ.— (Դեպի դուռն) Զորավար, խազնադար:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— \ (Ներս բնկնելով) Հրամայի, թագավորն ապրած

ԳԱՆԱՊԵՏ.— \ կենա: (Լուսքյուն):

ՆԱԶԱՐ.— Ի՞նչ կհրամայես, տեր:

ՆԱԶԱՐ.— Ինչ կհրամայեմ: (Հաս-հաս արտասանելով) Վոչինչ
չեմ հրամայում, գնացե՛ք:

ԲՈՒՈՐԸ.— (Գնում են):

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Ինչի՞ կանչեցիր:

ՆԱԶԱՐ.— Վոչինչ, հենց ենպես, քեփի համար: (Ծիրանին դրսեկով
յեւ իրան Երկոսելով) Եսֆ, տեսնում ես, Ուստիան, վոնց

53

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Դուրս ե գնում յեվ իսկույն վերադառնալով՝ յես ե անում դռան վարագույրը։ Ներս ե մտնում Ուսիանը քագուհու զգեսներով յեվ ծանր ու բարակ, լուրջ, գալիս նստում ե քալսի վրա։ Սենեկապետը կծկվում ե վարագույրի մոտ։ Դուրսը անորոշ աղմուկ ե լսվում։ Սենեկապետն շտապում ե այն կողմը)։
ՄՈՒՆԵՏԻԿԻ ՁԱՅՆԸ.—Ահադանգ, զարթիք, կոչնա՛կ... (Լսվում ե փողերի ձայն)։

ՆԱԶԱՐ.—(Ներս ե վազում, Սաֆոն նրա յեսեվից) Գյադա, ես ի՞նչ ե։ Ա՛ կնիկ, ես ի՞նչ բան ե։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ձեմ իմանում։

ՆԱԶԱՐ.—(Սաֆոնին) Մի տես ի՞նչ չեղավ։

ՍԱՔՈ.—(Վախենալով մոտենում ե վարագույրին յեվ հանկարծ դուրս գնալով՝ կծկվում ե վարագույրի յեսեվը, այնպես վոր յեսեվում ե նրա այնչեղ յինեղը)։

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս վազելով) Բազուկ հաղթության, սուր-հանդակ։

ՍԱՔՈ.—(Ներս ե վազում նրա յեսեվից) Ղիամաթ ե։

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչ զիամաթ։

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Ուզում ե ասել՝ այլալուսն։

ՆԱԶԱՐ.—Գնացեք. կարգին բան իմացեք։ (Սաֆոն յեվ Սենեկապետը դուրս են գնում, ներս են վազում Նազիր—Վեդիք, գուրալար յեվ այլ պալատականներ) Ի՞նչ կա։ Ի՞նչ դամադալ ե։

ՆԱԶԻՐ.—Թագավորը քաջ, սուրհանդակ չեկավ և հաշտնեց՝ վոր թշնամի թագավորները՝ թվով տասն, խախտելով ուխտը հարևանության՝ զորք են կապել և հարավից, հյուսիսից, արևելքից և արևմուտքից առաջ են խաղում մեր չերկրի վրա։

ՆԱԶԱՐ.—Ե։ Թագավոր չեղանք՝ պրծանք։ Ել ի՞նչ են ուզում։ Նոր բան կա։

ՆԱԶԻՐ.—Ուզում են մեր տերութունն ու թագը խլել։

ՆԱԶԱՐ.—Թագը խլեն։ Վճնց թե... (Հանելով քաղը յեվ տալով Սենեկապետին) Գյադա, տար պահի։ Շանց կտամ դրանց թագը։ (Սենեկապետը առնում ե քաղը յեվ տանում)։

ՁՈՐԱՎԱՐ.—Թագավոր քաջ։ Արդյոք զորք կապենք, թե դարձյալ դու մենակ անձնական զորությամբդ կխորտակես հանդուգն թշնամուն։ Ի՞նչպես կհրամայես։

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչ պիտի հրամայեմ։ Գնացեք կովեցեք։

ՁՈՐԱՎԱՐ.—Ի՞նչպես, մենք կովենք, թագավոր քաջ։

ՆԱԶԱՐ.—Բա ի՞նչ, չե՞ս պիտի կովեմ։

ՁՈՐԱՎԱՐ.—Թագավոր քաջ։ Յես ուզում եմ ասել, վոր դու կառաջնորդես՝ և զորքը չետից կգա։

ՆԱԶԱՐ.—(Շվացնելով) Շհյուֆ... պրծա՛վ։ Ել Նազարը կոխվ չի գնա։ Վճնց վոր կողմե՛ք՝ արեք։

ՁՈՐԱՎԱՐ.—Քաջ հրամայեցիր, թագավոր քաջ։ Բայց չեթե դու չգաս՝ զորքը մենակ պիտի գնա թշնամու դեմ։

ՆԱԶԱՐ.—Թող մենակ գնա։ Ամեն անգամ չե՞ս պիտի գնամ։

ՆԱԶԻՐ.—Թագավորն ապրած կենա։ Այստեղ մի դժվարութուն կա։

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչ դժվարութուն։

ՆԱԶԻՐ.—Զորք շատ կջարդվի։

ՆԱԶԱՐ.—Ջարդվում ե՛ ջարդվի։ շատ վեճա ե։

ՆԱԶԻՐ.—(Ուրախացած) Ո՛հ, թույլ ես տալիս...

ԲՈՒՆՈՐԸ.—(Սասիկ ուրախացած) Յերջանիկ բան չեղավ։

ՆԱԶԻՐ.—Այսպես՝ առնվազը քառասուն հազար մարդ կջարդվի։

ՆԱԶԱՐ.—Քառասուն հազար։ Լավ, մեր աշխարքում ի՞նչքան մարդ կա՝ թե վոր եղբանը ջարդվի։

ՎԵԶԻՐ.—(Թրքակալը բանալով յեվ նայելով) Ուղիղ հարյուր հազար բյուր և հազար իննը հարյուր հինգ մարդ։

ՆԱԶԱՐ.—Վոր եղպես ե՛ ջարդվի թող։ Գնացեք ասեք թող կովեն։

ԲՈՒՆՈՐԸ.—(Սասիկ ուրախ) Աստված պահի թագավորին։ (Դուրս են տալիս յեվ հեռանում։ Դուրսը լսվում են փողերի ձայներ, ռազմական ռիթմ, աղմուկ, կեցցեներ, մունեսիկի ձայնը՝ «Պասերազ»... յեվ այլն, վոր հետզհետե դադարում ե)։

ՆԱԶԱՐ.—Հա, թագավորական պարտքս կատարեցի։ Հիմի թող նրանք կովեն, մենք մեր քեֆին նայենք։ (Դեպի դուրս) Ե՛, գյադա։ (Սենեկապետը ներս ե գալիս) Գնա թագս բեր, մի քիչ ել չարագ բեր։ (Սենեկապետը գնում ե։ Թիկն ե տալիս բարձերին) Ե՛՛՛՛... (Յերգում ե) Աման, աման... ա՛յ ջանա՛ն... Հ՞ը, Ո՛ւստիան, թագունի դառար. հիմի ո՞վ դիմա քեզ։ (Դիտելով նրան) Հ՞ը, չես խոսում, վ՛նց ե քո բանը, քեֆդ լավացա՛վ։ Տեսա՞ր ուր հասար։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Շատ լուրջ) Գանգատ չունեմ աստծուց։ Իմ քեթխուդա հոր սրտով չեղավ։ Յեղերս ազնիվ եր. հալրաթ վոր...

ՆԱԶԱՐ.—Ելի՛ ազնիվ ցեղդ մեղան բերիր, ա՛յ կնիկ։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Լսիր, ի՞նչ եմ ասում, ա՛յ մարդ։ Մի ուզում եմ իմանամ թե ես վ՛նց դառար թագավոր։

ՆԱԶԱՐ.—Աստծո կամքով։ Թագավորական ֆերմանի մեջ եղպես ել գրած ե, «ան—հա—սանիլի կամօքն աստուժոն»։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Յերեսը խաչակնքելով) Հալրաթ վոր... մեռնեմ նրա զորությանը։

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Մանկավիճների ձեռքով մեղք ե բերում յեվ հրամ-գնել ե տալիս Նազարին յեվ Ուսիանին, ապա մանկավիճե-ների հետ հեռանում)։

ՆԱԶԱՐ.—(Մի քիչ նեղացած) Ե՛, ի՞նչ շատ ես հենց մի գլուխ՝
 «վոնց չեղավ, վոնց չեղավ»: Ախր ի՞նչ «վոնց չեղավ»:
ՌԻՍՏԻԱՆ.—Մի տեղովը դրուստ չասիր, ա՛յ մարդ, թե ես վոնց
 չեղավ:
ՆԱԶԱՐ.—Ե, ի՞նչ ես շատ հենց մի գլուխ՝ վոնց չեղավ, վոնց
 չեղավ: Հասանք, ելի...
ՌԻՍՏԻԱՆ.—Կովի-բանի մեջ չեղավ:
ՆԱԶԱՐ.—(Շվաղներով) Շհուֆ... ես ել վոնց...
ՌԻՍՏԻԱՆ.—Նեղ տեղեր շատ ընկած:
ՆԱԶԱՐ.—Նեղ տեղեր... Ասեղի ծակեր անցանք ու մազե կա-
 մուրջներ վոր... Հանաք բան գիտե՞ս: Կոիվներ չեղան, վոր
 աշխարհն ամբարի պես դմբումբում եր:
ՌԻՍՏԻԱՆ.—Ախր ես ամենը քաջության, խելքի բան ե ու...
ՆԱԶԱՐ.—Հա դե, ի՞նչ խոսք: Քաջություն, խելք իրա կարգին:
 (Մտածում է) Իի՛ր աշ-շի, ի՞նչ քաջություն, ի՞նչ խելք, ի՞նչ
 զառաֆաթ: Բախտն է բանը, բախտը: Բախտ ունի՞ս: Քեֆ
 արա, քոնն է աշխարհը: Քամին կպտտի կպտտի՝ կբերի
 հարստությունը գլխիդ կածի: (Յերգում է): Ահա տես, բախտ
 չե՛: Կոիվ է: Կոտորվում են ճանճի պես: Ասող լինի՛ եղ ռւմ
 համար եք եղպես կոտորվում: Ի հարկե Նազարի համար:
 Նրանք կոտորվում են, մենք ճաշ ենք անուշ անում: Հիմի
 կոիվը կվերջանա: Թե կոտորվեցին՝ ինձ ի՞նչ: Թե չկոտոր-
 վեցին՝ փառք ու պատիվը ռւմ պիտի տան: Ի հարկե Նա-
 զարին: Եստեղ ի՞նչ անի իմ խելքը, ի՞նչ անի քաջությունը:
 Բախտի բան է:
ՌԻՍՏԻԱՆ.—Ասում ես բախտի բան, հը՞...
ՆԱԶԱՐ.—Դրուստն ես ուզում: Մի ժամանակ կար, նեղը վոր
 ընկնում եյի՝ վախենում եյի: Վերջը տեսա վոր ամեն տեղ
 ել դուրս եմ պրծնում: Հիմի ել տեսնում եմ վոր, հերն ա-
 նիծած, քեֆ արա, մարդիկ ենքան սարսաղ են, վոր ամեն
 տեղ ել կպրծացնեն: Սարսաղ աշխարհ է, սարսաղ մար-
 դիկ: Աշխարհը եսպես սարսաղ է չեկել, սարսաղ ել պիտի
 գնա: (Յերգում է) Աման, աման, ա՛յ ջոճան:
ՄՈՒՆԵՏԻԿ.—(Դրսից) Կոչնածանկ: (Աղմուկ է լսվում, վոր հետ-
 քես մոտենում է):
ՆԱԶԱՐ.—(Վեր քուշելով) Գյադա՛: Սենեկապետ: (Սենեկապետը
 ներս է վազում) Գյադա, ես ի՞նչ ե:
ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Այլակերպում ե վիճակի, տեր իմ:
ՆԱԶԱՐ.—Ղալաֆուր կանչի, ի՞նչ ես դուրս տալիս: (Սենեկապե-
 տը դուրս է վազում լիվ խկույն ներս գալիս Թամազայի, Սա-
 ֆուի, Ղառոբուղայի լիվ մյուս հսկաների հետ):

ՆԱԶԱՐ.—Հա, եստեղ ե՞ք: Կանգնեցե՛ք հստեղ. տեսնենք ի՞նչ բան է:
ՆԱԶԻՐ.—(Ներս գալով) Կոիվը մեծացավ, արքայից արքա: Տագ-
 նապ է: (Դուրս է վազում):
ՆԱԶԱՐ.—(Մյուսներին) Գնացե՛ք դռանը կանգնեցե՛ք: (Թամազա,
 Սաֆո, Ղառոբուղա դուրս են յեկում):
ՌԻՍՏԻԱՆ.—Ես ի՞նչ գուլում եր: Անջախ իմ թագուհի ժամանակս
 պիտի եղ շնեքը թափվեցին վրադ:
ՆԱԶԱՐ.—(Անհանգիստ) Գյադա՛: Ես եսպես չի լինի: (Պատաս-
 վում է փախչելու) Հը՞: (Աղմուկը մեծանում է) Քաղաքը
 մոտան: (Դես ու դեն է ընկնում) Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ...
ՌԻՍՏԻԱՆ.—Ա՛յ մարդ, ի՞նչ չեղավ:
ՆԱԶԱՐ.—Չհրումար չեղավ—թագավորություն չեղավ, վո՛ւյ,
 վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ... Փոթոնա չե, տերությունը խառնվեց:
ՌԻՍՏԻԱՆ.—Հը՞... տերությունը... աման: (Դես ու դեն է ընկ-
 նում լիվ զանազան քանգազին իրեր է կոխում գրպանը: Հան-
 կարձ կանգ է առնում լիվ ականջ դնում) Հը՞: (Աղմուկը մե-
 ծանում է) Չե, մեծացավ: (Մոցն է դնում զանազան իրեր):
ՆԱԶԱՐ.—Վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ, վո՛ւյ... (Վազվում է զանազան կողմեր):
ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս վազելով) Ո՛հ... Գերագույն... ոգնության
 հասի՛ր... (դուրս է վազում):
ՍԱՔՈ.—(Ներս է վազում) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...
ՆԱԶԱՐ.—(Ցեանելով նրան լիվ չանաչելով) Ո՞վ է. (Փախչում է
 զանազան կողմեր):
ՍԱՔՈ.—(Խլում է դռակը լիվ վազում Նազարի լիքովից) Բը՛, բը՛,
 բը՛, բը՛...
ՆԱԶԱՐ.—(Նրանից փախչում է դեպի դուրս): Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛...
ՍԱՔՈ.—(Հետեւում է նրան):
ՆԱԶԱՐ.—(Վախից գոռում է) Ե՛հ... (Դուրսով բարձրանում է
 ալվանը):
ՉԱՅՆԵՐ.—(Դրսից) Քա՛ջ Նազարը, Քա՛ջ Նազարը:
ԶՈՐԱՎԱՐ.—Վրա տվեք...
ՌԻՐԻՇ ՉԱՅՆԵՐ.—Փախե՛ք, փախե՛ք...
ԱՌԱՆՁԻՆ ՉԱՅՆԵՐ.—Վրա տվեք:
ՌԻՍՏԻԱՆ.—Սուրբ Մարիամ Աստվածածնա իբրան եմ ապավինել,
 մեռնեմ իրան: (Յերեսը խաչակնում է, Աղմուկը մեծանում է):
ՆԱԶԱՐ.—(Վոր նոր եր հասել ալվանի վրա՝ արագ իջնում է ցած
 լիվ վազում ներս... Մտնում է գանի ակ):
ՍԱՔՈ.—(Վազվում է սենյակում):
ՉԱՅՆԵՐ.—Հաղթություն:

ՆԱԶԱՐ.—(Դուլսը դուրս ե հանում) Հը՞: Հաղթե՛լ են: Գլադս, ո՞վ
 և հաղթե՛ր (Դուռը բաղխում են):
 ՆԱԶԱՐ.—(Սափոյին) Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛, գուռը կապի: (Դուլսը
 ներս ե պանում):
 ՍԱՔՈ.—(Դողալով գնում ե գուռը կողպելու: Ուստիան բաց ե ա-
 նում վառագույրը, վոր տեսնի դուռը):
 ՆԱԶԻՐ ՅԵՎ ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.—(Դրսից բաղխում են դուռը):
 ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Հաղթութիւնն, թագաւորը քաջ:
 ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ա՛յ մարդ, հաղթեցին:
 ՆԱԶԻՐ ՅԵՎ ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.—(Բաղխելով դուռը) Թագաւորը քաջ.
 հաղթութիւնն:
 ՆԱԶԱՐ.—(Դուրս ե նստում գանի տակից) Ո՞վ հաղթեց: Հը՞, մե-
 րոնք են... հաղթեցին:
 ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս մտնելով ուրիշ դռնով) Տեր իմ, մերոնք հաղ-
 թեցին:
 ՆԱԶԱՐ.—(Հանգստանում ե յեւ քիմքը սրբելով դուրս ե գալիս)
 Հո՛, լավ արին, վոր հաղթեցին. թե չե՛ են ե՛ աշխարհ քան-
 դում ելի (նազում ե) Ըհը...
 ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—(Դրսից) Հաղթութիւնն, կեցցե՛ թագաւորը:
 ՆԱԶԱՐ.—Հո՛, բախտդ սիրեմ, քաջ Նազար, ես ել փրթեցիր: Եհ,
 Ուստիան, հիմի աչքդ բարին տեսնի՛ դու թալանին մտիկ
 վոր կրերեն:
 ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Խնդուղի տալով) Վո՛ւյ, ի՛նչ լավ բան ե թագաւոր-
 թագուհին:
 ՆԱԶԱՐ.—Բան, քե՛ք սրան կասեն: (Սափոյին) Գլադս, բոց արա
 գուռը:
 ՍԱՔՈ.—(Բաց ե անում յեւ գալիս ե ներս դրոշակով կանգնում
 Նազարի քախսի մոտ):
 ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս ե մտնում նշանազգեսի գլխարկով յեւ առան-
 ձին ձեւելով) Արքայից արքա, Նազիր-Վեղիրը, պալատա-
 կանները ընդունելութիւն են խնդրում:
 ՆԱԶԱՐ.—Հրաման եմ անում, վոր ներս գան: (Սենեկապետը դուրս
 ե յեկում: Ներս են գալիս Նազիր Վեղիր, գորավարներ) Ի՛նչ
 կա, ի՛նչ եք իրար անցել:
 ՆԱԶԻՐ.—Թագաւորն ապրած կենա: Ուրախացնում ենք ձեր
 արքայական սիրտը մեծ ուրախութեամբ: Անարգ թշնամին
 խորտակված ե:
 ՆԱԶԱՐ.—Շատ լավ բան ե չեղել, գլադս:
 ՆԱԶԻՐ.—Քո անհղափթխար տեսքը վոր տեսան՝ վոչնչացան:
 Տասը թագաւորն ել սպանված են պարսերազմի դաշտում:

Մեր քաջարի զորքը, շնորհիվ քո թագաւորական խելքի
 իմաստութեան և քաջութեան՝ անորինակ զրոհով տապալեց,
 թշնամուն:

ՆԱԶԱՐ.—Շատ լավ բան ե չեղել, գլադս:
 ՎԵԶԻՐ.— Կեցցե՛ թագաւորը քաջ:
 ԲՈՂՈՐԸ.—Կեցցե՛ թագաւորը քաջ:
 ՆԱԶԻՐ.—Թագաւորը քաջ: Ժողովուրդն անհամբեր ե չերկնային
 լերեսարքդ տեսնելու: Աղաչում ե, քո հաղթութեան այս մեծ
 ուրը գոհն մի անգամ չերջանկացնես ժողովրդին և անձամբ
 դուրս գաս նրա վողջույնը ընդունելու:
 ՆԱԶԱՐ.—Լավ: (Վեր ե կենում յեւ բարձրանում պաշտօնաւոր. նրան
 նետելով ե Սափոն դրոշակով):
 ՍԱՔՈ.—(Ժողովրդին) Թագաւորը:
 ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—(Դրսից) Կեցցե՛ մեր քաջ թագաւորը:
 ՆԱԶԱՐ.—(Չեղով նշան ե անում ժողովրդին, վոր լսեն) Շա՛տ շնոր-
 հակալ եմ իմ ժողովրդից:
 ՆԱԶԻՐ ՅԵՎ ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.—(Արտաւախալելով) Ի՛նչ լերջանկու-
 թիւն:
 ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—Կեցցե՛:
 ՆԱԶԱՐ.—Զորքին և ժողովրդին ճա՛շ տվեք:
 ՆԱԶԻՐ ՅԵՎ ՄՅՈՒՍՆԵՐԸ.—Ի՛նչ առատաձեռնութիւն:
 ՆԱԶԻՐ.—Ո՞վ ժողովուրդ: Մեր ժողովրդած թագաւորը վոչ միայն
 հաղթեց թշնամուն իր քաջութեամբ, այլ և փայլեց իր առա-
 տաձեռնութեամբ: Գնացեք ճաշ կրեք և որհնեցեք թագա-
 վորին: Դե, կեցցե՛, կեցցե՛ ժողովրդած թագաւորը:
 ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—Կեցցե՛:
 ՆԱԶԻՐ.—(Ներս ե գալիս):
 ՎԵԶԻՐ.—(Առաջ գալով) Թագաւորն ապրած կենա, իսկ ավարը
 վորտեղ տեղավորենք:
 ՆԱԶԱՐ.—Ամբարներում:
 ՎԵԶԻՐ.—Շատ իմաստուն հրամայեցիր (Դեպի դուրս) Թագաւորը
 հրամայում ե ավարը լցնել մթերանոցները:
 ՆԱԶԱՐ.—Կացեք մի, գլադա: Եղ թալանից հալա բերեք մի՛ Ուս-
 տիան խանութին շանց տվեք... (Սենեկապետը դուրս ե վա-
 գում յեւ վերադառնում մանկավիթների հետ, վոր բերում են
 գանազան կերպաներ, Թերմանի չալ, մետաքսեղեն, զգեստ,
 վոսկեղեն ամաններ յեւ այլն) Հը՞, Ուստիան խանում, ի՛նչ
 վոր սիրտդ կուզի՝ վերցրո՛ւ: Լավ թալան ե, հախ աստուծ:
 ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Չննում ե շեկիւմ) Վախում եմ չերազ լինի:
 ՆԱԶԱՐ.—Մտադ կծի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Կծում է մաքր լեվ շլացած դիտում բալանը):
ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—(Յերգում է) Անհաղթ Նազար, քան Նազար,
մին կզարկի՝ ջարդի հաղար:

ՆԱԶԱՐ.—(Նազիրին) Գյաղահ, ասա ռադ ըլեն:

ՆԱԶԻՐ.—(Ուզում է գնալ, բայց Սաֆոն ինքն է առաջ ընկնում լեվ
դիմում ժողովրդին): Դեսն արեք, ժողովուրդ, հավաքվեցեք:
(Ժողովուրդը հավաքվում է): Ինձ մտիկ, գյաղեք: Վոր ձեզ
ասում են ռադ ըլեն, եզ ժամանակ պիտի ռադ ըլեն. իմա-
ցա՞ք:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—Իմացանք:

ՍԱՔՈ.—Դե, լալլա, հառնադաղեք: (Ժողովուրդը հեռանում է):

ՆԱԶԱՐ.—(Վախեցած) Բե, բե... Թաղավոր է ուզում դառնա՞...

ՆԱԶԻՐ.—Իշխան Սաքո...

(Սաֆոն գալիս է):

ՆԱԶԱՐ ՅԵՎ ՍԱՔՈ.—(Վախեցած իրար են նայում) Բե, բե,
բե, բե...

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչ կա...

ՍԱՔՈ.—Բա... բա... բան չկա...

ՆԱԶԱՐ.—Դե ռադ չեղի: (Սաֆոն գնում է):

ՆԱԶԻՐ.—Կհամարձակվենք հեռանալ, անձրե՛կ կենաց:

ՆԱԶԱՐ.—Կացեք, գյաղեք: Եզուց առավոր կզաք, վոր չես իմ
վողջ տերութան թագավորական խոսք պիտի ասեմ:—Հի-
մի հրաման է ինձնից, վոր հեռանաք:

ԲՈՂՈՐԸ.—Աստված պահե թագավորին: (Գնում են):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Նրանց գնալուն պես՝ վեր է կենում լեվ սկսում ինչ
վոր բան վորոնեղ զանազան անկյուններում լեվ զսնելով մի
լայն կտավ՝ բերում է մեջքեղ ու կապում ջվալի պես):

ՆԱԶԱՐ.—Եզ ի՞նչ բանի չես, ա՛յ կնիկ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Հազիր չես իմ ձեռքով կպահեմ ու մի քնջում կտե-
ղավորեմ: Դու ասում ես չերազ չես: Ո՞վ է իմանում: Աշ-
խարք է. մին ել տեսար դուրս չեկավ, վոր չերազ է: Ձեռ-
ներս մի բան ել է կունենանք:

ՆԱԶԱՐ.—Քեֆ արա, ջանը՛մ. բախտը կբերի: Աման, աման, ա՛յ
ջանան:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Կապույտ քոկր փաշելով) Ա՛յ մարդ, խաղի ժամանա-
կը չի: (Թուկի ծայրը նրան տալով) Քաշի, մի պնդացնենք:
Քաշի... (Յերկուսով փաշում են):

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՍՐԱՐ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՔԱԶ ՆԱԶԱՐԻ ՎԵՐՁԸ

Նույն պալատական սրահը

ՆԱԶԱՐ.—(Բազմած է բախին. Սաֆո՝ նրա լեռնվր բռնել է դու-
ռակը: Նազիր, Վեգիր, զորավարներ, պալատականներ, Տերեր,
Թամադա, Ղոռոբուղա լեվ մյուս հսկաներ կանգնած են Նազարի
դիմացը լեվ լեռնվրած՝ ապաստում են նրա խոսելուն: Լուսրյուն:
Մանկավիկներ՝ Սենեկապետի առաջնորդությամբ խնկաման-
ները ձեռներին՝ մտնելով ներս զանազան ձեվերով խնկարկում
են Նազարին լեվ ապա Սենեկապետի հետ զգուշ, ակնածու-
րյամբ դուրս են լեռնում: Նազար մտախոհ՝ համարիչ է գցում
լեվ իր մեջ բաներ է ապրում: Շատ լուրջ է լեվ կարեվոր վնի-
ների առջև: Ձեվերն արտասովոր են, հազում է լեվ սկսում)
Ինձ նաչեք, գյաղեք: Ձեզ հրաման պիտի տամ ԳԵ Թագա-
վորական խոսք պիտի ասեմ: Շատ կոիջներին մեջ չեղա,
շատ կովեցի ու շատ հաղթեցի: Ես վերջին մեծ կովից ել,
փառք աստծու—տեսաք, վոր ելի հաղթող դուրս չեկանք:
Գյաղահ, ես ի՞նչ բաներ են, գյաղահ, ես ինչ նշանակ է, ես
ի՞նչ տուրք է, գյաղահ: Ես են տուրքն է, գյաղահ, ես են ո-
րենքն է, գյաղահ, չես տեսնում եմ, գյաղահ, վոր աստծու
մատը խառն է ես ամենի մեջ: Ու աստծու որենքի մեջ եղ-
պես ել հատուկ ինձ համար գրած է, վոր ամեն անգամ
լես պիտի հաղթեմ:

ՏԵՐՏԵՐ.—Վկայե աստված կենդանի:

ԲՈՂՈՐԸ.—(Խոնարհվում են ի նշան խորին լեռնվրածության):

ՆԱԶԱՐ.—Ու հիմի, գյաղեք, ահա չես իմ բերնով հրամանք եմ
անում ձեզ, վոր իմ ցեղս սուրբ է, ու չես աստվածալին
ծագում ունեմ. իմացիր, գյաղահ, վոր ժողովուրդը ինձ հա-
մար է ծնվում, ինձ համար ապրում, ինձ համար մեռնում:
Ժողովուրդը պիտի աշխատի, չես ուտեմ: Դրա համար ել
ուզում եմ, վոր անունս մտնի չեկեղեցի ու չես սրբերի դա-
սը դասվեմ:

ՏԵՐՏԵՐ.—Յեղիցի, լեղիցի և լեղիցի:

ԲՈՂՈՐԸ.—(Յերկուրդածությամբ խոնարհվում են):

ՆԱԶԱՐ.—Հիմի ինձ նաչեք, գյաղեք: Մինչև հիմի աստված եր
ոգնում ինձ, հիմի իմ գործը չես իմ ձեռքով պիտի տես-
նեմ: Հիմի չես ամենքին կհաղթեմ: Դրա համար ել, գյա-
ղեք, հիմի չես ուզում եմ, վոր վողջ աշխարհքը գցեմ վո-

տիս տակ: Ինչացո՞ւ չի եսքան տերութիւնն ու թագավորը:
Յեւ հերիք եմ:

ՏԵՐՏԵՐ.—Յեւ չեղիցի:

ԲՈՒՈՐԸ.—Ամէն:

ՆԱԶԻՐ.—Ստվեր աստուծո: Յերջանիկ միտք ե ծագել արքայական
գլխիդ մեջ: Հրամայիր՝ կատարենք:

ՆԱԶԱՐ.—Հիմի չես հրամանք եմ անում թագավորական: Գնա-
ցեք նոր դորք կապեցեք և հրաման տվեք իմ կողմից, վոր
գնա վողջ՝ աշխարքի վրա, թալանի ու բերի ինձ: Ժողո-
վրդին ել հրամանք՝ վոր նոր հարկերը տա: Իմացա՞ք:

ԲՈՒՈՐԸ.—Իմացանք, թագավոր սուրբ:

ՆԱԶԱՐ.—Ղոռորուդա՞, իմացա՞ք:

ՂՈՌՈՐՈՒՂԱ.—Համամ, իմացա, թագավոր:

ՆԱԶԱՐ.—Այ՛ զահրումա՛ր քեզ, քա՛ն ու քացախ: Քաղցրացրո՛ւ
ձենդ, ելի՛ր, դու ել: Չեղավ, վոր մի քաղաքավարութիւն
ստվորցնեմ: Հայվան: (Տերտերին) Հոգեոր տէր: Դու ել
գնա, հոգեոր զասը առ ու խաչ-խաչվառով արի ինձ չեկե-
ղեցի տար: Աղթթ պիտի անեմ աշխարքի փրկութիւն հա-
մար: (Բոլորին) Դե, հիմի հայդե, թագավորական խորհուրդ
ունիմ կնկանս հետ:

ԲՈՒՈՐԸ.—Աստված պահե թագավորին: (Գնում են, բացի Նազիր
Վեգիրից):

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.—(Դրսից) Պատերաճաճաճ... (Աղմուկ ե լսվում, վորին
հետեւում ե դիոլ-գուռնայի ձայնը):

ՆԱԶԻՐ.—(Դուրս ե գնում ներքեւի պաշտօնաւոր) Լսեցե՛ք. ո՞վ դորք
ու ժողովուրդ: Մեր ազատարար և սուրբ թագավորը բազ-
մաթիվ թշնամիներից մեր չերկիրը ազատելուց հետո՝ աստ-
վածային սուրբ հոգու զորութեամբ՝ վեր ե կենում ազատե-
լու ամբողջ աշխարհը անարժան թագավորներից: Խստազույն
հրաման ե, վոր ժողովուրդը հարկ տա և զորքը գնա տիրի
ամբողջ աշխարքին: Հաջողութե՞ն թագավորին և հաղ-
թութիւն ձեզ:

ԶՈՐՔ ՅԵՎ
ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ { (Դրսից) Կեցցե՛ մեր քաջ թագավորը: (Ռազմի
փողեր, յերգ, գուռնա, գեմի ռառաչ, վոր հետա-
նում ե):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս մտնելով) Ժպիս հյուրընկալութեան, թա-
գուհին բարեհաճում ե ընդունելու:

ՆԱԶԱՐ.—Հը՛:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Թագուհին գալիս ե:

ՆԱԶԱՐ.—Գալիս ե՛ թող գա. ի՞նչ ես նախրի իշի պես առաջ

վազում (Սենեկապետ գնում ե): «Թագուհին»: Աղունակի
ձե՛ս չե: Մերաջ չփխլի՛ր: (Ներս ե մտնում Ուսիանը բազու-
հու զգեստներով):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Ծանր ու բարակ առաջանալով դեպի Նազար յեվ
երա կողքին բարձ վորոնելով յեվ չգտնելով՝ ներս ե կանչում
Սենեկապետին): Սենեկապետ. (Սենեկապետ ներս ե գալիս):

Քյուփակ, ո՛ւր ե բարձա:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—Վա՛յ. բարձը չեն բերել: (Դողում ե):

ՆԱԶԱՐ.—(Դավազանով խփում ե Սենեկապետին) Շո՛ւն, շա՛ն վոր-
դիք: Ուստիան թագուհին գա նստելու՝ բարձ չբերե՛ք:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Զոհելով) Հանդերձապետն ե մեղավոր, խնայի,
կարկուտ բարկութեան:

ՆԱԶԱՐ.—Գլուխը կտրեցե՛ք: (Սենեկապետ դուրս ե գնում):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Մեղա՛, թագուհին գալիս ե՛ նստի, բարձ չեն գնում:
Յեւ կարող եմ չոր գետնին նստեմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Ներս գալով) Թագավորն ապրած կենա: Հանդեր-
ձապետի գլուխը կտրեցին:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Հողեմ գլուխը: Շատ ել լավ արին: Արարմունքին
մտիկ:

(Սենեկապետ դուրս ե գնում յեվ բարձ ե բերել Տալիս մանկ-
լավիկի ձեռով, վոր դրվում ե Ուսիանի ձեռք):

ՆԱԶԱՐ.—Սրանից չետ ավելի փափուկ բարձ բերե՛ք: Ուստիան
թագուհու մտերը փուխը են: (Լուսլույն):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Քեֆդ ինչո՞ւ չե խաբար:

ՆԱԶԱՐ.—Քեֆս խաբար չե: (Ավելի լուրջ կերպարանք ե առնում):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ի՞նչ իմանամ, չերեկվանից դեսը մի տեսակ ես:

ՆԱԶԱՐ.—(Մի քիչ սրտնեղ) Հանաք, մասխարութիւն մի գիտենա,
Ուստիան: Տերութիւն եմ դարձնում: Խելք ե պետք: Եսոր
—եսոր աշխարհքի աչքը վրոսս ե տնկած: Հիմի իմ ժաժ
գալս, խոսքս, խելքս, պատիվս ամենքին որինակ ե: Որա-
վոր մեծ խելքի տեր ենք դառնում: Հիմի չես ուրիշ մարդ եմ:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Աստված տա, ո՞վ չի ուզում:

ՆԱԶԱՐ.—(Զգլելով) Ե՛, տերութեան գործը շատ եր եսոր: Թա-
մամ բեղաբեցի: Մի քիչ քեֆ անենք: (Սենեկապետին). Ե՛,
գլադա, ախիքն՝ Սենեկապետ: (Սենեկապետ ներս ե գալիս):
Ճա՛շ բեր: (Սենեկապետ գնում ե): Մի լավ ճաշ ուտենք,
հը՞, Ուստիան խանում:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Շատ լուրջ) Թե ուզում ես՝ ուտենք: (Ներս ե մտնում
Սենեկապետ մանկլավիկների հետ, վոր հառ են բերում սինի-
ներով՝ վրան պես-պես խորհիկներ, ծաղիկներ յեվ այլն: Սինի-

ներք դնում են Նազարի յեւ Ուսիանի առջեւ՝ խոնչալի վրա։
Յերկու մանկլավիկ անցնում են Նազարի յեւ Ուսիանի քա-
մակը՝ քելեքերին յեւ ուսերին զանազան սրբիչներ ու սպասում
են, վոր սրանք ուտեն)։

ՆԱԶԱՐ.—Այ, եղ լավ եր։ Լազար։ Դե։ Մի են լավաշը դեսը
տվեք։ (Տալիս են)։ Լավ լուրաքարաբ կգաթաթվի։ Դեսը
տվեք լուրաքարաբը։ (Ուտում են։ Ուսիան նույնպես), Ետք։
Գինի ածեք։ (Ածում են)։ Քամի, Ուստիան, լավ գինի լի։
(Մանկլավիկները բաց են անում սրբիչները յեւ յերբ Նազարը
կամ Ուսիանը ուզում են բերանները, մասները սրբել՝ կիտ-
վին յես են օրջում դուռները կամ ձեռները, ուսերի վրայից յե-
սեւ են դառնում յեւ մանկլավիկները սրբում են յեսեվից)։ Ապա,
մի փրվը դեսն արեք։ (Հրամցվում են, բոլով բամփում ե
փրվին յեւ չորս մասների ծայրով վերցնում ե դնում բերանը)։
Ետք։ Լազար։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Աստված տա՝ զորքն ել մի հաղթի։

ՆԱԶԱՐ.—Ձանը դուրս գա՝ հաղթի։ Եղ ել դարդ ես անում։
Յես ուրիշ դարդեր ունեմ։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ի՞նչ դարդ։

ՆԱԶԱՐ.—Եհ, տերութուն ե, կունենա, տերության դարդ ունիմ
(խմելով) հը՛մ, ծանր բան ե տերության գործը։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ձլինի՛ դժարդ գալիս ե։ Թե՛ մի-մի տերության
գործը կլինի՛ ասա, յես կանեմ։

ՆԱԶԱՐ.—Ձե, վճնց կլինի։ Գլուխդ կկորցնես։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Բա ինչո՞ւ քեֆդ ելի խարաբ լեղավ։

ՆԱԶԱՐ.—Ի՞նչ ես ասում, ջանքմ, ապագայի վրա չե միտքս։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ի՞նչ ապագա։

ՆԱԶԱՐ.—Ժառանգի բանն եմ միտք անում, վճնց պիտի լինի։
Եսքան աշխարքը, վոր ձեռ եմ գցում, շներոց, գելերոց
եմ թողնելու։ Ժառանգ ե պետք։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ե, թագավոր չեմ, հրաման տուր՝ թող լինի։

ՆԱԶԱՐ.—Ձե, ջանքմ, պիտի մտածենք, եղպես չի լինի։ (Դուրսը
քեքել աղմուկ ե բարձրանում) Հա.. ի՞նչ ե...

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.—(Դուրս) Հաղթությունս չեմ ստանում...

ՆԱԶԱՐ.—} Թագավոր քաջ։ Հաղթություն։
ՎԵՋԻՐ.—}

ՆԱԶԱՐ.—Սուրհանդակ չեկավ ե հայտնեց, վոր հինգ տերություն
նվաճեցինք։ Ձորքը անսման քաջությամբ հեղեղում ե դե-
պի աշխարհի բոլոր տերությունները։

ՆԱԶԱՐ.—Հա, իմացա։ Լավ, գնացեք։

ՍԱՔՈ.—Հա, հա, գնացեք։

ՆԱԶԱՐ.—} Աստված պահի թագավորին։
ՎԵՋԻՐ.—}

ՆԱԶԱՐ.—Եղպես։ Հա։ (Նազիր-Վեգիր դուրս են գնում)։ Վոր ա-
ստում եմ՝ կոիվը լավ բան ե։ (Մանկլավիկներին) Ապա բըլ-
բուլի լեզվով տապալը դեսը տվեք։ (Տալիս են)։

ՋՈՐԱՎԱՐ.—(Ներս ե մտնում, Նազիր-Վեգիրի յեւ։ պալատական-
ների հետ) Թագավորն ապրած կենա։ Հարավային գորքը
չփոթվեց։ Մի մասը անպիտան դուրս չեկավ։ Այս գորքից
յոթը հարյուր հազար մարդ ջարդվեց։ Թշնամին այն կող-
մից առաջ չեկավ։

ՆԱԶԱՐ.—(Վախեցած) Եստեղ ե գալիս։

ՋՈՐԱՎԱՐ.—Մոտենում ե տերությանը։

ՆԱԶԱՐ.—Լավ, ի՞նչ անեմ։

ՋՈՐԱՎԱՐ.—Հրամայիր, վոր տերության պահեստի գորքը գնա։

ՆԱԶԱՐ.—Հրամայում եմ, թող գնա։

ԲՈՂՈՐԸ.—(Ուրախացած) Աստված յերկար կյանք տա քեզ, վո-
րորմած թագավոր։

ՆԱԶԱՐ.—(Դուրս գալով դեպի ներքեվի պառնակ) Մունետիկ,
կանչիր պահեստի գորքը։

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.—Եհ, լսեցեք, հրաման։ Պահեստի գորքը հավաքվի։
Հառաջ։ (Աղմուկ, ժխտ, նոր հավաքվող զորքերի տրոփ յեւ
փողերի ձայն)։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—Թագավոր սուրբ, յերեա գորքին...

ՆԱԶԱՐ.—(Ներս գալով) Թագավոր սուրբ, գորքը հալրական խոսք
ե աղերսում քեզնից։ Մի խնայիր։

ՆԱԶԱՐ.—Ո՛ք... (Վեր ե կենում տեղից, վոր գնա դեպի պառն-
ակ)։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ապա ես արարմունք ե։ Փրվը սառեց թագավոր
մարդու։ Վեր կացրիք թե՛ ի՞նչ։

ՆԱԶԱՐ.—(Թրու) Դե, ի՞նչ անենք, ժողովրդի գործ ե, թող մի որ
ել նրա համար հացկուտ լինենք։ (Բերանը սրբել ե տալիս
մանկլավիկներին յեւ մոտենում ե պառնակին)։

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Մեղա, ի՞նչ գուշում բան ե։ Նազարս հանգիստ չունի։

ՆԱԶԱՐ.—(Մոտենալով պառնակին) հազում ե)։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—Լսեցեք, լսեցեք։

ՆԱԶԱՐ.—Գնացեք, կովեցեք հալրենիքի փառքի համար։

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ.—Կեցեք։

ՆԱԶԱՐ.— Դե, գնացե՛ք, գնացե՛ք, չալլա՛: (Բոլորը գնում են դուռս):
Ինչ էլի ասե՛մ: Իշի կտորներ: Թողնե՛մ են, վոր մարդու
միտքը տեղը մնա: Հա: Փլավից էլ մի քիչ գեսն արե՛ք:
(Հրամցնում են. ուտում ե) Յո՛ֆ: Գինի լցրե՛ք: (Նազիր, վե-
զիր, Զորավարյեվ պալատականները ներս են վազում):

ՆԱԶԻՐ.— Թագավոր քաջ: Հազար լոթը հարյուր գունդ էլի
ջարդվեց:

ՆԱԶԱՐ.— Դրանք էլ ի՞նչ հավես արին ջարդվելու: Փլավի՛ չեն
բշում: (Լուսրյուն) Ե՛, լավ, ինչի՞ հիշն ջարդվում:

ՆԱԶԻՐ.— Չեն կարողանում, տեր իմ:

ՆԱԶԱՐ.— Գնացե՛ք ասե՛ք կովեն: Զանք, կոխի՛ք ի՞նչ բան է, վոր
չեն կարողանում: Իշխան Սաքո...

ՍԱՔՈ.— (Վախեցած) Ի՞նչ է, թագավորն ասրած կենա...

ՆԱԶԱՐ.— Մի գնա փրթի եղ թշնամուն...

ՍԱՔՈ.— Բը՛, բը՛, բը՛, բը՛, բը՛, ... Գնամ:

ՆԱԶԱՐ.— Գնա, փրթի... (Սաֆոն դուռս ե գալիս յեվ քազնվում դռան
հետեվ):

ՆԱԶԻՐ.— Ուրիշ ի՞նչ կհրամայես, տեր իմ:

ՆԱԶԱՐ.— Հրամանք եմ անում: Ժողովրդին առաջ գցեցե՛ք, թող
գնա համ կովի, համ էլ եղ հառամազազ զորքին շինքին տա
մոտս բերի, տեսնեմ ի՞նչ խորհուրդ են անում:

ՆԱԶԻՐ.— Իսկույն կուղարկեմ ժողովրդին: (Մոտենալով պատնա-
նին) Մուսնետիկ, նոր հրաման: Կանչիր ժողովրդին:

ՄՈՒՆԵՏԻԿ.— Հավաքվեցե՛ք... նոր հրաման... (Ազմուկ յեվ ժո-
ղովրդի բացականչություններ «յեկեֆ, յեկեֆ»):

ՆԱԶԻՐ.— Ո՛վ ժողովուրդ: Մեր քաջ թագավորը, վոր աշխարհ է
տիրում ձեզ փրկելու համար, խստագույնս հրամայում է
ձեզ, վոր գնաք մեր քաջարի զորքին ոգնության:

ՆԱԶԱՐ.— Դե հիմի ոռդ յեղեք ու էլ զահլաս մի տանե՛ք: Տերու-
թյան գործը մնաց: Կերակուրները սառեցին: Յես-գործ ու-
նեմ: Յես հաց պիտի ուտեմ: Հասկացա՞ք, հալվաններ. էլ սրանից
դենը քանի կջարդվի՝ դարկեցե՛ք, քանի կջարդվի՝ դարկեցե՛ք:
Ու մին էլ թե ներս եք յեկել ու կովի վրա խոսք եք բաց
արել՝ կարկաժներդ միջից կկիսեմ: Իմացա՞ք:

ԲՈՒՆԵՏԻԿ.— Իմացանք, Ստվեր Աստծո:

ՆԱԶԱՐ.— Հայդե, չալլա: (Դնում են): Ե, մեր գործին նայե՛ք:
(Սենակապետին) Գյազն, արի հացը հավաքի: Ուստիան, մի

քիչ էլ գնանք կտեր ծերին նստե՛ք, դալան քաշե՛ք: (Սե-
նակապետին) Կասես վոր դալան բերեն: (Դեպի դուռս) Իշ-
խան Սաքո: Դրոշակը առ: (Սաֆոն վերցնում է դրոշակը:
Դուռս են գնում Ուստիանի հետ: Նրանց գնալուց հետո Սենե-
կապետը ներս է կանչում մանկավիճներին յեվ նույն անում,
վոր սեղանի հավաքեն: Հավաքում են յեվ հեռանում: Ապա մի
վալրկյան դուռս գնալով, իսկույն յես է վազում յեվ կրծկվելով
կաշում է վարագույրին):

ԶՈՐԱՎԱՐ.— (Ներս վազելով) Ո՛ւր է թագավոր քաջը: Ամբողջ
զորքը թողել է ոռգմադաշտը և յետ է գալիս:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Գերագույնը նարգիլի չե խնկարկում ի պետս հալ-
րենյաց:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— Շուտափույթ պետք է հայտնել իրեն: Յեվ քանի վոր
թագավոր քաջը մահվան սպառնալիքով արգելեց մեզ իր
հետ խոսել զորքից և պատերազմից, շատ կաղաչելի, վոր ի
սեր հայրենյաց, ինքդ հանձն առնելիր այդ մահը: Հայտնիր
թագավորին լուրը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Անպատճառ: Իմ անձը հենց հալրենիքի համար եմ
պահել, վոր զոհեմ: Միայն իսկույն չեմ կարող լուր հալտ-
նել, քանի վոր գերագույնը հենց նոր ավարտեց նարգիլի
առաջին կրակը: Յերկու կրակ էլ վոր կավարտի՝ կհայտնեմ:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— Ուրեմն հուսամ քո անձնվիրություն վրա: Տեր իմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Կատարելապես: Տեր իմ:

ԶՈՐԱՎԱՐ.— (Դնում է):

(Ներս են մտնում Նազիր յեվ Վեզիր):

ՆԱԶԻՐ.— } (Դուլիս ասլով Սենեկապետին): Տեր իմ:
ՎԵԶԻՐ.— }

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Դուլիս ասլով) Տեր իմ:

ՆԱԶԻՐ.— Հուսանք, վոր նոր լուրերը հայտնել ես արքային:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Վոչինչ հայտնի չե: Դուք վորեւե բան գիտե՞ք,
տյարք իմ:

ՆԱԶԻՐ.— Կատարելապես վոչինչ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ուրեմն ի՞նչ նոր լուր է, տյարք:

ՎԵԶԻՐ.— Ներիր, տեր իմ: Կարծես նոր լուր ասիր:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Վոչ, պարզապես սալթաքուսն բարբառի:

ՆԱԶԻՐ.— Յեվ ի՞նչ է քեզ հայտնի, տեր իմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Ականջս խուլ է և ինքս այնքան մտադրադ...
(Լուսրյուն) Իսկ...

ՆԱԶԻՐ.— } Հն...
ՎԵԶԻՐ.— }

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Բան ասիք, տյարք:

ՆԱԶԻՐ.— } Վոչինչ:
ՎԵԶԻՐ.— }

ՎԵԶԻՐ.— Ինչպես ե քո կենցաղավարութիւնը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Գերերջանիկ: Աստված պահե թագավորին (Լուս-
բլում) Առողջ եք, տյարք:

ՆԱԶԻՐ.— } Կատարելապես, տեր իմ:
ՎԵԶԻՐ.— }

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Այն ժամանակ իսկույն պահիկ մի հեռանամ և
արքային նախապատրաստեմ, վոր վոչ մի լուր չկա:

ՆԱԶԻՐ.— Ճշմարիտ կետին նշանեցիր, տեր իմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Դուրս ե գնում դիմացից, բայց յեկ իսկույն դռից
մոտենալով վարագույրին՝ սկսում ե այնեղից ականջ դնել:
Յերեկում ե նրա ֆիզուր վարագույրի յեսեկից):

ՆԱԶԻՐ. (Վեզիրին ցած) Ձե գնացել, ականջ ե դնում:

ՎԵԶԻՐ.— (Յած) Ավելի լավ: Յեկ չերեում ե վոր գիտե լուրը:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս ե նայում վարագույրի նեղից):

ՎԵԶԻՐ.— Ախ: Ի՞նչպես տեղեկացնենք թագավորին, վոր մենք
այդ լուրին չենք հավատում:

ՆԱԶԻՐ.— Ահա, տես, տեր իմ, չես ասում եմ, վոր ժողովուրդը
ապստամբվել ե թագավորի դեմ:

ՎԵԶԻՐ.— Ահա և չես, ասում եմ, վոր խռնվում ե պալատի շուրջը:
(Սենեկապետ վարագույրի նեղից նայում ե: Նազիր յեկ Վե-
զիրը նույնպես նայում են Սենեկապետին: Յերեկն ել բռնվում
են յեկ անշարժ իրար յերեսի նայելով):

ՆԱԶԻՐ.— Աչքերս վշտից կարճատես են դառել:

ՎԵԶԻՐ.— Տվադանքից կուրացածի պես եմ:

ՆԱԶԻՐ.— Ի՞նչպես ե արքայից արքան:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Անդորր ինչպես ծովի հատակը:

ՎԵԶԻՐ.— Փանք ասած:

ՆԱԶԻՐ.— Քանի վոր կան տերութիւններ, վորոնց ժողովուրդը
ապստամբում ե թագավորի դեմ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Այն, այլույնին ինչ-ինչ և տվայտանք պես-պես:
ՆԱԶԻՐ.— Յեթե արքայի կյանքին վտանգ սպառնա՝ բավական
ե մեր մասին մտածես՝ քնած տեղից անգամ իբրեւ նետ
կթռչենք ոգնութիւն:

ՎԵԶԻՐ.— Յեկ կհաղթենք:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Տյարք: Իմ սիրտն ու միտքը ստվերի պես շրջում
են ձեր հետքից: Կարիքի դեպքում իմ հավատքս ձեզ հետ ե:

ՆԱԶԻՐ.— } Յեկ մերը ձեզ հետ: (Դիւլիս են ցալիս) Տեր իմ:
ՎԵԶԻՐ.— }

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Տեր իմ: (Դիւլիս ե ցալիս: Նազիր յեկ Վեզիր հետ-
նում են: Նրանց յեսեկից) Յերեխան խաշվեց, որհնայնել,
ուրիշը բերեք: (Վարագույրի յեսեկ մայնե: Սենեկապետը
բազկում ե նրա ծալփեում):

ՆԱԶԱՐ.— (Յերգում ե) Աման, աման, այ ջառան: (Իջնում ե
կտուրից Ուսիանի հետ):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Ներս ե գալիս յեկ կանգնում ժպտալով):

ՆԱԶԱՐ.— (Նրան) Հ՞ը, ներս ու դուրս արա, ներս ու դուրս արա-
մկան պես: Ի՞նչ կա ելի: Հ՞ը: Դուրս հառամդադա:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— (Անշարժ կանգնած ե):

ՆԱԶԱՐ.— Ձես իմանում, քաֆթառ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Կենաց աղբյուր: Նախկին պատերազմի չերեք
պարտված թագավորի թագուհիները չեկել են և լուսա-
պաճառ տեսութիւնդ են հայցում:

ՆԱԶԱՐ.— Յերեք թագուհի... Ի՞նչ են ուզում:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.— Նազիրը գիտե, թագավոր կենաց:

ՆԱԶԱՐ.— Կանչի գա Նազիրին: (Սենեկապետը գնում ե):

ՈՒՍՏԻԱՆ.— Բան չունես: Ինչի՞ց են պիտք թագուհիները: Ճամ-
բի գնան:

ՆԱԶԱՐ.— (Բազմում ե քալսի վրա) Ոխտի... Եթ... Հ՞ը, Ուս-
տիան, աշխարքի թագավոր ենք դառնում: Վճնց ե քո
բանը:

ՆԱԶԻՐ.— (Ներս մտնելով յեկ մոտենալով Նազարին մի քիչ կամաց)
Թագավոր սուրբ: Մեր թշնամի թագավորների թագուհի-
նեք տեսնելով, վոր իրենց ամուսիններն սպանվեցին պատե-
րաբանում՝ լսելով ձեր խելքի և քաջութիւն համբավը՝ սիրա-
հարկել են ձեզ և չեկել են ընկնելու ձեր վտարքը և սիր
հայցելու:

ՆԱԶԱՐ.— Սիրոն կտորներ են։
 ՆԱԶԱՐ.— Լուսնակի տասնընդհինգը։
 ՆԱԶԱՐ.— Կերթաս իմ կողմից խանութներին կասես, վոր իրենց վրա սեր եմ կապել, թող ներս հրամմեն։ (Նազիրը գնում է)։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Բան եմ ասում։ Չի՞ լինի վոր չկանչես։
 ՆԱԶԱՐ.— Չե, վհնց կարող եմ։ Թագավորի արքա է։ Եսոր-եսոր ազնիվ թագուհի լին։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ազնիվ թագուհի՞ս վորն է, ջանք, թագուհին թագուհի չե՞։
 ՆԱԶԱՐ.— (Հանգիստ) Չե։ Կա խամ թագուհի, կա ազնիվ թագուհի։ Ազնիվ թագուհին աշխարքի թագուհին է։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ե՛հ բան չունեմ։ Բան եմ ասում։ Ճամբի՞ գնան։
 ՆԱԶԱՐ.— Չե, թագավորի պարտք է։ Ջանս ել վոր դուրս գա՛ պիտի կատարեմ։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Լավ պարտք է։ Եդ ի՞նչ պարտք է՝ մի իմանանք։
 ՆԱԶԱՐ.— Բնութչանս հակառակ է, վոր չհասկացած գործերիդ խառնվում ես։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ինչի՞ չեմ հասկանում։ Լավ ել հասկանում եմ։
 ՆԱԶԱՐ.— (Կեղծ գործնական լեզվ հասարակ) Լսի՛ր, Ուստիան, մի քիչ թագավորական գործ ունիմ, Կնս մյուս ոթախը։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Մեղա։ Սիրուն կնիկները ներս առ թե թագավորական գործ ունեմ։ Եդ եղավ թագավորական գործ։
 ՆԱԶԱՐ.— Եղպես է, Ուստիան խանում, եղպես է։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ի՛նչն է եղպես։ Ենպես ես խոսում, կարծես թե ես տեղ թագուհի չեմ, իրավունք չունեմ։
 ՆԱԶԱՐ.— (Մտնել) Թագուհիները պիտի գան։ Տերության դժբեր է, մի ուշացնի։ Գնա մյուս ոթախը։ (Լուսնայուն։ Նազար սպասում է, վոր Ուստիանը գնա։ Սենեկապետը նայում է վաղա՛րակի նեղից։ Նազար տեսնում է այդ լեզվ հագնում)։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— (Նոր շարժումով) Ի՛նչ եմ ասում, Նազար, լես ըլիմ աշխարքի ազնիվ թագուհի։
 ՆԱԶԱՐ.— Չես կարող։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Կարող եմ։
 ՆԱԶԱՐ.— Չե։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ե, լավ, ի՛նչ տեսակ բան է, վոր չեմ կարող։
 ՆԱԶԱՐ.— (Յերգում է քի սակ, կիսատ) Ամա՛ն, ամա՛ն ա՛յ ջառան։ (Ուստիանին) Ծանոթ բան է թագավորական գործը, ծանոթ... (Սենեկապետին) Ե՛յ, գլադա՛մ։ (Սենեկապետը ներս է գալիս)

Գնա մի քիչ անուշ ջուր՝ բեր փչի վրաս։ (Սենեկապետը դուրս է վազում)։ Ե՛հ... (Շինծու քրված ձեով) Աշխարք թափվել է վրաս։ Հա՛ խելք տուր, հա՛ քաջություն բանեցրու, հա՛ ես արա, հա՛ ես արա։ Տնաշեններ, մի մենակ թողե՛ք՝ խելքս գլուխս գա։ (Սենեկապետը վազելով ներս է գալիս մանկավարժների հետ, վոր փչում են անուշահոտ ջրեր լեզվ շապով հեռանում)։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Լավ, եդ վոր ուրիշների լես բերում, ել լես սագական թագուհի չեմ։
 ՆԱԶԱՐ.— (Լեզուն ծրպացնելով) Ծ՛ը։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ինչի՞ համար։
 ՆԱԶԱՐ.— Ենդուր։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Չե, ասա՛ մի տեսներք ինչի՞ համար։
 ՆԱԶԱՐ.— Յես ազնիվ ցեղից կնիկ պիտի առնեմ, վոր ցեղս խալը ազնվանա։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ապա եդ անե՛լու բան է, վոր անում ես։
 ՆԱԶԱՐ.— Մենք անող ենք, Ուստիան խանում։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Չե, չեմ թողնի վոր անես։
 ՆԱԶԱՐ.— Արյունը գլուխս մի խփիլ տա, թե չե վեր կացա, հա՛մա... Գլուխս մի տանի։ Մի քիչ ազնիվ ցեղի պիտի խառնվիմ։ Ժամանակ չունեմ։ Բանի՞դ գնա։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ջանք, ի՛նչ ազնիվ ցեղ, ի՛նչ բան։ Սիրտդ ուրիշ կնիկ է ուզում՝ եդ ասա... Արարմունքդ հասկանում ես...
 ՆԱԶԱՐ.— Խաղաղություն ամենեցուն։ Կարճ կապի։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Հետները պիտի պսակվես՝ եդ է։ Ել կարճը վճիռն է, լերկարը վճիռն է։ (Լուսն է) Լավ, հիմի լես ի՛նչ պիտի անեմ։
 ՆԱԶԱՐ.— Յես լիմ։ Փող, ապրանք կտամ, գնա գեղը։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Բո՛ո... եստեղից հեռացողը չեմ։
 ՆԱԶԱՐ.— Կերթաս, Ուստիան խանում, կերթաս։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Չեմ երթա։ Ղալմաղալ կանեմ։
 ՆԱԶԱՐ.— Ի՛նչ ղալմաղալ։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Կասեմ՝ վախկոտ ես։
 ՆԱԶԱՐ.— Ո՞վ է վախկոտ։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Դե։
 ՆԱԶԱՐ.— Գտա՛ր վախկոտը, աշխարքներ եմ դարգանդեցնում։
 ՌԻՍՏԻԱՆ.— Ուրիշներ են ջանք, դադարի բան է։ Տեսնես ինչ ֆանդեր ես բանացրել։ Հիմի վոր բաց անեմ, վհնց է բանդ։
 ՆԱԶԱՐ.— (Հարձակվելով Ուստիանի վրա) Ո՛ւշ, քեզ հիմի, հառ-

աւմ... մմ... (Խոսքը կիսատ՝ ներս եմ մտնում Նազիր, Վեգիր, Սենեկապետ, պալատականներ, Թամադա, Ղուրբուղա յեվ նրանցով շրջապատված յերեք բազումներ, վոր ժպտալով ու խունջիկ-մունջիկ անելով առաջ եմ գալիս յեվ բարեկ բռնած կանգնում Նազարի առջեւ: Ուստիանին՝ դեմքը քրվեցնելով յեվ կեղծ գործնական) Ուստիան, ժողովք ե հիմի, գլուխներս խառն ե, մի քիչ գնահ եմ ոթախը:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Կեղծ փաղափարի) Հա, ժողովք ե: Լսով: (Վեր ե կենում, վոր դուրս գնա աջ կողմից) Վոչ բարով վայելես: (Խեք նայում ե Նազարին):

ՆԱԶԱՐ.—(Կանկաժով նայում ե Ուստիանին յեվ ինչ վոր ուզում ե անել, բայց բազումների տեսքը շրջնում ե նրան յեվ նա նրանց նայելով մոռանում ե Ուստիանին):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Հեռանալով աջ կողմից՝ մի անգամ ել մտիկ ե տալիս բազումներին յեվ մտքներում) Լրբերին մտիկ, սիրահարվել են... հողմն ձեր գլուխը: (Դուրս ե գնում):

ՆԱԶԱՐ.—(Ժպտալով) Մընք են թագուհիները: Ինչ ել փամփլիկներն են: Նստեցեք: (Թագուհիները նստում են) Այ, հիմի բաղչում սուփրա կբանան, գնանք ծաղիկների մեջ նստենք, քեֆ անենք: (Սենեկապետին) Գլադա: Գնա սաս լավ չարազով սուփրա գցեն: Սազանդար կանչի, դան մեզ բաղչա տանեն: (Սենեկապետ գնում ե յեվ իսկույն վերադառնում: Պալատականներին) Դուք ել մեզ ճամբու: Կղնեք բաղչա ու հետո կերթաք ձեր գործին: Տերության գործերին լավ աչք կւծեք, գործերը կարգին, թե չե՝ կաշխարհ մաշկել կտամ, հառում գաղաներ: Համամ: Իմացաք:

ԲՈՒՆՈՐԸ.—Իմացանք, Կենտրոն տիեզերաց:

ՂՈՌՈՔՈՒՂԱ.—Համմ, իմացանք:

ՆԱԶԱՐ.—Քեզ ով ասավ բոռաս խանութների մոտ, իշի կտոր: (Դիմում ե բազումներին) Ե՛, խանութներս, վոնց եք, քեֆներդ, հալերդ:

ԹԱԳՈՒՀԻՆԵՐ.—(Խունջիկ-մունջիկ անելով ծիծաղում են):
(Ներս եմ մտնում սազանդարներ յեվ խոնարհ վողջնում են Նազարին):

ՆԱԶԱՐ.—Ապա, գլադա, մի Հերաթի վեր քաշեք տեսնենք: Խանութներ, գնանք: (Թագը ծռում ե գլխին: Թագուհիները բեֆում են: Սազանդարները նվագում են յեվ յերգում Հերաթի):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Ներս մտնելով՝ սկսում ե ականջ դնել նվագին, հետո

առաջ ե գալիս վեպի նախաբեմ) Հը... (Սազանդարները նվագում են Հերաթի գլաֆը յեվ ապա մեղմացնում նվագը: Ուստիանը առաջ գալով) Տեսաք դուք փսխքոտ Նազարին: Յեր կու եշի զարի չեք կարում բաժնի: Տեսաք ինչ փառքի հասավ: Միտք ես անում, միտք, ես աշխարհի բանը, ճաքում ես, տրաքվում թե ախր ես բանը վոնց ե լինում: Չեմ իմանում, բախտ ե, ելի: (Սազանդարները նվագում են գլաֆը յեվ մեղմացնում): Տեսաք վոնց ե սարսաղացրել աշխարհն ու վրան ծիծաղում թե աշխարհը սարսաղ չեկել ե ու սարսաղ պիտի գնա: Դու ես սարսաղների ասա թե վոնց ես կատու կարել եղ նապաստակի առաջին: Բախտ ե, ելի: (Սազանդարները նվագում գլաֆը յեվ մեղմացնում: Թագուհիները բեֆում են): Հա, մեծ գործի վրա չեք: Բախտավարներ: Հողմն ձեր անամոթ գլուխը: Նա ել վոր չեքսին ամոթ չունի: Հըմ: (Մտածելով ու գլուխը քափ տալով) Դու եղ թող՝ բախտին մտիկ, վոր միշտ բերում ե: Բախտ ե, ելի: (Սազանդարները նվագում են պար: Թագուհիները հերքով պարում են):

ՆԱԶԱՐ.—Այ ջան... (Ինքն ել ե պարում):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Կաց, չես քո ապուրը կեփեմ: (Անկյունից վերցնում ե մահակը):

ՆԱԶԱՐ.—Աման, աման, ալ ջաան...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Մահակը ձեռին ներս վագելով) Ե՞դ ե քո թագավորի ժողովքը, հա... (Մահակը խփելով գլխին) Կեր, քլոփակ... (Թագուհիներն ու սազանդարները փախչում են դուրս):

ՆԱԶԱՐ.—Բե, բե, բե, բե... (Փախչում ե մի կողմ: Ուստիանը բնկնում ե նա հետևից, բայց նկատելով ներս մտնող Սենեկապետին՝ զսպում ե իրան յեվ հետ փախչում: Նազար՝ նստելով գահին, վոսները ծալապաշիկ փառում ե իրան) Գլադա, Սենեկապետ, կանչիր Նազիր-Վեգիրին... չես գանգատ ունեմ տերության: (Սենեկապետը գնում ե):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Խորեմ թագավոր գլուխդ...

(Սենեկապետ վերադառնում ե Նազիր-Վեգիրի, Զորավարի յեվ պալատականների հետ):

ՆԱԶԱՐ.—Հրամայի, կենտրոն տիեզերաց:

ՆԱԶԱՐ.—Յես հրամայում եմ, վոր... (Ուստիան խեք նայում ե իրան: Նազար զսպում ե իրան յեվ լուռ) Հըմ... (Սակայն համբերությունից դուրս գալով) Բե... (Վեր ե բռնում. նստած) Բե... (Վեր ե բռնում) Ե՛, ինչ ե, թագավոր չեմ, բերանս

պիտի գոցեմ... (Դրսից աղմուկի ձայն է գալիս: Դուռը ծեծում են): Գլադա, հս ժողովուրդը ե, ի՞նչ ե, ի՞նչի՞ չե կանգնեիլ հետեղ: Կոխվ չի՞ գնացել:

ՆԱԶԻՐ.—Վո՛չ, տեր իմ, պալատի վրա չե հարձակվում:

ՆԱԶԱՐ.—Յո՛ւ... Ի՞նչ ե ասում: Գլադա, եղ ռվ ե իմացել՝ թագավորը հրամայել, ժողովուրդը կոխվ չգնա: Դռվամենքս ռւր են, գլադա, հսկաներն ռւր են: Ասեք գնան ժողովրդին հետացնեն:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Բամբելով գլխին) Յի՛ւեմ գլուխդ, դո՛ւ գնա, նրանց ռւր ես դարկում:

ՆԱԶԱՐ.—(Վախով նայում ե Ուսիանին: Իսկ պալատականները սարսափում են Նազարից յեվ սպասում քե հա ի՛նչ կանի):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Դուք ել մարդ գտաք վախենալու: (Մահակը բարձրացնում ե յեվ հարձակվում Նազարի վրա: Խփելով) Ա՛ռ, քլոփակ... (Նազարը փախչում ե դուռ: Պալատականները շփում են):

ՄԻ ՊԱՆԱՍԱՎԱՆ.—Տյո՛ւրք, սա ի՞նչ ե, վախեցա՛ւ...

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՆԱՍ.—Ի՞նչպե՛ս կարող ե. սրա մեջ մի խորհուրդ կա: Հիմի հրաշք կպատահի:

ՆԱԶԱՐ.—(Ներս վազելով՝ Ուսիանը հետեվից) Բե՛, բե՛, բե՛, բե՛:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՆԱՍ.—Հիմի հրաշքը կպատահի:

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Մահակն իջեցնելով Նազարի գլխին) Թագե՛մ գլուխդ... (Նազարը փախչում ե աջ):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Վազելով դեպի Ուսիանը) Համեստափա՛ւ թագուհի...

ՆԱԶԱՐ.—Կայծերդ կհանեմ... (Վազում ե ձախ):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Վազելով դեպի Նազարը) Թագավո՛ր քաջ...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Վազելով Նազարի հետեվից յեվ մահակը խփելով) Խորե՛մ գլուխդ:

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Վազելով նրա հետեվից) Համեստափա՛ւ թագուհի...

ՆԱԶԱՐ.—Կտո՛ր-կտո՛ր կանեմ... (Վազում մտնում ե գանի սակ):

ՍԵՆԵԿԱՊԵՏ.—(Վազելով դեպի նա) Թագավո՛ր քաջ...

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Մահակը կոխում ե գանի սակ) Կրե՛մ գլուխդ...

ՆԱԶԱՐ.—(Դուռ ե բռնում գանի սակից յեվ մահակը բռնելով՝ Հերիք չեղավ, ամոթ չունեմ):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—Ամոթը չե՛ս պիտի ունենամ, թե՛ դու (Յերկուսն ել հեվում են: Նազարը նստում ե գանին): Կեր, եղպե՛ս: Յի՛ւեմ թագավոր գլուխդ:

Դուռը բաղխում են: Ղոռուբուղա յեվ մյուս հսկաները ներս են վազում):

ՆԱԶԱՐ.—Եսպես չի լինի, ել, գլադեք, գնացեք, կովեցեք, Սենեկապետ, գնա, Զորապետ, Նազիր-Վեզիր, գնացեք... Իշխան Սաքո, առաջ ընկիր, սրանց տար:

ԲՈՂՈՐԸ.—Իշխան Սաքո, հառաջ...

ՆԱԶԱՐ.—Հո՛ւ, հո՛ւ, դուք առաջ ընկեք, չես հետևից ֆնացածը կանեմ...

ԲՈՂՈՐԸ.—Հառաջ, իշխան Սաքո, հառաջ, տյարք, հարձակեցե՛ք: (Սաֆույին ֆուս են դուրս, իրենց ել սրերը հանած վազում դուրս):

ՆԱԶԱՐ.—Եհե՛լ... քեզ տեսնեմ հիմի, քաջ Նազար... դե ճղի՛...

(Կողմնակի մուտքից վազում ե դուրս):

(Դուռը կոտրում են: Նազիր, Վեզիր, Զորապետ, Սենեկապետ, մյուս պալատականները, քազունիները, նաժիֆները, մանկավիհները յեվ պալատի բոլոր ծառաները, սազանդարները Սաֆույի հետեվից հետ են փախչում յեվ շփոթված մի բոլոր կանգնում):

ՆԱԶԱՐԻ ՀԵՌԱՅՈՂ ԶԱՅՆԸ.—Ամո՛հ...

ԲՈՂՈՐԸ.—Տեսա՛ք հրաշքը... (Դուռ են վազում Նազարի փախած դուռով):

ՈՒՍՏԻԱՆ.—(Իր պարկով հետեվում ե նրանց): Բա վոր ասում եմ չերա՞ղ ե...

(Ժողովուրդը ներս ե զգում: Բենը մթնում ե):

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0756917